

Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r.

Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 r.

Główny Urząd Statystyczny
Urząd Statystyczny w Białymstoku

Opracowanie merytoryczne
Urząd Statystyczny w Białymstoku

pod kierunkiem
dr hab. Doroty Wyszkwoskiej

Zespół autorski

dr hab. Dorota Wyszkwoska – Zastępca Dyrektora Urzędu Statystycznego w Białymstoku
Magdalena Gabińska, Sylwia Romańska – Ośrodek Badań i Analiz Gospodarki Senioralnej

Skład i opracowanie graficzne

Marzena Bylińska

ISSN 2956-8358

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

Przedmowa

Przekazujemy Państwu kolejną edycję publikacji poświęconej osobom starszym w Polsce. Celem opracowania jest przedstawienie różnych aspektów życia seniorów oraz scharakteryzowanie ich cech demograficznych. W opracowaniu za osoby starsze przyjęto osoby w wieku 60 lat i więcej stosownie do uregulowań ustawy z dnia 11 września 2015 r.

W roku 2023 proces starzenia się społeczeństwa polskiego pozostawał jednym z najważniejszych wyzwań demograficznych i społecznych. Zjawisko to wywiera znaczący wpływ na wiele obszarów życia, takich jak system opieki zdrowotnej, rynek pracy czy polityka społeczna. Niniejsza publikacja prezentuje szczegółowe dane i wskaźniki, które pozwalają lepiej zrozumieć zmiany oraz ich konsekwencje dla społeczeństwa. Zawarte w niej informacje mogą służyć jako podstawa do pogłębionych badań oraz planowania działań mających na celu nie tylko sprostanie wyzwaniom z tym związanym, lecz także wykorzystanie szans, jakie niesie ze sobą proces starzenia się ludności.

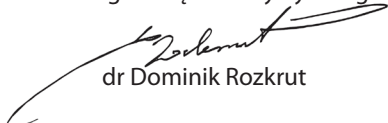
Do przygotowania opracowania zostały wykorzystane najnowsze dostępne wyniki badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Programu badań statystycznych statystyki publicznej, dane zbiorcze opracowywane w GUS na podstawie sprawozdawczości resortowej oraz dane pozyskane ze źródeł administracyjnych. Na ich podstawie dokonany został opis cech demograficznych populacji osób starszych oraz analiza ich sytuacji ekonomicznej i mieszkaniowej. Przedstawione też zostały wybrane kwestie związane ze zdrowiem i opieką zdrowotną, pomocą społeczną oraz aktywnością osób starszych.

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z publikacją wyrażając nadzieję, że dostarczone informacje na temat osób starszych okażą się wartościowe i spotkają się z Państwa zainteresowaniem oraz pozytywnym odbiorem. Jednocześnie pragniemy podziękować Gestorom źródeł administracyjnych – Narodowemu Funduszowi Zdrowia oraz Biuru Informacji Kredytowej za współpracę i przekazane informacje, które wzbogaciły treść publikacji. Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i sugestie dotyczące jej zawartości oraz prowadzonych przez nas badań w zakresie podjętym w opracowaniu.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Ewa Kamińska-Gawryluk

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Warszawa, Białystok, grudzień 2024 r.

Spis treści

	Str.
Przedmowa	3
Spis treści	4
Spis tablic	5
Spis wykresów	6
Spis map	8
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	9
Synteza	10
Rozdział 1. Osoby starsze w Polsce	14
1.1. Liczba i struktura ludności w wieku 60 lat i więcej	14
1.2. Przeciętne dalsze trwanie życia, umieralność osób w wieku 60 lat i więcej	20
1.3. Prognoza demograficzna w perspektywie do 2060 r.	24
Rozdział 2. Sytuacja ekonomiczna i mieszkaniowa osób starszych	27
2.1. Aktywność ekonomiczna	27
2.2. Sytuacja finansowa	32
2.3. Sytuacja mieszkaniowa	40
2.4. Subiektywna ocena sytuacji materialnej	44
Rozdział 3. Stan i ochrona zdrowia oraz pomoc społeczna – wybrane zagadnienia dotyczące osób starszych	46
3.1. Ambulatoryjna opieka zdrowotna	46
3.2. Stacjonarna i uzdrowiskowa opieka zdrowotna	48
3.3. Samoocena stanu zdrowia	51
3.4. Wydatki publiczne na ochronę zdrowia	53
3.5. Pomoc społeczna	58
Rozdział 4. Aktywność osób starszych	63
4.1. Uczestnictwo w edukacji	63
4.2. Aktywność społeczno-kulturalna – wybrane zagadnienia	67
4.3. Korzystanie z Internetu	70
Uwagi ogólne	73

Spis tablic

	Str.
Tablica 1. Osoby w wieku 60 lat i więcej według płci, miejsca zamieszkania oraz grup wieku w 2023 r. ...	19
Tablica 2. Współczynnik feminizacji w 2023 r.	19
Tablica 3. Przeciętne dalsze trwanie życia w 2023 r.	21
Tablica 4. Współczynnik zgonów w 2023 r.	23
Tablica 5. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem danej grupy według płci (prognoza)	25
Tablica 6. Współczynnik feminizacji (prognoza)	26
Tablica 7. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 60–89 lat według płci i miejsca zamieszkania w 2023 r.	27
Tablica 8. Bierni zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności w 2023 r.	28
Tablica 9. Struktura pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej według płci i grup wieku w 2023 r.	29
Tablica 10. Struktura osób w wieku 60 lat i więcej wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych według płci i grup wieku w 2023 r.	31
Tablica 11. Struktura osób w wieku 60 lat i więcej wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych niebędących pracującymi w gospodarce narodowej według płci i grup wieku w 2023 r.	31
Tablica 12. Gospodarstwa domowe w mieszkaniach wyposażonych w wybrane instalacje w 2023 r. ...	40
Tablica 13. Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrane dobra trwałego użytkowania w 2023 r. ...	41
Tablica 14. Subiektywna ocena użytkowanego mieszkania w 2023 r.	43
Tablica 15. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2023 r.	44
Tablica 16. Porady udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 r.	46
Tablica 17. Struktura porad ambulatoryjnych udzielonych osobom w wieku 65 lat i więcej według rodzaju porad w 2023 r.	47
Tablica 18. Zdolność wykonywania czynności według rodzaju/stopnia ograniczeń w 2023 r.	52
Tablica 19. Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania według przyczyn w 2023 r.	52
Tablica 20. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej w 2023 r.	58
Tablica 21. Miejsca w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej w 2023 r.	59
Tablica 22. Usługi opiekuńcze dla osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	61
Tablica 23. Udział osób znających języki obce w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku według liczby znanych języków obcych w 2022 r.	66
Tablica 24. Członkowie kół, klubów lub sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2023 r.	68
Tablica 25. Członkowie grup artystycznych w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2023 r.	69
Tablica 26. Udział osób korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy w liczbie osób danej grupy wieku według częstotliwości korzystania w 2023 r.	70
Tablica 27. Udział osób korzystających z Internetu sprawach prywatnych w ciągu ostatnich 3 miesięcy w liczbie osób danej grupy wieku według wybranych celów	71

Spis wykresów

	Str.
Wykres 1. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem	14
Wykres 2. Osoby w wieku 60 lat i więcej według województw w 2023 r.	15
Wykres 3. Struktura osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku	16
Wykres 4. Mediana wieku ludności według płci	16
Wykres 5. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (w wieku 65 lat i więcej) ..	17
Wykres 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	18
Wykres 7. Przeciętne dalsze trwanie życia osób w wieku 60 lat według płci	21
Wykres 8. Przeciętne dalsze trwanie życia osób w wieku 60 lat według płci oraz województw w 2023 r.	22
Wykres 9. Struktura zgonów osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 r.	22
Wykres 10. Współczynnik zgonów osób w wieku 60 lat i więcej według płci	23
Wykres 11. Ludność według płci i wieku	25
Wykres 12. Ludność w wieku 60 lat i więcej (prognoza)	26
Wykres 13. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy	29
Wykres 14. Struktura pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej według sekcji PKD w 2023 r.	30
Wykres 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2023 r.	32
Wykres 16. Struktura dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	33
Wykres 17. Zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych	34
Wykres 18. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej	34
Wykres 19. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych według województw w 2023 r.	35
Wykres 20. Przeciętna miesięczna emerytura rolników indywidualnych według województw w 2023 r.	35
Wykres 21. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej	36
Wykres 22. Wartość zobowiązań kredytowych osób w wieku 60 lat i więcej	37
Wykres 23. Przeciętna liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadająca na 1 mieszkańca w 2023 r.	47
Wykres 24. Poradnie geriatryczne według województw w 2023 r.	48
Wykres 25. Oddziały geriatryczne	48
Wykres 26. Oddziały geriatryczne według województw w 2023 r.	49

	Str.
Wykres 27. Struktura pacjentów zakładów opieki długoterminowej według grup wieku w 2023 r.	49
Wykres 28. Kuracjusze zakładów uzdrowiskowych w wieku 65 lat i więcej według województw w 2023 r.	50
Wykres 29. Struktura kuracjuszy zakładów uzdrowiskowych w wieku 65 lat i więcej w opiece stacjonarnej według sposobu finansowania w 2023 r.	50
Wykres 30. Samoocena stanu zdrowia osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	51
Wykres 31. Struktura kosztów refundacji leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 r.	53
Wykres 32. Udział kosztów refundacji leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej w kosztach refundacji leczenia szpitalnego ogółem według województw w 2023 r.	54
Wykres 33. Struktura kosztów refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych udzielonych osobom w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 r.	54
Wykres 34. Udział kosztów refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych udzielonych osobom w wieku 60 lat i więcej w kosztach refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych ogółem według województw w 2023 r.	55
Wykres 35. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatry według województw w 2023 r.	56
Wykres 36. Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej według województw w 2023 r.	60
Wykres 37. Struktura mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 r.	60
Wykres 38. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie mieszkańców wybranych typów zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w 2023 r.	61
Wykres 39. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku	63
Wykres 40. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku według płci w 2022 r.	64
Wykres 41. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku według miejsca zamieszkania w 2022 r.	64
Wykres 42. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku według form uczenia się w 2022 r.	65
Wykres 43. Udział osób korzystających z wybranych sposobów nauki w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku uczestniczących w uczeniu się nieformalnym w 2022 r.	65
Wykres 44. Struktura osób posługujących się jednym językiem obcym według poziomu biegłości językowej w 2022 r.	66
Wykres 45. Udział osób korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy w liczbie osób danej grupy wieku	70
Wykres 46. Udział osób w wieku 60–74 lata posiadających ogólne umiejętności cyfrowe w liczbie ludności ogółem w tym wieku według poziomu umiejętności i płci w 2023 r.	72

Spis map

	Str.
Mapa 1. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w ludności ogółem w 2023 r.	15
Mapa 2. Mediana wieku ludności w 2023 r.	17
Mapa 3. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (w wieku 65 lat i więcej) w 2023 r.	18
Mapa 4. Współczynnik feminizacji populacji osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	20
Mapa 5. Współczynnik zgonów osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	24
Mapa 6. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 60–89 lat w 2023 r.	28
Mapa 7. Udział pracujących emerytów w ogólnej liczbie osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	30
Mapa 8. Liczba świadczeniobiorców zasiłków stałych w wieku 60 lat i więcej przypadająca na 10 tysięcy osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	36
Mapa 9. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kredytów konsumpcyjnych w 2023 r.	38
Mapa 10. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kredytów hipotecyjnych w 2023 r.	39
Mapa 11. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kart kredytowych i limitów debetowych w 2023 r.	39
Mapa 12. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatry na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	56
Mapa 13. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki hospicyjnej i paliatywnej na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	57
Mapa 14. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń pielęgnacyjno-opiekuńczych na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.	57
Mapa 15. Udział czytelników powyżej 60 roku życia zarejestrowanych w bibliotekach publicznych w ogólnej liczbie czytelników w 2023 r.	67
Mapa 16. Udział osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie członków kół, klubów, sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2023 r.	68
Mapa 17. Udział osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie członków grup artystycznych w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2023 r.	69

Objaśnienia znaków umownych

Symbol	Opis
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji
Znak v	oznacza dane o niskiej precyzji
„W tym”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

Ważniejsze skróty

Skrót	Znaczenie
tys.	tysiąc
mln	milion
mld	miliard
zł	złoty
p. proc.	punkt procentowy
r.	rok
tj.	to jest
itp.	i tym podobne
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
BIK	Biuro Informacji Kredytowej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Synteza

W 2023 r. obserwowano kontynuację procesu starzenia się ludności w Polsce. Na koniec 2023 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej wyniosła 9,9 mln i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 1,0%. Udział osób starszych w populacji mieszkańców Polski osiągnął poziom 26,3%, co oznacza wzrost o 0,4 p. proc. w porównaniu do roku poprzedniego. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi¹ wzrósł do poziomu 30,9 z 29,9 w roku poprzednim. Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 40,0, podczas gdy rok wcześniej wynosił 39,0. Według prognozy demograficznej w perspektywie do roku 2060 spodziewany jest stały wzrost liczby ludności w wieku senioralnym. W 2060 r. w Polsce ma mieszkać 11,9 mln osób starszych, tj. o 19,9% więcej niż w 2023 r., stanowiąc 38,3% ogółu ludności.

Starzenie się ludności obserwowane jest z różnym natężeniem w poszczególnych województwach. W 2023 r., podobnie jak przed rokiem, najwyższym odsetkiem osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowało się województwo świętokrzyskie (29,3%), natomiast najniższym – małopolskie (24,2%).

W 2023 r. najliczniejszą grupę seniorów stanowiły osoby w wieku 65–69 lat. Ich udział w ogólnej liczbie osób starszych wyniósł 25,5%. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 80–84 lata, których udział w populacji osób starszych ukształtował się na poziomie 7,9%.

Większość osób w wieku senioralnym zamieszkuje w miastach. W 2023 r. wskaźnik urbanizacji w przypadku osób w wieku 60 lat i więcej ukształtował się na poziomie 63,9%. Wśród mieszkańców miast osoby w wieku senioralnym stanowiły 28,2%, a w gronie osób zamieszkałych na wsi odsetek seniorów wyniósł 23,4%.

Wśród seniorów, podobnie jak w całej populacji, przeważają kobiety. Udział kobiet w zbiorowości osób starszych w 2023 r. wyniósł 58,1%. W grupie osób w wieku 60 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadało 138 kobiet. W porównaniu do roku poprzedniego wśród osób starszych odnotowano więcej małżeństw. Mężczyźni w wieku 60 lat i więcej zawarli 6621 związków małżeńskich (wobec 6187 w 2022 r.), a kobiety w tym wieku 4041 – wobec 3710 w poprzednim roku. Współczynnik małżeństw wśród mężczyzn w wieku senioralnym wzrósł do 1,6, a w gronie kobiet pozostał na poziomie roku 2022 i wyniósł 0,7. W 2023 r. orzeczone 2720 rozwodów z udziałem kobiet w wieku 60 lat i więcej w dniu wniesienia powództwa (w 2022 r. – 2807). Rozwodzących się mężczyzn w wieku senioralnym było 4059 (wobec 4197 w roku poprzednim).

W Polsce w 2023 r. zmarło 354,6 tys. osób w wieku 60 lat i więcej. Odsetek zgonów tych osób w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 86,7%. W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba zgonów osób starszych spadła o 8,6%, a udział zgonów osób w wieku senioralnym w ogólnej liczbie zgonów zmniejszył się o 0,2 p. proc. Współczynnik zgonów w populacji osób w wieku 60 lat i więcej² ukształtował się na poziomie 36,0, co oznacza znaczny spadek w stosunku do roku poprzedniego, kiedy to osiągnął wartość – 39,8.

W 2023 r. przewidywane przeciętne dalsze trwanie życia noworodka płci męskiej wynosiło 74,7 roku, natomiast płci żeńskiej – 82,0 roku. W przypadku kobiet było to o 0,9 roku więcej niż rok wcześniej, a mężczyzn – o 1,2 roku więcej. Mężczyzna w wieku 60 lat w 2023 r. miał przed sobą 19,6 roku życia, tj. o 0,9 roku więcej niż mężczyzna, który wiek ten osiągnął w roku 2022. W przypadku kobiet w tym wieku przewidywana przeciętna długość dalszego życia wyniosła 24,4 roku, co oznacza wzrost o 0,8 roku w porównaniu z 2022 r.

Aktywność zawodowa osób starszych w 2023 r. kształtowała się na podobnym poziomie jak rok wcześniej. W analizowanym roku 7,9 mln (tj. 84,6%) osób w wieku 60–89 lat było biernych zawodowo. Liczba osób w tym wieku aktywnych zawodowo wynosiła 1,4 mln. Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 60–89 lat zmniejszył się do 15,4% z 15,8% w roku poprzednim, a wskaźnik zatrudnienia ukształtował się na poziomie 15,2% (wobec 15,5% rok wcześniej). Najwyższym odsetkiem pracujących wśród osób w wieku 60–89 lat charakteryzowało się województwo mazowieckie. Wskaźnik zatrudnienia ukształtował się w tym województwie na poziomie 18,4%.

¹ Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi – liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku od 15 do 64 lat.

² Współczynnik zgonów w populacji osób w wieku 60 lat i więcej – liczba zgonów na 1000 osób w tej grupie wieku.

W 2023 r. wśród ogółu pracujących w wieku 60 lat i więcej 41,4% osób posiadało ustalone prawo do emerytury. Odsetek pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej w gospodarce narodowej osiągnął poziom 3,7%. Najwięcej seniorów z ustalonym prawem do emerytury pracowało w sekcji Handel i naprawa pojazdów samochodowych (16,5% ogółu pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej) oraz w Opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (14,5%).

W 2023 r. w stosunku do roku poprzedniego gospodarstwa domowe osób starszych nominalnie miały zarówno wyższe dochody, jak i wydatki. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba w wieku 60 lat i więcej, wyniósł 2555 zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 13,9%. Przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w tych gospodarstwach osiągnęły wartość 1546 zł, tj. o 10,6% wyższą w porównaniu z rokiem 2022. Osoby w wieku 60 lat i więcej, żyjące w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w tym wieku, dysponowały przeciętnym miesięcznym dochodem rozporządzalnym przypadającym na jedną osobę w wysokości 3010 zł, tj. o 16,0% wyższym niż rok wcześniej. Przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w gospodarstwach domowych seniorów ukształtowały się na poziomie 2077 zł (wzrost o 11,3% w porównaniu z rokiem 2022). Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach wyłącznie z osobami starszymi ukształtował się na poziomie 69,0%, tj. o 2,9 p. proc. niższym niż rok wcześniej. W 2023 r. w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy niż granica ubóstwa skrajnego żyło 5,9% osób w wieku 60 lat i więcej (wobec 4,1% w roku poprzednim).

Podstawowym źródłem utrzymania gospodarstw domowych składających się wyłącznie z osób w wieku senioralnym są dochody ze świadczeń społecznych. W 2023 r. stanowiły one 85,3% dochodu rozporządzalnego na jedną osobę w tych gospodarstwach. Ze świadczeń społecznych najwyższy udział (aż 81,5% ogółu dochodu rozporządzalnego) miały emerytury i renty. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych ukształtowała się na poziomie 3364 zł i wzrosła o 17,2% w stosunku do roku 2022, a z KRUS osiągnęła wartość 1847 zł (wzrost o 23,1%). W 2023 r. z zasiłków stałych korzystało 71,5 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, a ich łączna wartość wyniosła 369,9 mln zł, z czego 95,6% trafiło do seniorów samotnie gospodarujących.

W 2023 r. według danych Biura Informacji Kredytowej, zmniejszyła się liczba osób starszych posiadających kredyty konsumpcyjne, hipoteczne, karty kredytowe i limity debetowe. Odsetek kredytobiorców kredytów konsumpcyjnych w populacji seniorów wyniósł 16,9%, a kredytobiorców kredytów hipotecznych – 3,2%. Seniorzy posiadający karty kredytowe lub limity debetowe stanowili natomiast 29,7% osób starszych.

W 2023 r. wśród gospodarstw z osobami w wieku 60 lat i więcej, podobnie jak w przypadku pozostałych gospodarstw, odnotowano polepszenie subiektywnej oceny sytuacji materialnej. Nastąpił wzrost odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację jako dobrą lub raczej dobrą, przy jednoczesnym spadku ocen złych lub raczej złych. Nadal jednak oceny te są mniej optymistyczne niż w przypadku gospodarstw bez osób starszych. Dobrą lub raczej dobrą sytuację materialną deklarowano w 47,1% gospodarstw z osobami starszymi i w 42,1% gospodarstw domowych wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej. Zła lub raczej zła sytuacja materialna wskazana była w przypadku 5,7% gospodarstw domowych z osobami starszymi i 7,1% gospodarstw wyłącznie z osobami starszymi.

W 2023 r. prawie wszystkie gospodarstwa domowe z przynajmniej jedną osobą w wieku 60 lat i więcej wyposażone były w odbiornik telewizyjny (98,2%) oraz pralkę automatyczną (97,3%). Nieco mniej gospodarstw posiadało kuchenkę mikrofalową (64,0%) oraz zmywarkę do naczyń (44,6%). Dostęp do Internetu miało 78,7% analizowanych gospodarstw, a telewizję kablową lub satelitarną 65,0%. Wyposażenie w wybrane dobra trwałego użytkowania kształtuje się podobnie lub nieco gorzej w przypadku gospodarstw złożonych wyłącznie z osób starszych. Stopień wyposażenia we wspomniane dobra nie jest istotnie różnicowany ze względu na miejsce zamieszkania gospodarstwa domowego.

Według subiektywnej oceny, 95,7% gospodarstw domowych z przynajmniej z jedną osobą w wieku 60 lat i więcej, jak i gospodarstw wyłącznie z osobami starszymi w swoim składzie, posiadało odpowiednie warunki techniczno-sanitarne. Porównując ocenę użytkowanego mieszkania gospodarstw osób starszych w miastach i na wsi, należy zauważyć, że w miastach częściej występują bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania, natomiast na wsi częściej wskazywano, że mieszkanie położone jest w rejonie o złej infrastrukturze.

W końcu 2023 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej funkcjonowało 23,5 tys. przychodni oraz 0,6 tys. praktyk lekarskich i 2,6 tys. praktyk stomatologicznych, realizujących świadczenia finansowane ze środków publicznych. Zgodnie ze sprawozdawczością placówek ochrony zdrowia, w analizowanym roku osobom w wieku 65 lat i więcej udzielono łącznie 108,7 mln porad, co stanowiło 31,3 % ich ogólnej liczby. W 2023 r. funkcjonowało 195 poradni geriatrycznych, tj. o 31 więcej niż w roku ubiegłym. Udzielono w nich łącznie 85,5 tys. porad lekarskich.

Stacjonarną opiekę zdrowotną w 2023 r. zapewniało w Polsce 894 szpitali ogólnych z liczbą łóżek wynoszącą 161,2 tys. W szpitalach tych działały 62 oddziały geriatryczne, które dysponowały 1,2 tys. łóżek. W stosunku do roku poprzedniego liczba łóżek na tych oddziałach spadła o 0,2%, a liczba leczonych osób wzrosła o 14,4%.

W zakładach opiekuńczo-leczniczych, pielęgnacyjno-opiekuńczych, hospicjach oraz na oddziałach paliatywnych, na koniec 2023 r. przebywało 33,8 tys. osób w wieku 61 lat i więcej. Największą liczbę pacjentów stanowiły osoby w wieku 80 lat i więcej – 18,0 tys. osób. Liczba osób w wieku 65 lat i więcej, korzystających z lecznictwa uzdrowiskowego wyniosła 471,2 tys., a ich odsetek w populacji osób starszych wyniósł 6,3%.

Koszty świadczeń zdrowotnych poniesione przez Narodowy Fundusz Zdrowia w 2023 r. wyniosły 155,9 mld zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosły o 29,0 mld zł, tj. o 22,9%. Według danych NFZ środki finansowe przeznaczone na refundację świadczeń geriatrycznych w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i lecznictwa szpitalnego w 2023 r. wyniosły 300,9 mln zł, z czego na szpitalną opiekę geriatryczną przeznaczono 97,0% tej kwoty.

W 2023 r. koszty refundacji świadczeń leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej stanowiły 55,6% ogólnej kwoty refundacji tych świadczeń. W przypadku ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych, wartość refundacji świadczeń udzielonych osobom starszym wyniosła 49,4% ogólnej kwoty refundacji w tym zakresie. Koszty leczenia seniorów w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, finansowane przez NFZ, stanowiły 39,8% wartości tych świadczeń.

Pod koniec 2023 r. funkcjonowało 2138 stacjonarnych zakładów pomocy społecznej (o 56 placówek więcej niż w 2022 r.), wśród których były 904 domy pomocy społecznej oraz 652 placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej dysponowały liczbą miejsc wynoszącą 132,6 tys., co oznacza ich wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 1,1 tys., tj. o 0,8%. Najwięcej miejsc było w domach pomocy społecznej (84,6 tys.). Udział osób w wieku senioralnym wśród mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej wzrósł w skali roku o 0,6 p. proc. i ukształtował się w 2023 r. na poziomie 68,0%.

W ostatnich latach zaobserwowano wzrost ogólnej aktywności edukacyjnej osób starszych. Blisko jedna trzecia osób w wieku 60–69 lat zadeklarowała, że w 2022 r. zdobywała wiedzę w różnych formach (tj. w edukacji formalnej, pozaformalnej oraz uczeniu się nieformalnym). W grupie wieku 60–64 lata odsetek osób angażujących się w zdobywanie wiedzy osiągnął 33,9%, a w grupie 65–69 lat – 29,6%. W porównaniu z rokiem 2016, w grupie wieku 60–64 lata odsetek osób uczestniczących w jakiegokolwiek formie kształcenia wzrósł o 5,8 p. proc, natomiast wśród osób w wieku 65–69 lat zanotowano wzrost o 7,2 p. proc.

Wskaźnik uczestnictwa osób w wieku 60–69 lat w jakiegokolwiek formie uczenia się był nieco wyższy wśród kobiet niż mężczyzn. Naukę częściej podejmowali bądź kontynuowali mieszkańcy miast niż wsi.

Wśród osób starszych najpopularniejszą formą zdobywania wiedzy było uczenie się nieformalne. W tej formie uczenia się w 2022 r. uczestniczyło 30,1% osób w wieku 60–69 lat. Z kolei udział w edukacji pozaformalnej zadeklarowało 6,2% osób w wieku 60–69 lat. Edukacja formalna wśród osób starszych odgrywała marginalne znaczenie.

W 2023 r. z oferty bibliotek publicznych skorzystało 949,5 tys. osób powyżej 60 roku życia, tj. o 6,8% więcej niż rok wcześniej. Więcej seniorów niż w roku poprzednim korzystało również z oferty kulturalnej centrów kultury, domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic. W 2023 r. w jednostkach tych 162,9 tys. osób w wieku powyżej 60 lat było członkami różnych kół, klubów i sekcji, a 51,6 tys. aktywnie udzielało się w grupach artystycznych.

Wśród osób starszych dostrzega się systematyczny wzrost udziału osób korzystających z Internetu. W 2023 r. z Internetu korzystało w ciągu ostatnich trzech miesięcy poprzedzających badanie 61,9% osób w wieku 60–74 lata (63,8% kobiet i 59,4% mężczyzn). W stosunku do roku poprzedniego oznacza to wzrost o 0,8 p. proc. Udział użytkowników Internetu w tej grupie wieku był nadal dużo niższy niż osób młodszych. Wśród osób w analizowanej grupie wieku odsetek osób korzystających z Internetu, które posiadają co najmniej podstawowe ogólne umiejętności cyfrowe wyniósł 15,4%.

Do łączenia się z Internetem osoby starsze najczęściej używały smartfonów i laptopów. Podczas użytkowania Internetu w sprawach prywatnych najczęściej wykonywanymi czynnościami przez osoby starsze było czytanie on-line wiadomości, gazet lub czasopism, wyszukiwanie informacji na temat zdrowia własnego lub bliskich oraz informacji o towarach lub usługach. Osoby starsze znacznie rzadziej, niż osoby młodsze, korzystały ze stron internetowych lub aplikacji jednostek administracji publicznej, a także z możliwości dokonywania zakupów przez Internet.

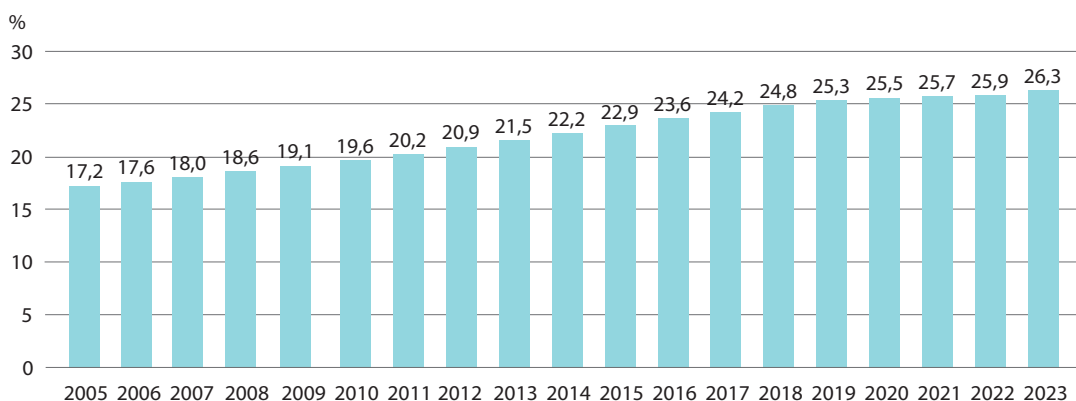
Rozdział 1

Osoby starsze w Polsce

1.1. Liczba i struktura ludności w wieku 60 lat i więcej

W końcu 2023 r. liczba ludności Polski wyniosła 37636,5 tys. osób i była o 129,8 tys. niższa niż w 2022 r. Obserwowane były także dalsze zmiany w strukturze wieku, wynikające z postępującego procesu starzenia się ludności. W 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, nastąpił wzrost liczby mieszkańców Polski w wieku 60 lat i więcej. Na koniec roku populacja osób starszych wyniosła 9893,7 tys. i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 1,0%. Od 2006 r. obserwuje się stały wzrost udziału osób starszych w populacji Polski. W 2005 r. udział ten wyniósł 17,2%, a w 2023 r. ukształtował się na poziomie 26,3%.¹

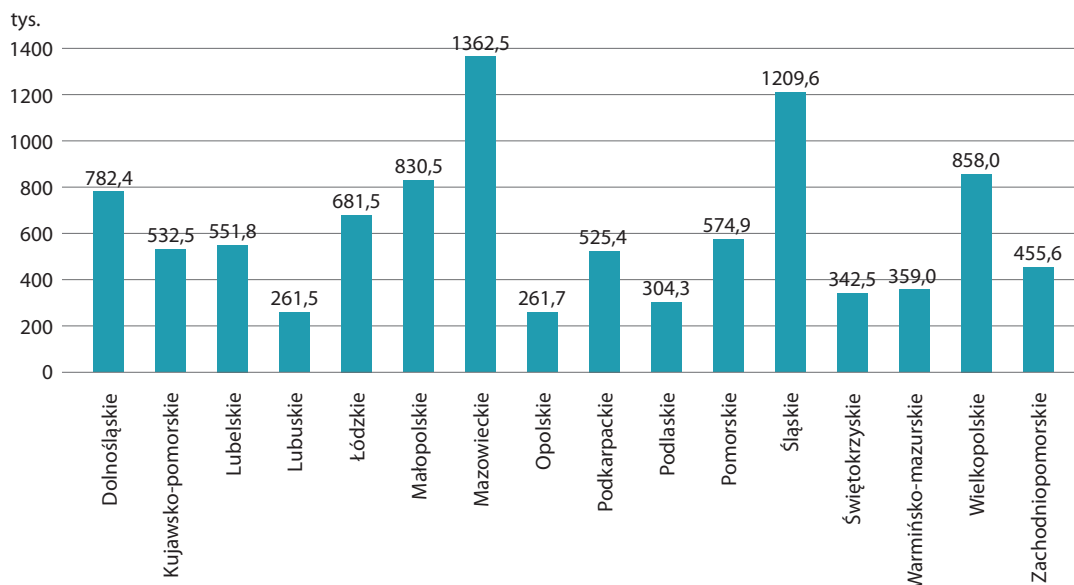
Wykres 1. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem
Stan w dniu 31 grudnia

Liczba osób w wieku senioralnym jest istotnie zróżnicowana przestrzennie, co jest przede wszystkim konsekwencją dysproporcji ogólnej liczby ludności w poszczególnych województwach. W 2023 r. ponad jedna czwarta (26,0%) seniorów zamieszkiwała dwa województwa, tj. mazowieckie oraz śląskie. W województwie o najmniejszej liczbie osób starszych – lubuskim, mieszkało 2,6% ogólnej liczby osób starszych.

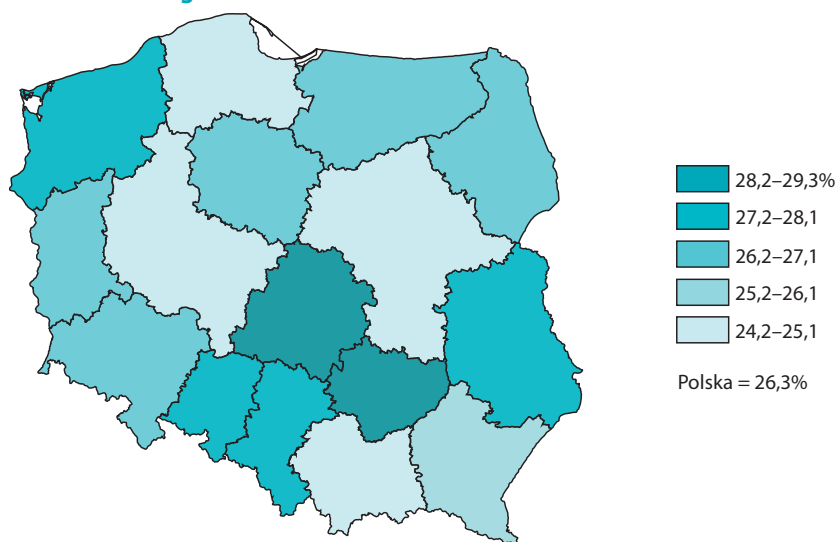
¹ Dane oraz wskaźniki odnoszące się do liczby ludności od 2020 r. zostały w publikacji zaprezentowane zgodnie z bilansem przygotowanym na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP 2021).

Wykres 2. Osoby w wieku 60 lat i więcej według województw w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

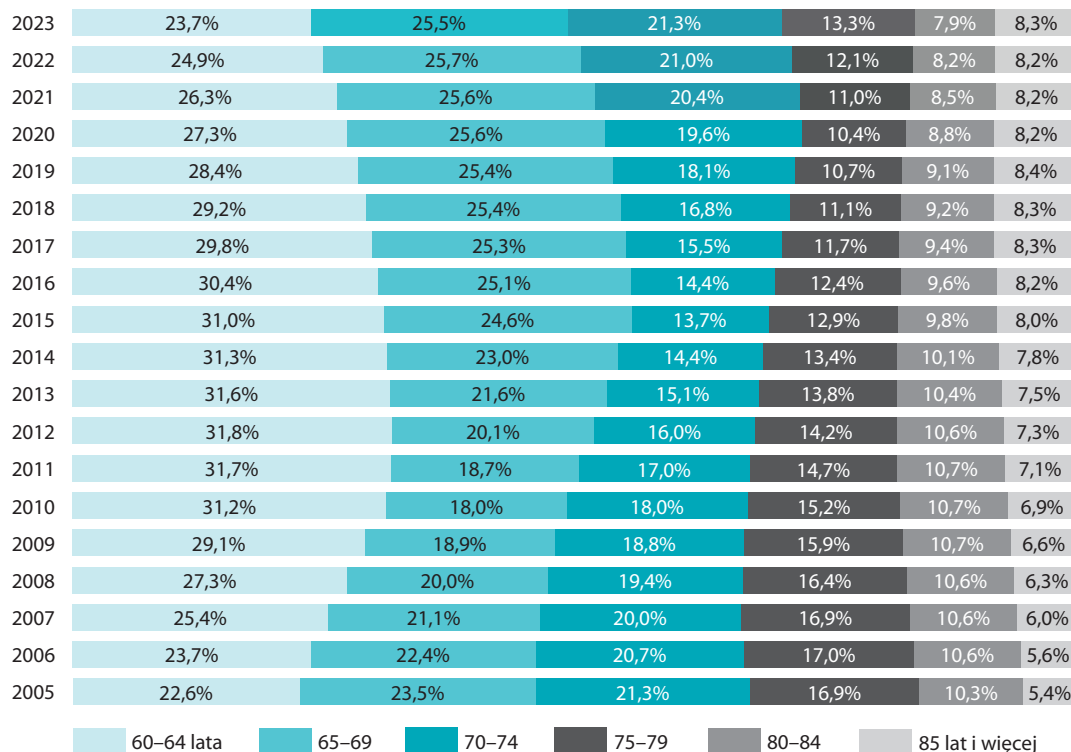
Starzenie się ludności obserwowane jest z różnym natężeniem w poszczególnych województwach. W 2023 r. najwyższym odsetkiem osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowało się województwo świętokrzyskie (29,3%), natomiast najniższym – małopolskie (z udziałem wynoszącym 24,2%). Od roku 2005 odsetek osób starszych najbardziej zwiększył się w województwie zachodniopomorskim (wzrost o 12,3 p. proc.), a najmniej w województwie mazowieckim (o 6,2 p. proc.).

Mapa 1. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w ludności ogółem w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

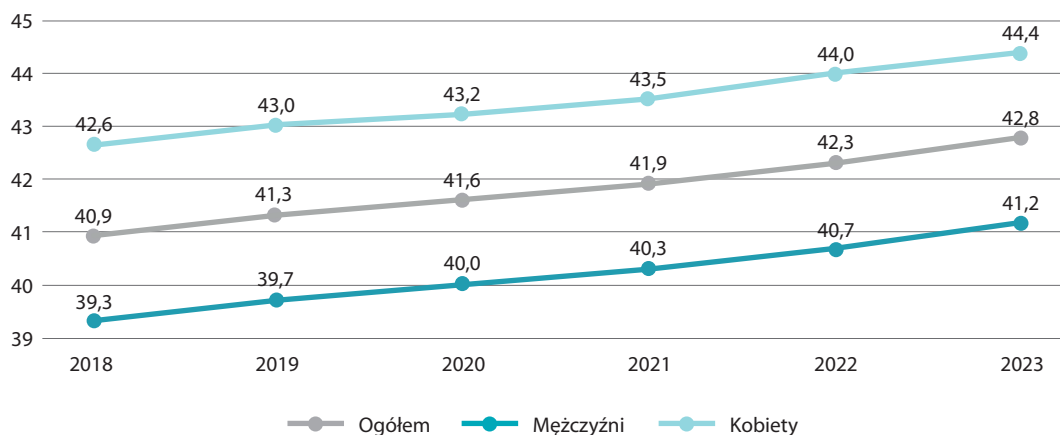
W 2023 r. najliczniejszą grupę seniorów stanowiły osoby w wieku 65–69 lata. Ich udział w ogólnej liczbie osób starszych wyniósł 25,5%. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 80–84 lata, których udział w populacji osób starszych ukształtował się w 2023 r. na poziomie 7,9%.

Wykres 3. Struktura osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku
Stan w dniu 31 grudnia

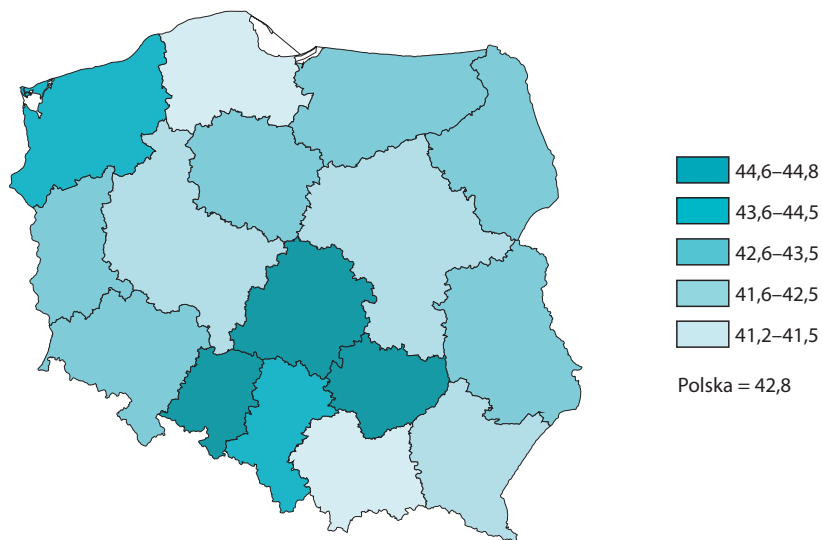
W związku ze wzrostem liczby osób starszych w populacji rośnie mediana wieku mieszkańców Polski, która w 2023 r. ukształtowała się na poziomie 42,8. Mediana wieku kobiet była wyższa niż mężczyzn i wyniosła 44,4 wobec 41,2. Na wsi wyniosła 41,3, a w mieście 43,8.

Wykres 4. Mediana wieku ludności według płci
Stan w dniu 31 grudnia

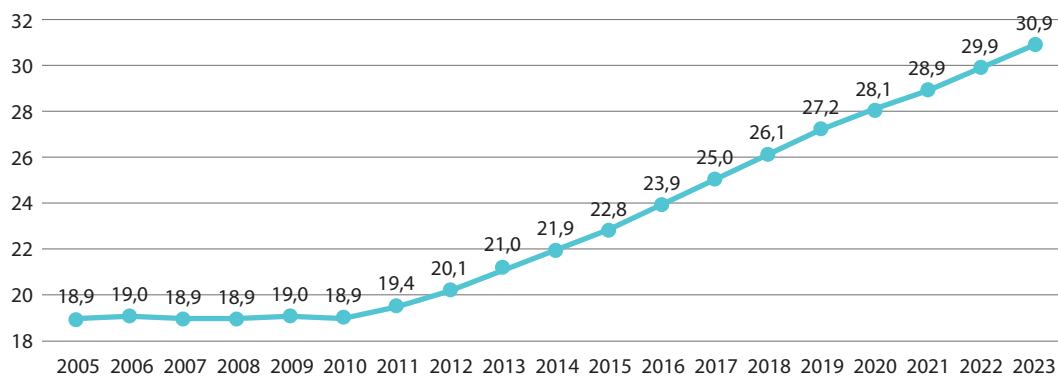
Najwyższą medianą wieku ludności charakteryzowało się w 2023 r. województwo świętokrzyskie, w którym wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 44,8 oraz opolskie i łódzkie, w których mediana wieku ludności wyniosła 44,6. Województwami o najniższym poziomie mediany były województwa małopolskie i pomorskie, w których ukształtowała się ona na poziomie 41,2.

**Mapa 2. Mediana wieku ludności w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Spadek liczby ludności ogółem i wzrost liczby ludności w wieku senioralnym skutkuje wzrostem wskaźnika obciążenia demograficznego osobami starszymi (liczby osób w wieku 65 lat i więcej przypadającej na 100 osób w wieku od 15 do 64 lat). Wskaźnik ten ukształtował się w 2023 r. na poziomie 30,9. Dynamiczny wzrost tego wskaźnika zauważalny jest od 2011 r. W latach 2005–2010 wahał się on między 18,9 a 19,0.

**Wykres 5. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (w wieku 65 lat i więcej)
Stan w dniu 31 grudnia**

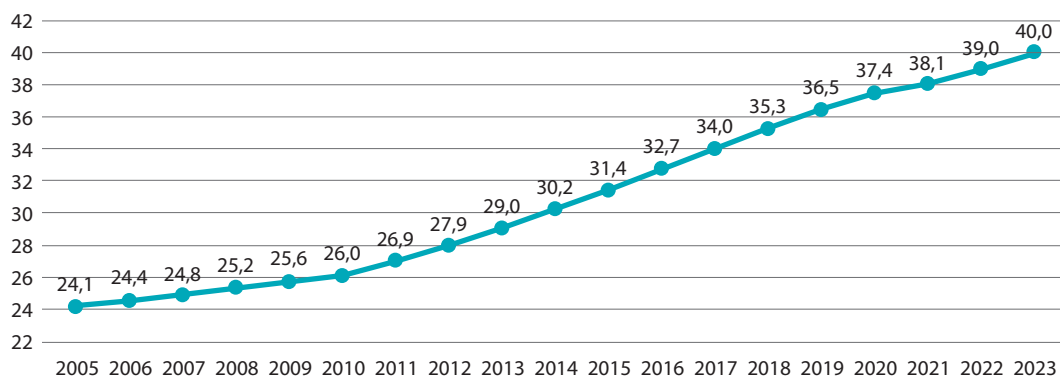
W 2023 r. najwyższy poziom wskaźnika obciążenia demograficznego osobami starszymi zanotowano w województwie łódzkim i świętokrzyskim (35,2), podczas gdy w województwie małopolskim był on najniższy i ukształtował się na poziomie 27,9.

Mapa 3. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (w wieku 65 lat i więcej) w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Dynamiczny przyrost liczby osób starszych oznacza, że wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (tj. 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn oraz 60 lat i więcej w przypadku kobiet). W 2023 r. wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 40,0, tj. o 1,0 wyższym niż w roku poprzednim i aż o 15,9 wyższym niż w roku 2005.

Wykres 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Stan w dniu 31 grudnia

Niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące pogorszeniem relacji między liczbą osób w najmłodszych i najstarszych grupach wieku mają swoje odzwierciedlenie w rosnącym indeksie starości. W 2023 r. na 100 wnuczków przypadają 133 dziadków. W 2010 r. wskaźnik ten, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat, kształtował się na poziomie 89.

Osoby starsze, podobnie jak ogół ludności, częściej zamieszkują miasta niż wsie. Wskaźnik urbanizacji dla mieszkańców Polski w 2023 r. wyniósł 59,5%, a w przypadku osób w wieku 60 lat i więcej był jeszcze wyższy i ukształtował się na poziomie 63,9%. W strukturze wieku ludności miast można zauważyć wyższy udział osób starszych niż na wsi. W 2023 r. wśród mieszkańców miast było 28,2% osób w wieku senioralnym, natomiast na terenach wiejskich wskaźnik ten osiągnął poziom 23,4% (w 2022 r. odpowiednio 27,9% i 23,0%). W miastach najliczniejszą grupę osób w wieku senioralnym stanowiły osoby w wieku 65–69 lat (25,3%), zaś na wsi – osoby w wieku 60–64 lata (26,7%).

W 2023 r. wśród kobiet zamieszkujących Polskę 29,5% było w wieku senioralnym (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 0,3 p. proc.), podczas gdy wśród mężczyzn udział seniorów ukształtował się na poziomie 22,8% (22,5% w roku poprzednim).

Tablica 1. Osoby w wieku 60 lat i więcej według płci, miejsca zamieszkania oraz grup wieku w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta	Wieś
W % ludności ogółem danej grupy	26,3	22,8	29,5	28,2	23,4
W % ludności w wieku 60 lat i więcej danej grupy:					
60–64 lata	23,7	26,7	21,5	22,0	26,7
65–69	25,5	27,4	24,1	25,3	25,7
70–74	21,3	21,5	21,2	22,1	20,0
75–79	13,3	12,5	14,0	14,0	12,2
80–84	7,9	6,5	9,0	8,2	7,5
85 lat i więcej	8,3	5,5	10,3	8,4	7,9

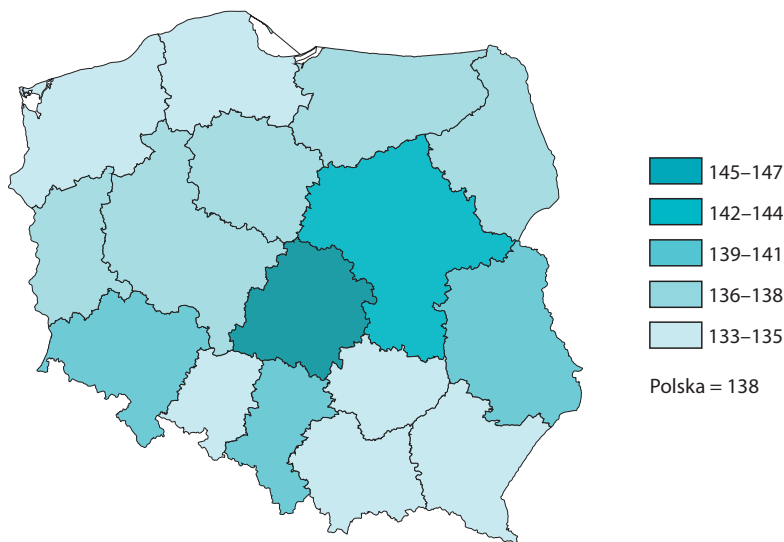
Wśród seniorów, podobnie jak w całej populacji ludności, przeważają kobiety. W 2023 r. kobiety stanowiły 51,7% ogółu ludności, a na 100 mężczyzn przypadało ich 107. Udział kobiet w populacji osób starszych był wyższy niż w przypadku populacji Polski i w 2023 r. wyniósł 58,1%. Wśród osób w wieku 60 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadało 138 kobiet. W zbiorowości osób w wieku senioralnym współczynnik feminizacji wzrasta wraz z wiekiem. Jest to konsekwencją nadumieralności mężczyzn.

Tablica 2. Współczynnik feminizacji w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Wyszczególnienie	Ogółem	Miasta	Wieś
Ogółem	107	112	101
W tym dla osób w wieku 60 lat i więcej	138	148	123
60–64 lata	112	121	99
65–69	122	133	105
70–74	137	146	120
75–79	155	160	145
80–84	191	193	187
85 lat i więcej	258	253	269

Najwyższym współczynnikiem feminizacji populacji osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowało się województwo łódzkie, w którym wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 147, natomiast najniższym województwo podkarpackie ze wskaźnikiem na poziomie 133.

Mapa 4. Współczynnik feminizacji populacji osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Mężczyźni w wieku 60 lat i więcej w 2023 r. zawarli 6621 małżeństw wobec 6187 w roku poprzednim, a kobiety w tym wieku – 4041 (w roku poprzednim – 3710). W porównaniu do roku 2022 liczba małżeństw zawartych przez kobiety w wieku senioralnym wzrosła o 8,9%, a mężczyzn – o 7,0%. W tym samym czasie w populacji osób w Polsce zanotowano odwrotny trend. W 2023 r. zarejestrowano 145,9 tys. nowo zawartych związków małżeńskich, tj. o 6,4% mniej niż w roku poprzednim.

Współczynnik małżeństw wśród mężczyzn w wieku senioralnym wyniósł 1,6. Częstość zawierania małżeństw przez mężczyzn w wieku senioralnym była zdecydowanie wyższa w miastach niż na wsi. W 2023 r. na 1000 mężczyzn w wieku 60 lat i więcej zamieszkałych w miastach zawarto średnio 1,9 związków małżeńskich, wśród mieszkańców wsi analogiczny wskaźnik ukształtował się na poziomie 1,1. Kobiety w wieku 60 lat i więcej rzadziej wstępowały w nowe związki małżeńskie. Współczynnik zawartych małżeństw kształtował się w ich przypadku na poziomie 0,7. Częstość zawierania małżeństw przez kobiety w starszym wieku, podobnie jak w przypadku mężczyzn, była wyższa w miastach (0,8) niż na wsi (0,5).

W 2023 r. orzeczono 2720 rozwodów z udziałem kobiet w wieku 60 lat i więcej (w dniu wniesienia pozwództwa), czyli o 3,1% mniej niż w poprzednim roku, co stanowiło 4,8% wszystkich rozwodów w Polsce. Rozwodzących się mężczyzn w wieku senioralnym było zdecydowanie więcej, z ich udziałem orzeczono 4059 rozwodów (spadek o 3,3%), co stanowiło 7,1% ich ogólnej liczby. W przypadku populacji ogółem w 2023 r. w Polsce zostały prawomocnie orzeczone przez sądy 56892 rozwody, tj. o 5,4% mniej niż przed rokiem.

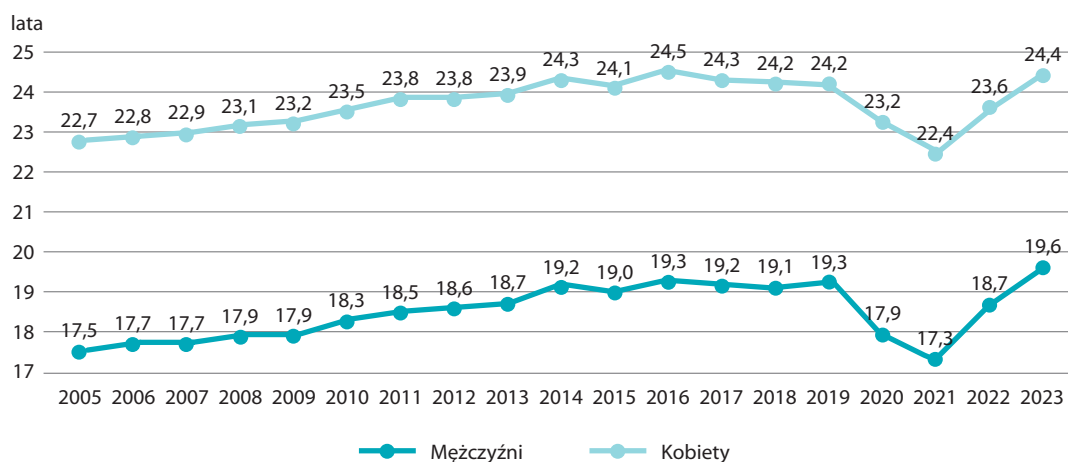
1.2. Przeciętne dalsze trwanie życia, umieralność osób w wieku 60 lat i więcej

W 2023 r. przewidywane przeciętne dalsze trwanie życia noworodka płci męskiej wynosiło 74,7 roku, natomiast płci żeńskiej – 82,0 roku. Wskaźnik ten wzrósł w stosunku do roku poprzedniego. W przypadku kobiet był to wzrost niższy niż dla mężczyzn (odpowiednio o 0,9 i 1,2). W porównaniu z rokiem 2005 przeciętne dalsze trwanie życia wydłużyło się o 3,9 roku dla mężczyzn i 2,6 roku dla kobiet.

Tablica 3. Przeciętne dalsze trwanie życia w 2023 r.

Wyszczególnienie	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia osób w wieku lat						
	0	60	65	70	75	80	85
Mężczyźni	74,65	19,59	16,13	13,07	10,26	7,74	5,63
Kobiety	81,99	24,36	20,17	16,25	12,63	9,36	6,60

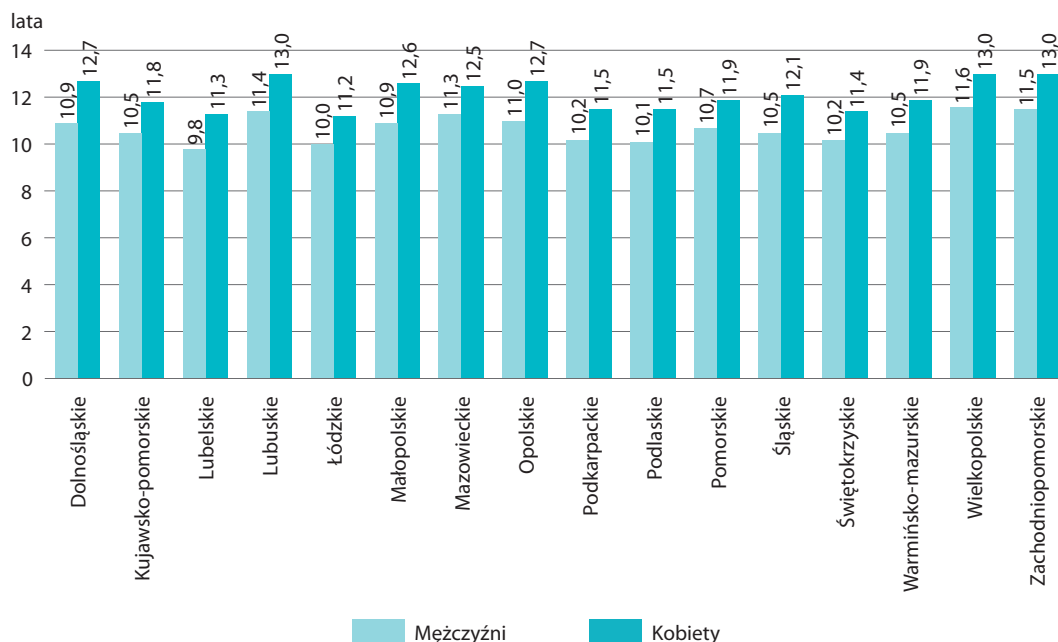
Mężczyzna w wieku 60 lat w 2023 r. miał przed sobą 19,6 roku życia, tj. o 0,9 roku więcej niż mężczyzna, który wiek ten osiągnął w roku 2022. W przypadku kobiet w tym wieku przewidywana przeciętna długość dalszego życia wyniosła 24,4 roku, co oznacza wzrost o 0,8 roku w porównaniu z 2022 r. Dłuższe dalsze trwanie życia kobiet wobec mężczyzn występuje we wszystkich grupach wieku, jednak różnica ta maleje wraz z wiekiem. W 2023 r. wyniosła ona 4,8 roku dla 60-latków, a w przypadku 85-latków – 1,0 rok.

Wykres 7. Przeciętne dalsze trwanie życia osób w wieku 60 lat według płci

Długość przeciętnego dalszego trwania życia zarówno mężczyzn, jak i kobiet, jest zróżnicowana ze względu na miejsce zamieszkania. W 2023 r. mężczyzna w wieku 60 lat mieszkający w mieście miał przed sobą przeciętnie o 0,7 roku życia więcej niż mężczyzna mieszkający na wsi. W przypadku kobiet różnica ta wyniosła 0,2 roku.

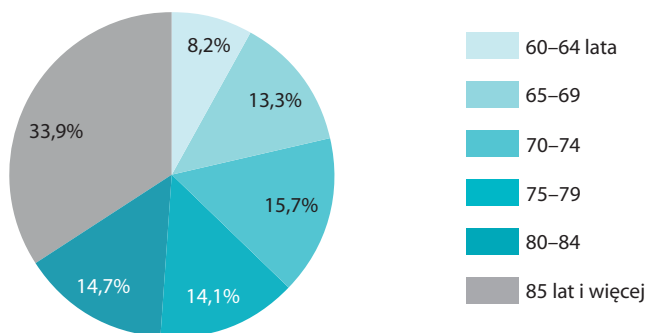
Ze wskaźnikiem oczekiwanego przeciętnego trwania życia związany jest wskaźnik oczekiwanego trwania życia w zdrowiu. W Polsce w 2023 r., wskaźnik ten dla noworodka płci męskiej kształtował się na poziomie 61,3 roku, a płci żeńskiej – 64,6 roku. Oznacza to, że mężczyzna przeżyje w zdrowiu 82,1% swojego życia, a kobieta 78,8%. Mężczyzna w wieku 60 lat miał przed sobą przeciętnie 10,7 roku w zdrowiu, natomiast kobieta w tym samym wieku – 12,1 roku.

Najwyższym wskaźnikiem oczekiwanego dalszego trwania w zdrowiu mężczyzn w wieku 60 lat charakteryzowało się województwo wielkopolskie (11,6 roku), w przypadku kobiet najlepsza sytuacja w obserwowanej była w województwach: lubuskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim (13,0 lat). Najgorsza sytuacja w przypadku mężczyzn obserwowana jest w województwie lubelskim (9,8 roku), natomiast w przypadku kobiet w województwie łódzkim (11,2 roku).

Wykres 8. Przeciętne dalsze trwanie życia w zdrowiu osób w wieku 60 lat według płci oraz województw w 2023 r.

W Polsce w 2023 r. zmarło 354,6 tys. osób w wieku 60 lat i więcej. Ich odsetek w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 86,7%. W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba zgonów osób starszych spadła o 33,5 tys., tj. o 8,6%. Udział zgonów osób w wieku senioralnym w ogólnej liczbie zgonów spadł o 0,2 p. proc.

Udział zgonów kobiet w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie zgonów kobiet wyniósł 92,5%. W przypadku zgonów mężczyzn, analogiczny wskaźnik ukształtował się na poziomie 81,2%. W 2023 r. zgony osób w wieku senioralnym stanowiły 87,6% ogółu zgonów w miastach i 85,2% zgonów na wsi.

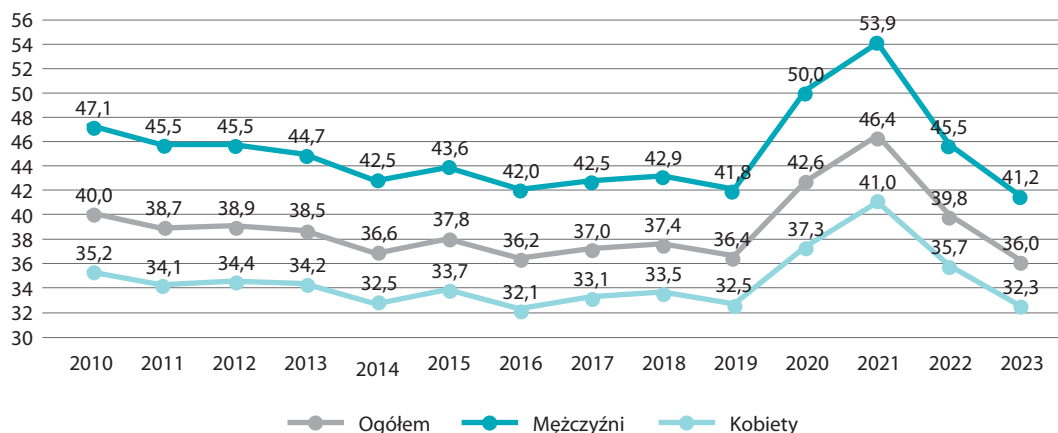
Wykres 9. Struktura zgonów osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 r.

W 2023 r., tak jak w roku poprzednim, w strukturze zgonów osób starszych dominowały zgony osób w grupie wieku 85 lat i więcej. Ich udział w strukturze zgonów spadł z 34,5% w roku 2022 do 33,9% w roku 2023. Najwyższy wzrost udziału (o 1,4 p. proc) w strukturze zgonów osób starszych odnotowano w grupie osób w wieku 75–79 lat.

Współczynnik zgonów w populacji osób w wieku 60 lat i więcej (liczba zgonów na 1000 osób w danym wieku) ukształtował się w 2023 r. na poziomie 36,0 wobec 39,8 w roku poprzednim. W ostatnich latach współczynnik ten miał tendencję malejącą, mimo występowania okresowych niewielkich wzrostów. Spadek ten został zahamowany w 2020 r., kiedy to z uwagi na epidemię COVID-19 zaobserwowano znacznie wyższą umieralność seniorów.

Wyższym natężeniem zgonów, obserwowanym we wszystkich grupach wieku seniorów, charakteryzuje się populacja mężczyzn, dla której współczynnik zgonów w 2023 r. wyniósł 41,2. Dla kobiet ukształtował się on na poziomie 32,3.

Wykres 10. Współczynnik zgonów osób w wieku 60 lat i więcej według płci

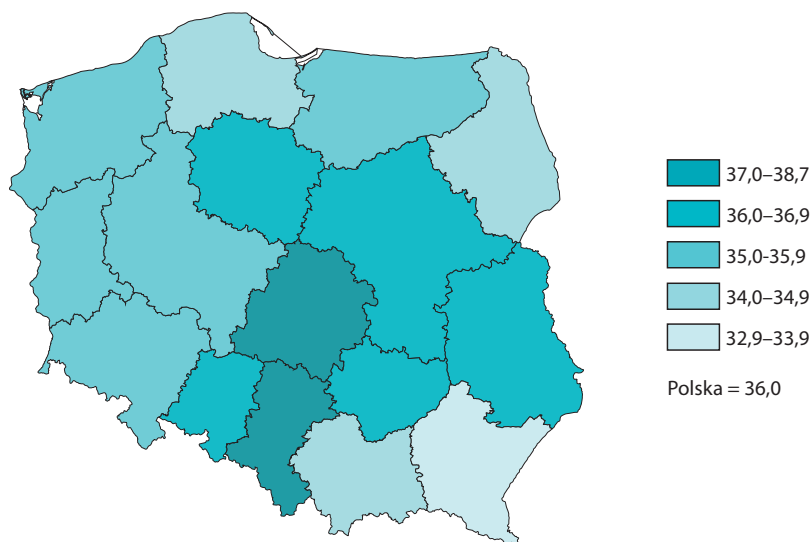

Najwyższym współczynnikiem zgonów charakteryzuje się najstarsza grupa seniorów (w wieku 85 lat i więcej), dla której współczynnik ten w 2023 r. wyniósł 149,3. W zbiorowości osób starszych najniższe natężenie zgonów występuje wśród kobiet w wieku 60–64 lata. W 2023 r. współczynnik zgonów dla tej grupy osób ukształtował się na poziomie 7,5.

Tablica 4. Współczynnik zgonów w 2023 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta	Wieś
Ogółem	10,9	11,5	10,2	11,4	10,1
W tym osób w wieku 60 lat i więcej	36,0	41,2	32,3	35,5	36,9
60–64 lata	12,2	17,5	7,5	12,0	12,5
65–69	18,8	27,2	11,9	18,3	19,6
70–74	26,7	37,1	19,1	26,1	28,1
75–79	39,9	53,9	30,9	39,1	41,4
80–84	65,8	85,0	55,9	63,9	69,7
85 lat i więcej	149,3	167,0	142,5	143,1	160,9

Poziom współczynnika zgonów zróżnicowany jest w zależności od miejsca zamieszkania. Zauważalna jest wyższa umieralność wśród seniorów zamieszkałych na wsi niż w miastach, niezależnie od grupy wieku. W 2023 r. w przypadku osób starszych, na wsi na każde 1000 mieszkańców w wieku 60 lat i więcej zmarło 36,9 osób, podczas gdy w miastach – 35,5.

Mapa 5. Współczynnik zgonów osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.

W ujęciu wojewódzkim, najwyższy poziom współczynnika zgonów wśród osób starszych obserwowany był w województwie łódzkim. W 2023 r. wyniósł on 38,7. Najniższym natężeniem zgonów osób w wieku 60 lat i więcej charakteryzowało się natomiast województwo podkarpackie ze wskaźnikiem na poziomie 32,9.

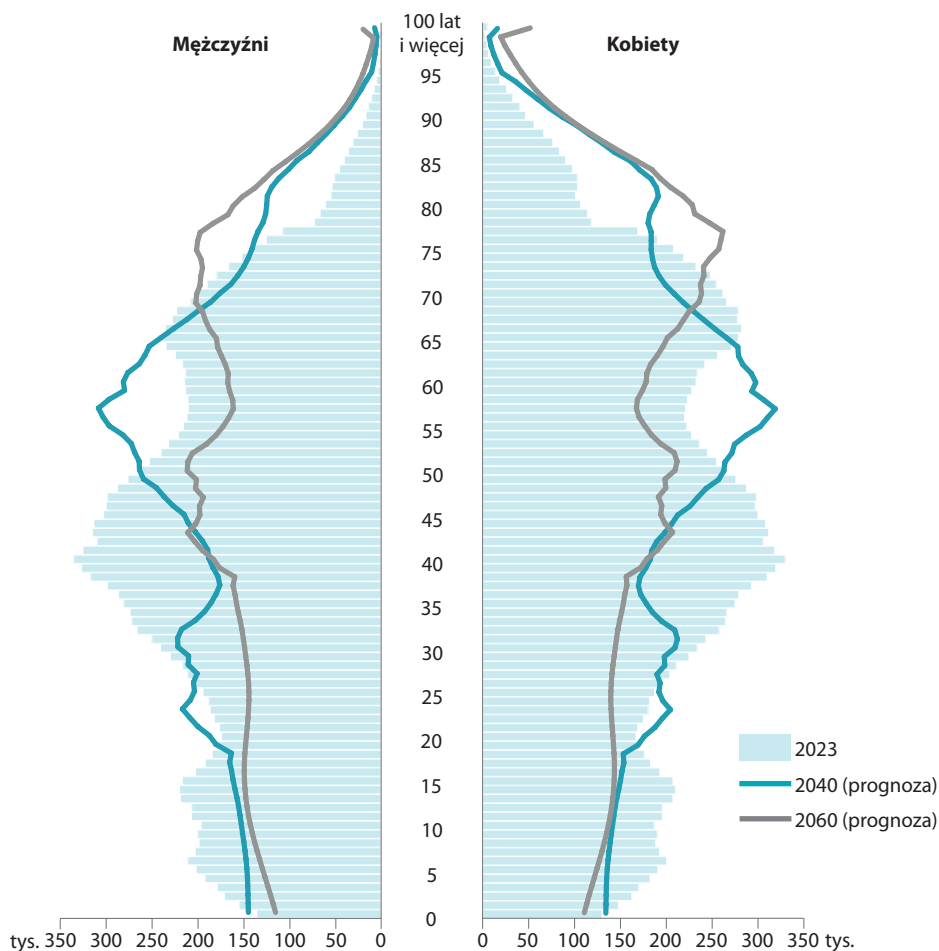
W 2023 r. w populacji osób w wieku senioralnym, podobnie jak w latach wcześniejszych, głównymi przyczynami zgonów były choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe. Choroby układu krążenia odpowiadały za 39,9% zgonów osób starszych (36,5% zgonów mężczyzn i 43,0% zgonów kobiet). Dla ogółu społeczeństwa odsetek zgonów w wyniku chorób serca ukształtował się na poziomie 36,9%. Wśród seniorów mieszkających na wsi choroby układu krążenia były powodem 42,4% zgonów, natomiast w przypadku seniorów mieszkających w miastach – 38,4%.

Drugą najczęściej obserwowaną przyczyną zgonów seniorów były nowotwory. W 2023 r. odsetek zgonów z tego powodu w populacji osób starszych wyniósł 27,0%, podobnie dla ogółu społeczeństwa – 26,7%. Choroby nowotworowe zdecydowanie częściej były powodem zgonów mężczyzn w wieku 60 lat i więcej (29,9%) niż kobiet (24,3%) oraz mieszkańców miast niż wsi (odpowiednio 28,0% i 25,2% zgonów).

1.3. Prognoza demograficzna w perspektywie do 2060 r.

Według prognozy demograficznej w perspektywie do roku 2060 populacja Polski będzie stawała się coraz starsza. Równoległe do przewidywanego spadku ludności do poziomu 30,9 mln osób w roku 2060, spodziewany jest stały wzrost liczby ludności w wieku senioralnym.

Wykres 11. Ludność według płci i wieku
Stan w dniu 31 grudnia

Liczba ludności w wieku 60 lat i więcej według prognozy GUS w roku 2030 ukształtuje się na poziomie 10,3 mln (wzrost o 3,9% w stosunku do roku 2023), w roku 2040 na poziomie 11,4 mln (wzrost o 15,7%), w 2050 r. na poziomie 12,4 mln (tj. o 25,4% więcej niż w 2023 r.). W 2060 r. w Polsce będzie mieszkać 11,9 mln osób starszych (tj. o 19,9% więcej niż w roku 2023) stanowiąc 38,3% ogółu ludności.

Tablica 5. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem danej grupy według płci (prognoza)

Wyszczególnienie	2030	2040	2050	2060
	w %			
Ogółem	27,8	32,5	37,4	38,3
Mężczyźni	24,3	29,0	33,9	34,7
Kobiety	31,0	35,7	40,6	41,7

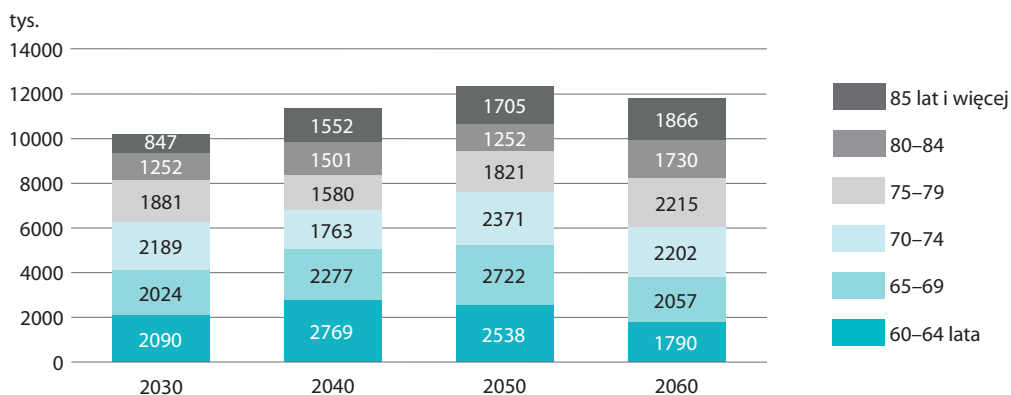
Kobiety w wieku 60 lat i więcej w 2060 r. będą stanowiły 21,7% ogółu ludności kraju, a mężczyźni – 16,7%. Udział kobiet w wieku 60 lat i więcej w populacji kobiet wzrośnie z 29,5% w 2023 r. do 41,7% w 2060 r., w przypadku mężczyzn wskaźnik ten wzrośnie z 22,8% w 2023 r. do 34,7% w 2060 r.

W całym okresie prognozy obserwowana będzie większa liczba kobiet niż mężczyzn wśród ludności Polski, szczególnie w przypadku osób w wieku senioralnym. W zbiorowości osób starszych w 2030 r. na 100 mężczyzn przypadać będzie 138 kobiet, a w 2060 r. wskaźnik ten osiągnie wartość 130.

Tablica 6. Współczynnik feminizacji (prognoza)

Wyszczególnienie	2030	2040	2050	2060
Ogółem	108	108	108	108
W tym osoby w wieku 60 lat i więcej	138	133	129	130

Przewiduje się również zmiany w populacji osób w wieku 60 lat i więcej w poszczególnych grupach wieku. W 2060 r. we wszystkich grupach obserwować się będzie zwiększenie liczebności w stosunku do roku 2023. Najwięcej przybędzie osób w najstarszej grupie wieku, tj. w wieku 85 lat i więcej. Prognozuje się, że liczebność tej grupy zwiększy się ponad 2-krotnie w porównaniu z rokiem 2023.

Wykres 12. Ludność w wieku 60 lat i więcej (prognoza)

W 2060 r. w porównaniu z 2023 r. zmniejszy się udział trzech najmłodszych grup wieku w populacji osób starszych. Osoby w wieku 60–64 lata będą stanowiły 15,1% osób w wieku senioralnym (o 8,6 p. proc. mniej niż w 2023 r.). Udział osób w wieku 65–69 lat zmniejszy się o 8,1 p. proc. i osiągnie w 2060 r. poziom 17,3%, natomiast osób w wieku 70–74 lata – o 2,7 p. proc. do poziomu 18,6%. Odsetek pozostałych grup wieku zwiększy się osiągając 18,7% w przypadku 75–79 lat (wzrost o 5,3 p. proc.) oraz 14,6% w grupie osób 80–84 lata (wzrost o 6,7 p. proc.). Najwyższy przyrost (o 7,5 p. proc.) będzie dotyczył grupy najstarszej – osób w wieku 85 lat i więcej. Według prognozy odsetek osób z tej grupy wieku w populacji osób w wieku 60 lat i więcej ukształtuje na poziomie 15,7%.

W roku 2060 obserwowane będą także zmiany w strukturze seniorów według płci. W 2023 r. udział kobiet w populacji seniorów wyniósł 58,1%, natomiast pod koniec okresu prognozy osiągnie on poziom 56,5%. Spadek odsetka kobiet zauważalny będzie we wszystkich grupach wieku, przy czym najwyższy wśród osób w wieku 85 lat i więcej. W tej grupie udział kobiet w 2060 r. wyniesie 64,5% i będzie niższy niż w roku 2023 o 7,6 p. proc. Zmiany struktury seniorów według płci będą wynikiem spadku nadumieralności mężczyzn.

Rozdział 2

Sytuacja ekonomiczna i mieszkaniowa osób starszych

2.1. Aktywność ekonomiczna

Według danych z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)¹ liczba osób biernych zawodowo w wieku 60–89 lat w 2023 r. wyniosła 7,9 mln, co stanowiło 84,6% osób w tym wieku. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba biernych zawodowo w wieku 60–89 lat wzrosła o 1,2%, a ich udział w ogólnej liczbie ludności w tym wieku zwiększył się o 0,4 p. proc. Wśród biernych zawodowo w analizowanej grupie wieku przeważały kobiety, których odsetek wyniósł 62,1%, natomiast biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania większość stanowili mieszkańcy miast – 63,6%.

W 2023 r. w populacji kobiet w wieku 60–89 lat odsetek biernych zawodowo osiągnął poziom 91,1% (tj. o 0,1 p. proc. więcej niż rok wcześniej), a wśród mężczyzn w tym wieku ukształtował się na zdecydowanie niższym poziomie 75,7% (o 0,7 p. proc. wyższym niż w 2022 r.). Odsetek biernych zawodowo kobiet jest wyższy niż mężczyzn przede wszystkim z powodu różnego wieku uprawniającego do przechodzenia na emeryturę (kobiety – 60 lat, mężczyźni – 65 lat).

W analizowanym roku wśród mieszkańców miast w wieku 60–89 lat odsetek osób biernych zawodowo wyniósł 84,1%, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 0,2 p. proc. Na obszarach wiejskich odsetek biernych zawodowo w populacji osób w wieku 60–89 lat osiągnął poziom 85,5%, tj. o 0,7 p. proc. więcej niż rok wcześniej.

Tablica 7. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 60–89 lat według płci i miejsca zamieszkania w 2023 r. (dane średnioroczne)

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Z liczby ogółem	
				miasta	wieś
w tysiącach					
Ludność	9377	3969	5407	6004	3373
Aktywni zawodowo	1443	963	480	956	487
w tym pracujący	1423	947	476	939	484
Bierni zawodowo	7934	3006	4928	5048	2885

Podstawową przyczyną bierności zawodowej seniorów jest pobieranie emerytury. W 2023 r. było ono powodem niewykonywania i nieposzukiwania pracy w przypadku 90,6% biernych zawodowo w wieku 60–74 lata (85,1% mężczyzn i 94,0% kobiet). Kolejną ważną przyczyną bierności zawodowej osób starszych jest choroba lub niepełnosprawność. Z tego powodu w 2023 r. nie pracowało i nie poszukiwało pracy 5,8% biernych zawodowo osób w wieku 60–74 lata (11,1% mężczyzn i 2,5% kobiet).

¹ Dane z zakresu BAEL za 2023 r. zostały opracowane w oparciu o bilanse ludności rezydującej, dla których podstawą są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP 2021) i nie są w pełni porównywalne z poprzednimi okresami. Do porównań z rokiem poprzednim przyjęto dane przeliczone zgodnie z nową podstawą uogólniania wyników.

Tablica 8. Bierni zawodowo w wieku 60–74 lata według wybranych przyczyn bierności w 2023 r. (dane średnioroczne)

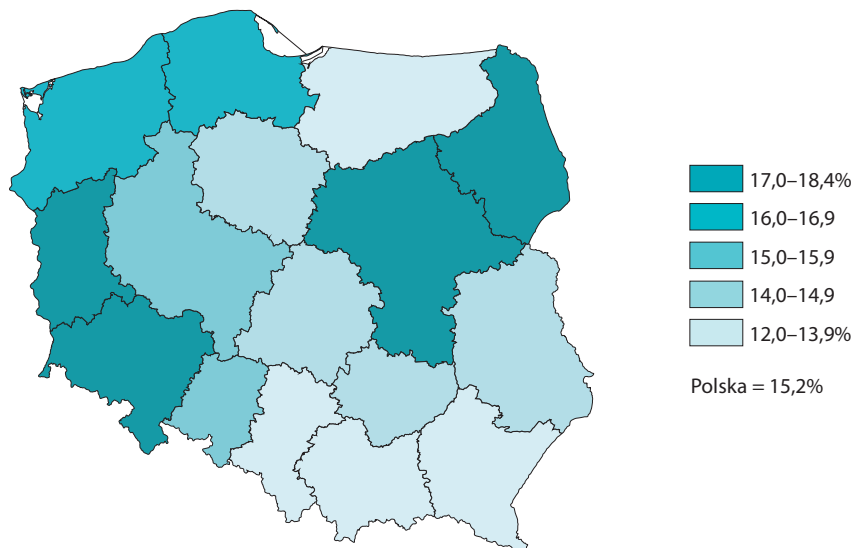
Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Z liczby ogółem	
				miasta	wieś
w tysiącach					
Ogółem	5552	2109	3443	3436	2116
W tym nieposzukujący pracy	5550	2107	3443	3434	2116
w tym z powodu:					
emerytury	5030	1794	3236	3159	1871
choroby, niepełnosprawności	321	235	86	169	152

W analizowanym roku liczba osób aktywnych zawodowo w wieku 60–89 lat wyniosła 1443 tys. i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 1,7%. W gronie tym większość stanowili mężczyźni (66,7%), natomiast biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania przeważali mieszkańcy miast (66,3%). Udział osób w wieku 60–89 lat wśród ogółu aktywnych zawodowo Polaków w wieku 15–89 lat zmniejszył się o 0,2 p. proc. i osiągnął poziom 8,1%.

Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 60–89 lat ukształtował się na poziomie 15,4% (wobec 15,8% w roku poprzednim). Wśród mężczyzn osiągnął wartość 24,3%, a w grupie kobiet 8,9%. Nie notuje się dużego zróżnicowania tego wskaźnika ze względu na miejsce zamieszkania. W miastach odsetek aktywnych zawodowo osób w wieku 60–89 lat wyniósł 15,9%, podczas gdy na wsi był nieco niższy i ukształtował się na poziomie 14,4%.

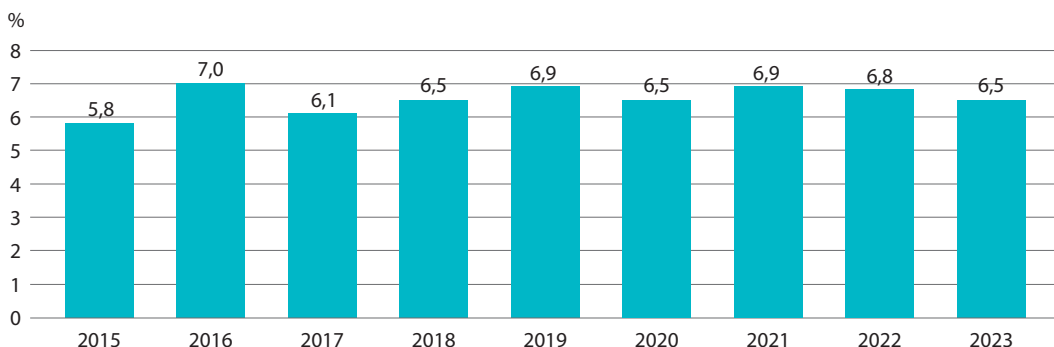
W analizowanym roku spośród osób aktywnych zawodowo w wieku 60–89 lat 1423 tys., tj. 98,6% stanowili pracujący. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba zmalała o 1,7%. Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób w wieku 60–89 lat ukształtował się na poziomie 15,2% i zmniejszył się o 0,3 p. proc. w porównaniu z rokiem 2022. Wśród mężczyzn wskaźnik ten wyniósł 23,9%, a w gronie kobiet – 8,8%. W miastach 15,6% osób w wieku 60–89 lat to osoby pracujące, na wsi natomiast – 14,3%.

Najwyższym odsetkiem pracujących wśród osób w wieku 60–89 lat, podobnie jak rok wcześniej, charakteryzowało się województwo mazowieckie. Wskaźnik zatrudnienia ukształtował się w tym województwie na poziomie 18,4%. Kolejne miejsca, pod względem wysokości tego wskaźnika, zajęły województwa: podlaskie (17,4%), dolnośląskie (17,2%) i lubuskie (17,0%). Najniższy udział pracujących w grupie osób w wieku 60–89 lat odnotowano w województwach śląskim (12,3%) i podkarpackim (12,0%).

Mapa 6. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 60–89 lat w 2023 r. (dane średnioroczne)

W końcu grudnia 2023 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 51,6 tys. osób w wieku 60 lat i więcej. Udział bezrobotnych seniorów w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 6,5% i był zbliżony do wartości tego wskaźnika z lat poprzednich. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych w wieku 60 lat i więcej przeważali mieszkańcy miast, których odsetek wyniósł 57,1%.²

Wykres 13. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy
Stan w dniu 31 grudnia

Ważną część rynku pracy w starzejącym się społeczeństwie stanowią pracujący emeryci (tj. osoby pracujące z ustalonym prawem do emerytury). Na koniec 2023 r. w Polsce było 568,8 tys. pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej³. Z tej liczby 56,9% stanowiły kobiety. W porównaniu z rokiem 2022 liczba pracujących emerytów w analizowanym wieku wzrosła o 4,5%, co wskazuje na rosnące zainteresowanie aktywnością zawodową emerytów.

Udział emerytów wśród wszystkich pracujących w wieku 60 lat i więcej wyniósł 41,4%, co oznacza wzrost o 1,4 p. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim. Odsetek pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej w gospodarce narodowej osiągnął poziom 3,7% (wobec 3,6% rok wcześniej).

Ponad 90% pracujących emerytów w omawianej populacji to osoby, które nie przekroczyły 75 lat. Największa aktywność zawodowa wśród osób mających ustalone prawo do emerytury, zarówno w grupie mężczyzn, jak i kobiet, występuje w pierwszych latach po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Wśród kobiet z ustalonym prawem do emerytury najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 60–64 lata (49,0%). Wśród mężczyzn najwięcej pracujących emerytów było w wieku 65–69 lat (53,6%).

Tablica 9. Struktura pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej według płci i grup wieku w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w odsetkach		
Ogółem	100,0	100,0	100,0
60–64 lata	31,8	9,1	49,0
65–69	41,2	53,6	31,6
70–74	18,7	25,6	13,5
75–79	6,3	8,9	4,4
80–84	1,5	2,1	1,1
85 lat i więcej	0,5	0,7	0,4

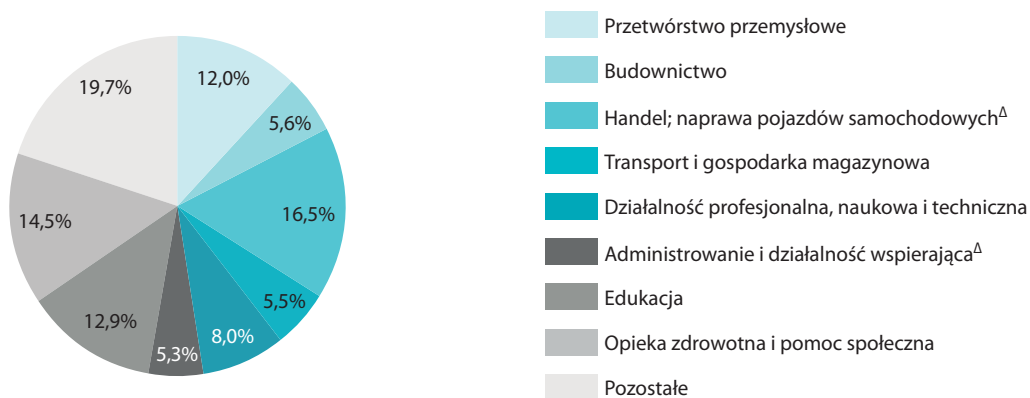
² Dane MRPiPS. Według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jako bezrobotne mogą być zarejestrowane kobiety w wieku 18–59 lat i mężczyźni w wieku 18–64 lata. Dodatkowo na mocy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy mogą być zarejestrowani obywatele Ukrainy w wieku 18 lat i więcej, bez względu na płeć.

³ Dane dotyczą osób, które poinformowały swojego płatnika składek, że mają ustalone prawo do emerytury. Dane nie zawierają informacji o emerytach ubezpieczonych w KRUS.

W 2023 r. 56,2% pracujących emerytów stanowili pracownicy najemni (zatrudnieni), a 43,3% to osoby pracujące na własny rachunek łącznie z pomagającymi członkami rodzin.

Najwięcej seniorów z ustalonym prawem do emerytury pracowało w sekcji Handel i naprawa pojazdów samochodowych – 16,5% ogółu pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej. Na drugim miejscu znajduje się sekcja Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, w której pracę świadczyło 14,5% z nich. Kolejne 12,9% seniorów z ustalonym prawem do emerytury pracowało w sekcji Edukacja, a 12,0% w Przetwórstwie przemysłowym. Wśród mężczyzn w wieku 60 lat i więcej najczęściej emerytów świadczyło pracę w Przetwórstwie przemysłowym (15,8%), a wśród kobiet – w Opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (21,0%).

Wykres 14. Struktura pracujących emerytów w wieku 60 lat i więcej według sekcji PKD w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Najwyższym odsetkiem pracujących emerytów w populacji osób starszych charakteryzuje się województwo mazowieckie. W 2023 r. w województwie tym pracujący emeryci stanowili 7,3% mieszkańców tam osób w wieku 60 lat i więcej. Najniższym odsetkiem, wynoszącym 3,6%, charakteryzowało się województwo podkarpackie. W kraju udział pracujących emerytów w populacji osób starszych wyniósł średnio 5,7%.

Mapa 7. Udział pracujących emerytów w ogólnej liczbie osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Osoby starsze podejmują również pracę w ramach umów cywilnoprawnych. W końcu grudnia 2023 r. pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych wykonywało w Polsce 409,5 tys. osób w wieku 60 lat i więcej⁴, wśród których kobiety stanowiły 50,3%. Udział seniorów wśród wszystkich osób wykonujących pracę na podstawie tych umów wyniósł 17,2% (16,8% w grupie kobiet i 17,6% wśród mężczyzn). W grupie osób starszych wykonujących umowy zlecenia bądź umowy o podobnym charakterze, dominowały osoby w wieku 60–64 lata, których udział wyniósł 43,0%. W tej grupie wieku znalazło się odpowiednio 47,7% kobiet i 38,2% mężczyzn.

Tablica 10. Struktura osób w wieku 60 lat i więcej wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych według płci i grup wieku w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w odsetkach		
Ogółem	100,0	100,0	100,0
60–64 lata	43,0	38,2	47,7
65–69	33,4	34,2	32,5
70–74	16,4	18,4	14,4
75–79	5,6	7,0	4,2
80–84	1,2	1,6	0,9
85 lat i więcej	0,4	0,6	0,3

Spośród wszystkich seniorów świadczących pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych 309,0 tys., tj. 75,5% stanowiły osoby, które nie miały statusu osoby pracującej. Ich udział w ogólnej liczbie wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych, niezaliczanych jednocześnie do pracujących w gospodarce narodowej, wyniósł 22,6%. W przypadku kobiet najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 60–64 lata (43,9%), a w przypadku mężczyzn osoby w wieku 65–69 lat (38,2%).

Tablica 11. Struktura osób w wieku 60 lat i więcej wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia i pokrewnych niebędących pracującymi w gospodarce narodowej według płci i grup wieku w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	w odsetkach		
Ogółem	100,0	100,0	100,0
60–64 lata	37,0	29,1	43,9
65–69	36,0	38,2	34,1
70–74	18,5	21,6	15,9
75–79	6,5	8,4	4,8
80–84	1,5	2,0	1,0
85 lat i więcej	0,5	0,7	0,3

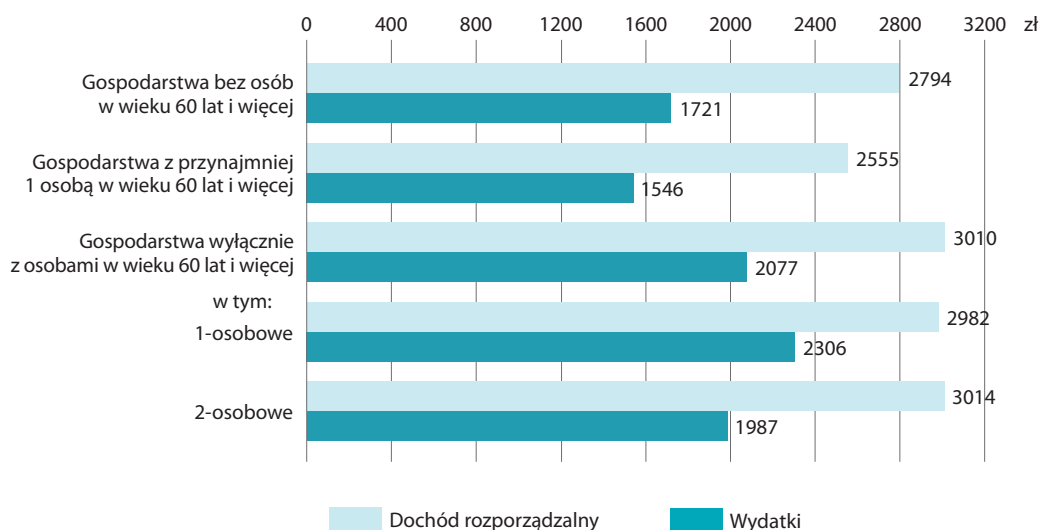
⁴ Dane dotyczą osób wykonujących pracę na podstawie umów zlecenia oraz umów o pokrewnym charakterze, tj. umów agencyjnych, o świadczenie usług, umów uaktywniających, aktów powołania oraz umów z członkami rad nadzorczych. Przedstawione wyniki są częścią prac eksperymentalnych mających na celu określenie liczby osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych.

2.2. Sytuacja finansowa⁵

W 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim w gospodarstwach domowych, w tym również z osobami starszymi, odnotowano wzrost zarówno nominalnych dochodów, jak i wydatków. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba w wieku 60 lat i więcej, wyniósł 2555 zł i wzrósł nominalnie w stosunku do roku poprzedniego o 13,9%. Przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w tych gospodarstwach osiągnęły wartość 1546 zł, tj. nominalnie o 10,6% wyższą w porównaniu z rokiem 2022. Udział przeciętnych wydatków w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach z co najmniej jedną osobą starszą ukształtował się na poziomie 60,5%, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego o 1,8 p. proc. Nadwyżka przeciętnego miesięcznego dochodu na jedną osobę nad wydatkami w tych gospodarstwach wzrosła w skali roku o 164 zł i wyniosła 1008 zł.

Sytuację dochodową osób starszych można lepiej określić dokonując analizy gospodarstw domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej. W 2023 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny przypadający na jedną osobę w tych gospodarstwach wyniósł 3010 zł. W stosunku do roku poprzedniego wzrósł nominalnie o 16,0%. Przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej wyniosły 2077 zł i wzrosły nominalnie w skali roku o 11,3%. Udział przeciętnych miesięcznych wydatków w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach osób starszych ukształtował się na poziomie 69,0%, tj. o 2,9 p. proc. niższym niż rok wcześniej. Nadwyżka przeciętnego miesięcznego dochodu nad wydatkami w tych gospodarstwach wzrosła o 204 zł i wyniosła 933 zł. Zdecydowanie wyższy od przeciętnego wskaźnik udziału wydatków w dochodach zauważalny jest w przypadku gospodarstw 1-osobowych osób starszych. W 2023 r. w gospodarstwach tych wydatki stanowiły 77,4% przeciętnego dochodu, a nadwyżka osiągnęła wartość 675 zł.

Wykres 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2023 r.

Porównując przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej do dochodu gospodarstw bez osób starszych w swoim składzie, zauważyć można, że był on wyższy o 7,7%. Należy jednak podkreślić, że gospodarstwa wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej to głównie gospodarstwa 1- lub 2-osobowe. W ich przypadku wyższe są również przeciętne miesięczne wydatki na jedną osobę. W 2023 r. przeciętne wydatki na jedną osobę

⁵ Prezentowane w tym rozdziale dane pochodzą z Badań budżetów gospodarstw domowych za 2023 r. i 2022 r. (w pkt. 2.2, 2.3, 2.4) zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP 2021), uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku i płci, w związku z czym nie są one wprost porównywalne z analogicznymi danymi za lata wcześniejsze. W związku z uaktualnionym uogólnieniem dane za 2022 r. różnią się od wcześniejszych publikowanych.

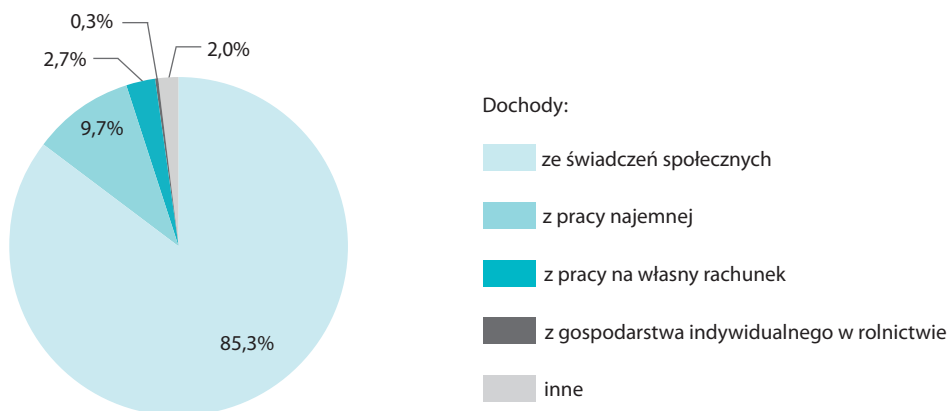
w gospodarstwach złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej były o 20,7% wyższe w porównaniu z wydatkami gospodarstw bez osób w wieku senioralnym. W konsekwencji wskaźnik udziału wydatków w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach wyłącznie z osobami starszymi był wyższy o 7,4 p. proc. w porównaniu z analogicznym wskaźnikiem dla gospodarstw osób młodszych.

W gospodarstwach domowych w miastach, w porównaniu do wsi, notuje się zarówno wyższe przeciętne miesięczne dochody, jak i wydatki na jedną osobę. W 2023 r. w miastach przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej wyniósł 3121 zł i był o 16,4% wyższy niż na wsi, gdzie kształtował się na poziomie 2681 zł. Przeciętne wydatki na jedną osobę w gospodarstwach domowych seniorów w miastach osiągnęły wartość 2147 zł i były wyższe o 14,8% w porównaniu z wydatkami gospodarstw na wsi, wynoszącymi 1870 zł.

W skali roku przeciętny miesięczny dochód na jedną osobę w gospodarstwach seniorów zamieszkałych w miastach wzrósł o 15,5%, a wydatki zwiększyły się o 11,9%. W gospodarstwach domowych na wsi wzrost dochodu był wyższy niż w mieście i wyniósł 18,1%, podczas gdy wydatki wzrosły w mniejszym stopniu niż w mieście (o 9,4%). Nadal jednak udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym kształtował się na wyższym poziomie na wsi niż w miastach (69,7% wobec 68,8%).

Podstawowym źródłem utrzymania gospodarstw domowych składających się wyłącznie z osób starszych są dochody ze świadczeń społecznych. W 2023 r. stanowiły one 85,3% dochodu rozporządzalnego na jedną osobę w tych gospodarstwach (tj. o 0,1 p. proc. więcej w porównaniu z rokiem poprzednim). Ze świadczeń społecznych najwyższy udział mają emerytury i renty, które w analizowanym roku stanowiły 81,5% ogółu dochodu rozporządzalnego. Dochody z pracy najemnej stanowiły 9,7% przeciętnego dochodu rozporządzalnego osób starszych, a dochody z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym – 2,7%.

Wykres 16. Struktura dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.

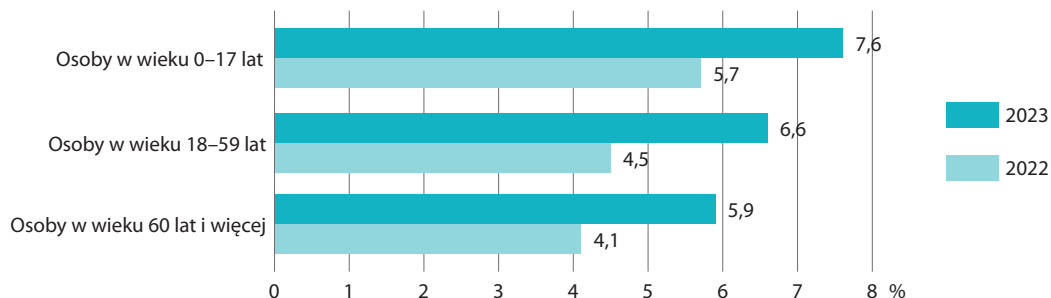

W strukturze miesięcznych wydatków gospodarstw domowych wyłącznie z osobami starszymi, podobnie jak w przypadku pozostałych gospodarstw, dominują wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe. Ich udział w 2023 r. pozostał na zbliżonym poziomie co rok wcześniej i wyniósł 28,5% (wobec 28,6% rok wcześniej). W skali roku spadł również nieznacznie udział wydatków seniorów na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii z 23,9% do 23,8%. W większym stopniu zmalał natomiast udział wydatków związanych ze zdrowiem (z 9,0% do 8,4%).

Porównując strukturę przeciętnych miesięcznych wydatków na jedną osobę w gospodarstwach seniorów do struktury tych wydatków w gospodarstwach domowych osób młodszych można zauważyć, że udział wydatków na żywność, napoje bezalkoholowe, użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii oraz zdrowie w wydatkach ogółem był łącznie o 12,7 p. proc. wyższy w gospodarstwach złożonych wyłącznie z osób starszych niż w gospodarstwach bez takich osób. W 2023 r. wydatki te stanowiły łącznie 60,7% ogółu wydatków seniorów, natomiast w gospodarstwach bez osób w wieku 60 lat i więcej – 48,0%. Szczególnie duża różnica widoczna jest w przypadku wydatków na zdrowie, których udział w strukturze wydatków gospodarstw wyłącznie z osobami starszymi był ponad 2-krotnie wyższy niż w gospodarstwach bez takich osób.

W 2023 r. w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy niż granica ubóstwa skrajnego żyło 5,9% osób w wieku 60 lat i więcej (wobec 4,1% w roku poprzednim). Osoby starsze doświadczały ubóstwa skrajnego relatywnie rzadziej niż osoby w młodszych grupach wieku. Stopa ubóstwa skrajnego wśród seniorów była o 0,7 p. proc. niższa niż w przypadku osób w wieku 18–59 lat oraz o 1,7 p. proc. niższa niż osób w wieku 0–17 lat.

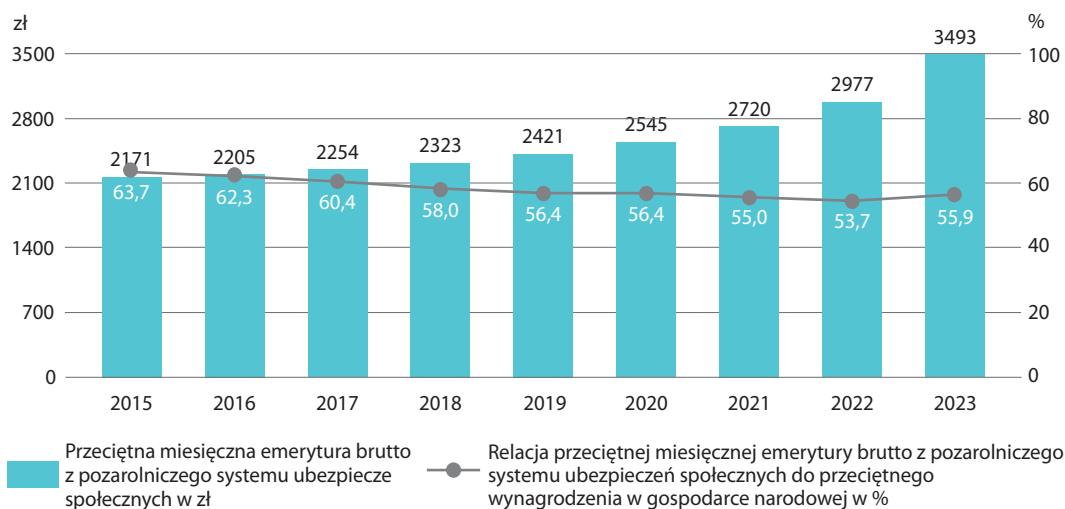
Wykres 17. Zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych

Jak już zauważono, głównym źródłem dochodu osób starszych są emerytury i renty. W 2023 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych ukształtowała się na poziomie 3364 zł i była wyższa o 17,2% w porównaniu do poprzedniego roku. Przeciętna emerytura z tego systemu wyniosła 3493 zł, tj. o 17,3% więcej niż rok wcześniej, a renta z tytułu niezdolności do pracy osiągnęła wartość 2692 zł i wzrosła o 16,2%.

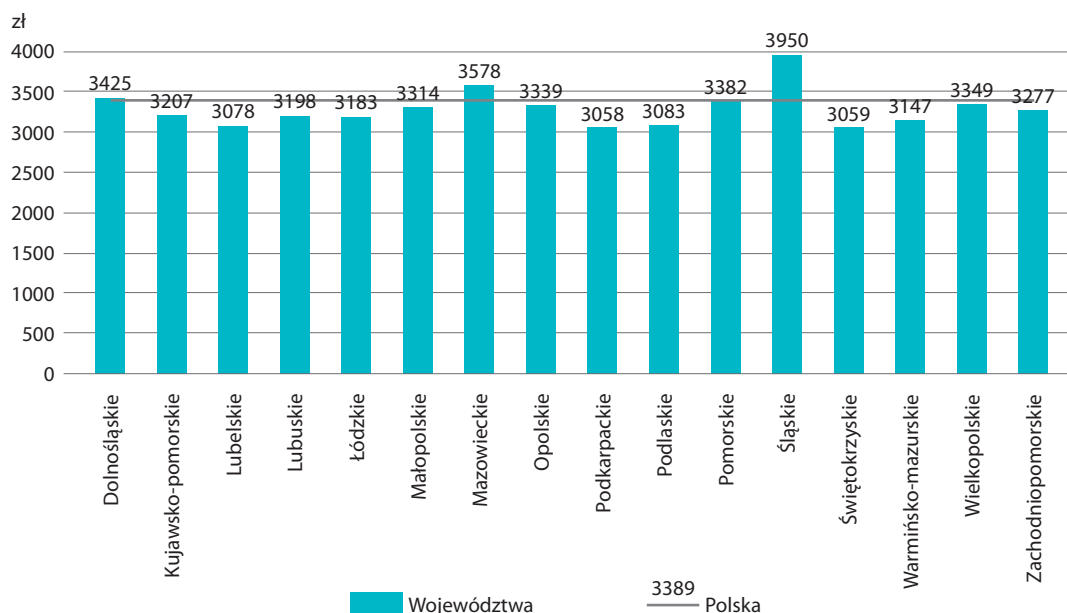
W analizowanym okresie nastąpiło odwrócenie spadkowego trendu relacji przeciętnej miesięcznej emerytury brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych do przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej. Relacja ta osiągnęła poziom 55,9%, co stanowi wzrost w porównaniu do roku 2022, jak i 2021, odpowiednio o 2,2 p. proc. i 0,9 p. proc.

Wykres 18. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej^a

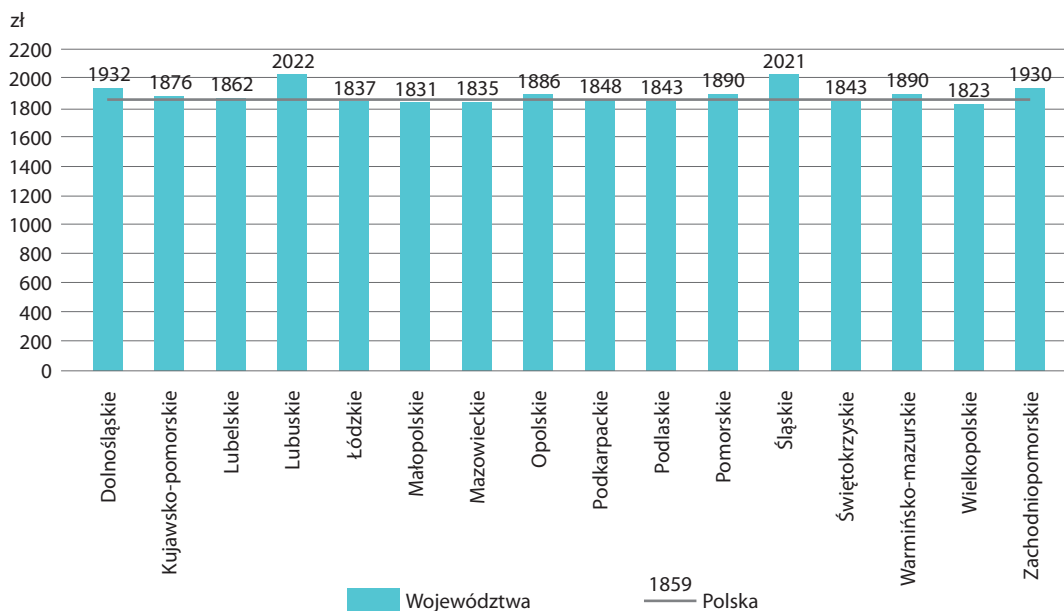
^a Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pomniejszone o składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Najwięcej osób starszych otrzymuje świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Na koniec 2023 r. z ZUS emeryturę pobierało 6207,1 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, tj. o 2,4% więcej niż rok wcześniej. Wśród tych osób 60,8% stanowiły kobiety. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z ZUS wyniosła 3389 zł i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 17,3%. Najwyższa jej wartość wystąpiła w województwie śląskim (3950 zł), a najniższa w podkarpackim (3058 zł).

Wykres 19. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych według województw w 2023 r.

Rentę z tytułu niezdolności do pracy z ZUS pobierało 258,7 tys. osób w wieku 60 lat i więcej (o 8,0% mniej niż rok wcześniej). Średnia kwota tego świadczenia wyniosła 2622 zł i wzrosła o 16,0% w porównaniu z rokiem poprzednim.

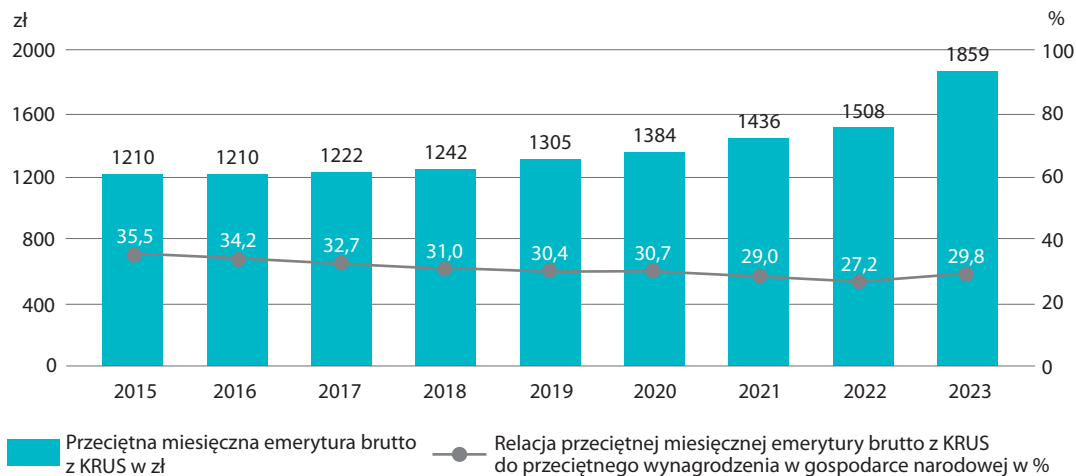
W 2023 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych osiągnęła wartość 1847 zł i była wyższa o 23,1% w stosunku do 2022 r. Przeciętna emerytura z KRUS wyniosła 1859 zł, tj. o 23,3% więcej niż rok wcześniej, a renta z tytułu niezdolności do pracy – 1682 zł (wzrost o 23,7%). Najwyższą przeciętną emeryturę rolników indywidualnych odnotowano w województwie lubuskim (2022 zł), natomiast najniższą w województwie wielkopolskim (1823 zł).

Wykres 20. Przeciętna miesięczna emerytura rolników indywidualnych według województw w 2023 r.

Na koniec 2023 r. emeryturę z KRUS pobierało 763,9 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, tj. o 0,5% mniej niż rok wcześniej. Rentę z tytułu niezdolności do pracy otrzymywało 99,9 tys. osób starszych, co oznacza spadek o 2,3% w porównaniu z rokiem 2022.

Relacja przeciętnej miesięcznej emerytury brutto z KRUS do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2023 r. ukształtowała się na poziomie 29,8%. Wskaźnik ten wzrósł w porównaniu do 2022 r. o 2,6 p. proc., a w stosunku do 2021 r. o 0,8 p. proc. Od lat jest to jednak poziom dużo niższy w porównaniu z pozarolniczym systemem ubezpieczeń społecznych.

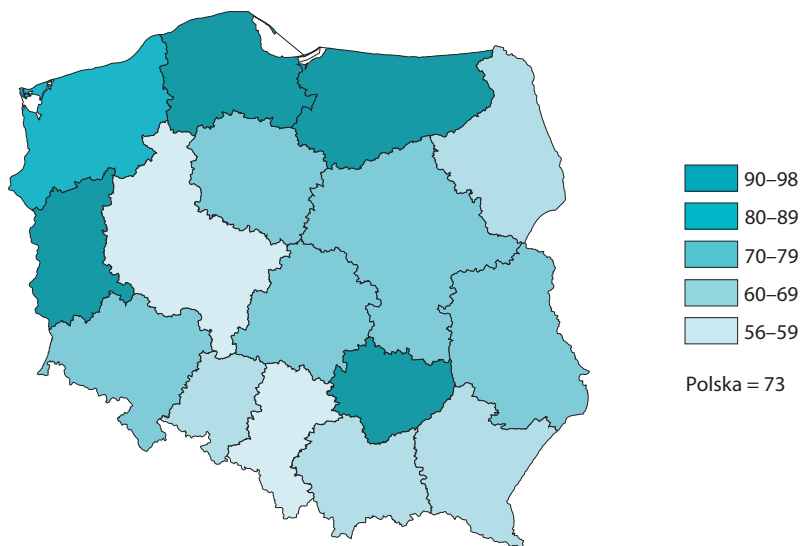
Wykres 21. Przeciętna miesięczna emerytura brutto z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i jej relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej^a

^a Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pomniejszone o składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Dodatkowym źródłem dochodów osób starszych, w przypadku seniorów wymagających pomocy finansowej, są różnego rodzaju świadczenia pieniężne otrzymywane z pomocy społecznej. Podstawowe z nich to zasiłki stałe.

Mapa 8. Liczba świadczeniobiorców zasiłków stałych w wieku 60 lat i więcej przypadająca na 10 tysięcy osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.

W 2023 r. zmalała zarówno liczba seniorów korzystających z tego rodzaju wsparcia, jak i kwota wypłaconych im świadczeń. Z zasiłków stałych skorzystało 71,5 tys. osób w wieku 60 lat i więcej, z czego większość, podobnie jak w latach poprzednich, to seniorzy samotnie gospodarujący (88,4%). Wartość zasiłków stałych wypłaconych osobom starszym w 2023 r. wyniosła 369,9 mln zł, z czego 95,6% trafiło do seniorów w 1-osobowych gospodarstwach domowych. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba osób w wieku 60 lat i więcej pobierających zasiłki stałe zmniejszyła się o 5,4%, a kwota wypłaconych im świadczeń o 5,5%.

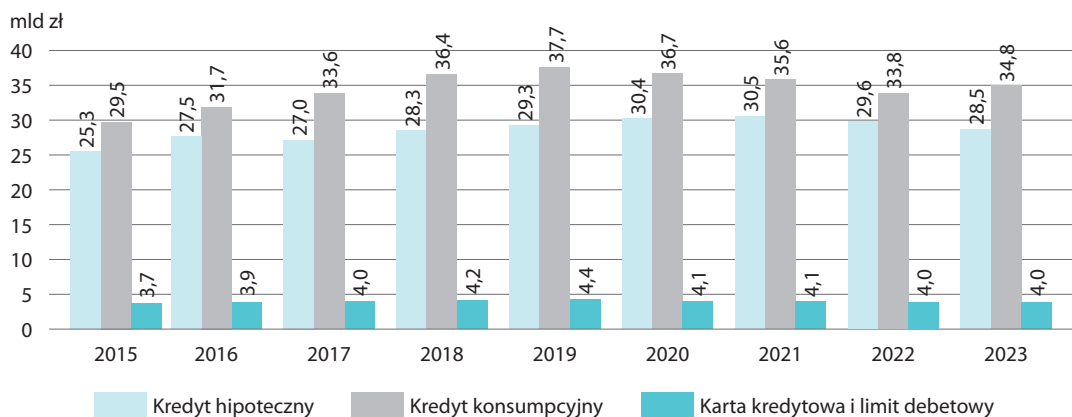
Podobnie jak rok wcześniej, w populacji seniorów najwyższy udział osób pobierających zasiłki stałe wystąpił w województwie lubuskim i pomorskim (odpowiednio 98 i 97 seniorów na 10 tys. mieszkańców w wieku 60 lat i więcej). Najmniej seniorów pobierających zasiłki stałe w stosunku do ogólnej liczby seniorów było w województwie śląskim i wielkopolskim, w których na 10 tys. mieszkających w nich osób starszych przypadało 56 pobierających zasiłki stałe.

Na sytuację finansową osób starszych istotnie wpływa poziom ich zadłużenia. W 2023 r., według danych Biura Informacji Kredytowej (BIK), zmniejszyła się liczba osób starszych posiadających kredyty konsumpcyjne, hipoteczne, jak i posiadających karty kredytowe i limity debetowe. W populacji osób w wieku 60 lat i więcej odsetek kredytobiorców kredytów konsumpcyjnych ukształtował się na poziomie 16,9%, tj. o 0,3 p. proc. niższym niż rok wcześniej, a odsetek kredytobiorców kredytów hipotecznych wyniósł 3,2% (wobec 3,4% w 2022 r.). Seniorzy posiadający karty kredytowe lub limity debetowe stanowili 29,7% osób starszych, podczas gdy rok wcześniej 30,2%.

Udział osób w wieku 60 lat i więcej posiadających kredyty konsumpcyjne w ogólnej liczbie osób posiadających tego typu kredyty zmniejszył się z 21,1% w 2022 r. do 20,2% w analizowanym roku. W odniesieniu do roku poprzedniego spadł również udział kredytobiorców kredytów hipotecznych w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie kredytobiorców tego kredytu, który wyniósł 8,2% (wobec 8,5% w roku poprzednim). Posiadacze kart kredytowych i limitów debetowych w wieku 60 lat i więcej stanowili 32,3% ogółu osób korzystających z tej formy finansowania (o 0,5 p. proc. więcej niż rok wcześniej).

W 2023 r. nastąpił niewielki wzrost sumy zobowiązań kredytowych osób starszych z tytułu kredytów konsumpcyjnych, hipotecznych oraz kart kredytowych i wykorzystanych limitów debetowych. Łączna wartość zadłużenia kredytowego osób starszych wyniosła niespełna 67,3 mld zł. Udział zobowiązań kredytowych posiadanych przez osoby starsze w ogólnej ich wartości wyniósł 9,3%, co oznacza, że pozostał na poziomie z roku poprzedniego.

Wykres 22. Wartość zobowiązań kredytowych osób w wieku 60 lat i więcej
Stan w dniu 31 grudnia

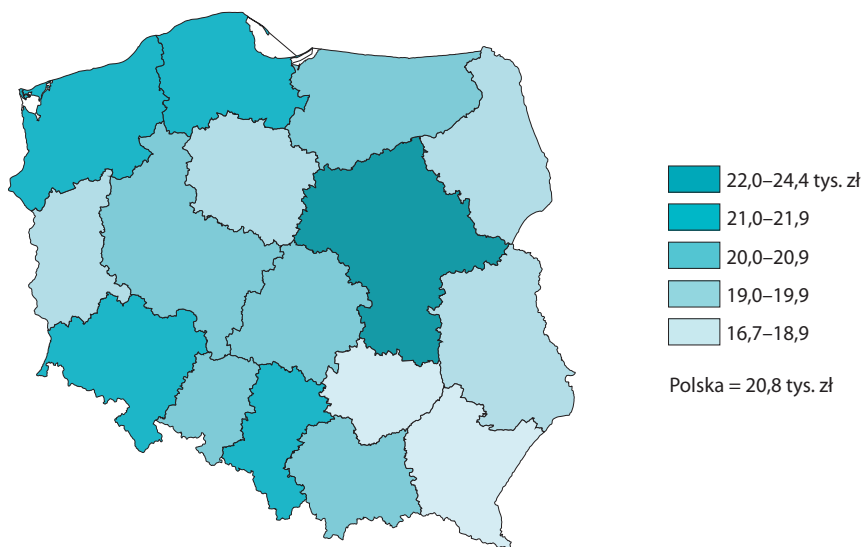

Źródło: dane BIK.

Z danych BIK wynika, że seniorzy od lat w największym stopniu korzystają z kredytów konsumpcyjnych. W 2023 r., po okresie spadków zadłużenia seniorów z tego tytułu w latach 2020–2022, nastąpił wzrost jego wartości. W analizowanym roku saldo kredytów konsumpcyjnych osób w wieku 60 lat i więcej wyniosło 34,8 mld zł, tj. o 2,9% więcej w stosunku do roku poprzedniego. Średnie zadłużenie kredytobiorcy w wieku senioralnym z tytułu posiadanego kredytu konsumpcyjnego ukształtowało się na poziomie nieco wyższym niż rok wcześniej i wyniosło 20,8 tys. zł (wobec 20,0 tys. zł w 2022 r.).

Podobnie jak w latach wcześniejszych, najwyższą wartość zadłużenia z tytułu kredytów konsumpcyjnych, przypadającą na jednego kredytobiorcę tego kredytu w wieku senioralnym, odnotowano w województwie mazowieckim (24,4 tys. zł). Najniższą wartość zadłużenia z tego tytułu na jednego kredytobiorcę odnotowano w województwie świętokrzyskim (16,7 tys. zł) i podkarpackim (17,1 tys. zł). W 2023 r. w stosunku do roku poprzedniego wystąpił wzrost przeciętnego zadłużenia z tytułu kredytu konsumpcyjnego seniorów we wszystkich województwach. Najwyższy wzrost odnotowano w województwie lubuskim (o 1,2 tys. zł), a najniższy w województwie podkarpackim (o 0,5 tys. zł).

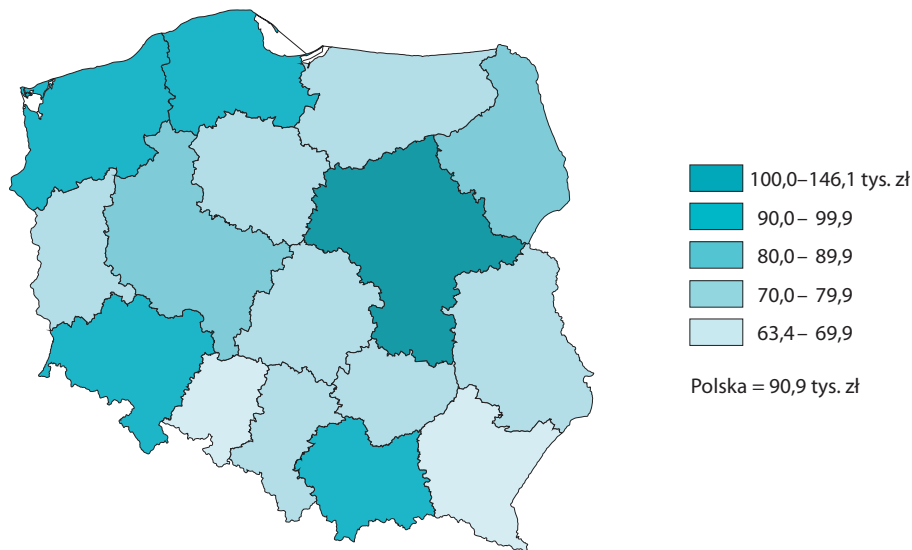
Mapa 9. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kredytów konsumpcyjnych w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: dane BIK.

W 2023 r. drugi rok z rzędu nastąpił spadek salda kredytów hipotecznych posiadanych przez osoby w wieku 60 lat i więcej. Saldo to osiągnęło wartość 28,5 mld zł, tj. o 3,6% niższą niż rok wcześniej i o 6,4% w porównaniu z 2021 r. Przeciętne zadłużenie z tego tytułu wynosiło 90,9 tys. zł na jednego kredytobiorcę (wzrost o 2,3 tys. zł). Podobnie jak w roku poprzednim, najwyższe średnie zadłużenie seniorów z tytułu kredytów hipotecznych notowane było w województwie mazowieckim (146,1 tys. zł na jednego kredytobiorcę w wieku 60 lat i więcej). W województwie tym nastąpił jednocześnie najwyższy wzrost tego zadłużenia (o 5,5 tys. zł na jednego kredytobiorcę w wieku senioralnym). Najniższe przeciętne zadłużenie odnotowano zaś w województwie podkarpackim – 63,4 tys. zł, w którym nastąpił jednocześnie jego niewielki spadek (o 0,1 tys. zł). Spadek przeciętnego zadłużenia seniorów z tytułu kredytów hipotecznych odnotowano także w województwie warmińsko-mazurskim (o 0,4 tys. zł).

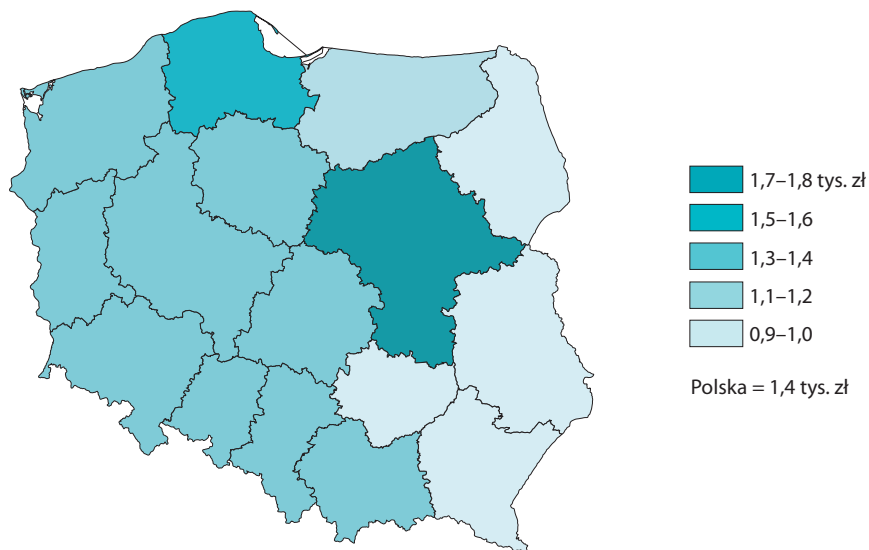
Mapa 10. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kredytów hipotecznych w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: dane BIK.

W analizowanym roku seniorzy, w podobnym stopniu co rok wcześniej, korzystali z kart kredytowych i limitów debetowych. Wartość zadłużenia osób starszych z tego tytułu wyniosła łącznie 4,0 mld zł. Przeciętne zadłużenie seniorów posiadających karty kredytowe i limity debetowe w 2023 r. ukształtowało się na poziomie 1,4 tys. zł (wobec 1,3 tys. zł w roku poprzednim). Najwyższe średnie zadłużenie z tego tytułu wystąpiło w województwie mazowieckim (1,8 tys. zł), najniższe zaś w województwie lubelskim (0,9 tys. zł).

Mapa 11. Przeciętne zadłużenie 1 kredytobiorcy w wieku 60 lat i więcej z tytułu kart kredytowych i limitów debetowych w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: dane BIK.

2.3. Sytuacja mieszkaniowa

W 2023 r. według danych pochodzących z Badania budżetów gospodarstw domowych 54,2% gospodarstw domowych z przynajmniej jedną osobą w wieku 60 lat i więcej mieszkało w domach jednorodzinnych, a 45,6% w wielorodzinnych. W przypadku gospodarstw złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej 39,0% z nich zamieszkiwało w domach jednorodzinnych, a 60,8% w budynkach wielorodzinnych.

W miastach 65,9% gospodarstw z przynajmniej jedną osobą starszą i 75,6% gospodarstw domowych wyłącznie z osobami starszymi mieszkało w budynkach wielorodzinnych. W przypadku seniorów mieszkających na wsi zdecydowana większość mieszkała w domach jednorodzinnych (90,7% gospodarstw z przynajmniej jedną osobą starszą i 84,8% gospodarstw domowych wyłącznie z osobami starszymi).

W analizowanym roku na jedno gospodarstwo domowe z przynajmniej jedną osobą starszą przypadało średnio 91,3 m² powierzchni użytkowej mieszkania, a w gospodarstwach złożonych wyłącznie z osób w wieku 60 lat i więcej – 72,4 m². W gospodarstwach samotnie mieszkających seniorów przeciętna powierzchnia zajmowanego przez nich mieszkania wyniosła 61,2 m², natomiast dla gospodarstw 2-osobowych złożonych wyłącznie z osób starszych osiągnęła wielkość 84,5 m².

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania gospodarstw na wsi w porównywaniu do miast była wyższa o 39,0 m² w przypadku gospodarstw z przynajmniej jedną osobą starszą w swoim składzie i o 27,9 m² – w przypadku gospodarstw złożonych wyłącznie z osób starszych.

W 2023 r. 99,9% gospodarstw domowych z przynajmniej jedną osobą w wieku 60 lat i więcej posiadało w mieszkaniach wodociąg, 99,2% wyposażonych było w ciepłą wodę bieżącą, 99,0% w ustęp spłukiwany, a 98,8% – w łazienkę. Gaz posiadało 91,1% tych gospodarstw. Wyposażenie w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne jest nieco gorsze w przypadku gospodarstwa złożonych wyłącznie z osób starszych. W 2023 r. wodociąg posiadało 99,8% z nich, 98,9% wyposażonych było w ciepłą wodę bieżącą, 98,8% w ustęp spłukiwany, 98,5% w łazienkę, a w gaz – 90,6%.

Gospodarstwa z osobami w wieku 60 lat i więcej na wsi są nadal przeciętnie słabiej wyposażone w większość podstawowych instalacji techniczno-sanitarnych w porównaniu z gospodarstwami w mieście, pomimo że sytuacja mieszkańców wsi ulega sukcesywnie poprawie. Największa różnica na niekorzyść wsi wystąpiła w odsetku gospodarstw wyposażonych w ustęp spłukiwany (98,4% gospodarstw domowych z przynajmniej jedną osobą starszą na wsi wobec 99,4% w miastach).

Tablica 12. Gospodarstwa domowe w mieszkaniach wyposażonych w wybrane instalacje w 2023 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
			1-osobowe	2-osobowe	
Ogółem					
Wodociąg	99,9	99,9	99,8	99,8	99,9
Ustęp spłukiwany	99,4	99,0	98,8	98,3	99,5
Łazienka	99,2	98,8	98,5	98,0	99,2
Ciepła woda bieżąca	99,6	99,2	98,9	98,4	99,5
Gaz	79,1	91,1	90,6	90,1	91,4
z sieci	54,1	57,6	65,4	64,4	66,5
z butli	25,0	33,5	25,2	25,7	24,9
Klimatyzacja	5,8	2,9	2,8	2,1	3,4
Centralne ogrzewanie	87,0	85,7	85,8	84,8	88,1
Piec	12,7	14,1	13,9	14,9	11,7

Tablica 12. Gospodarstwa domowe w mieszkaniach wyposażonych w wybrane instalacje w 2023 r. (dok.)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
			1-osobowe	2-osobowe	
miasta					
Wodociąg	100,0	99,9	99,9	99,9	99,9
Ustęp splukiwany	99,6	99,4	99,4	99,0	99,7
Łazienka	99,5	99,1	99,1	98,7	99,5
Ciepła woda bieżąca	99,7	99,5	99,4	99,1	99,6
Gaz	78,2	91,1	90,8	90,3	91,6
z sieci	66,9	75,4	77,8	76,6	79,5
z butli	11,3	15,7	13,0	13,7	12,1
Klimatyzacja	6,1	3,3	3,0	2,2	3,9
Centralne ogrzewanie	86,9	85,8	87,6	87,3	89,4
Piec	12,8	14,0	12,1	12,4	10,5
wieś					
Wodociąg	99,8	99,9	99,6	99,4	99,8
Ustęp splukiwany	98,8	98,4	97,0	95,7	98,7
Łazienka	98,6	98,3	96,9	95,3	98,6
Ciepła woda bieżąca	99,4	98,6	97,5	96,0	99,0
Gaz	81,2	91,2	90,0	89,2	90,7
z sieci	26,3	25,8	26,9	21,1	32,3
z butli	54,9	65,4	63,1	68,1	58,4
Klimatyzacja	5,1	2,4	1,9	1,8	2,2
Centralne ogrzewanie	87,4	85,5	80,3	75,9	84,6
Piec	12,4	14,3	19,3	23,8	14,9

W 2023 r. prawie wszystkie gospodarstwa domowe z przynajmniej jedną osobą w wieku 60 lat i więcej wyposażone były w odbiornik telewizyjny (98,2%) oraz pralkę automatyczną (97,3%). Nieco mniej gospodarstw posiadało kuchenkę mikrofalową (64,0%) oraz zmywarkę do naczyń (44,6%). Dostęp do Internetu miało 78,7% analizowanych gospodarstw, a telewizję kablową lub satelitarną 65,0%.

Tablica 13. Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrane dobra trwałego użytkowania w 2023 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
			1-osobowe	2-osobowe	
Ogółem					
Odbiornik telewizyjny	91,9	98,2	98,2	97,5	98,9
Telewizja kablowa lub satelitarna	63,9	65,0	63,3	58,6	67,9
Dostęp do Internetu (na komputerze, telefonie itp.)	96,7	78,7	61,8	50,8	73,3
Pralka automatyczna	95,9	97,3	97,2	96,7	97,7
Kuchenka mikrofalowa	76,0	64,0	50,9	42,4	62,4
Zmywarka do naczyń	69,5	44,6	33,2	20,3	47,0

Tablica 13. Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrane dobra trwałego użytkowania w 2023 r. (dok.)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
				1-osobowe	2-osobowe
miasta					
Odbiornik telewizyjny	89,6	97,8	97,9	97,3	98,7
Telewizja kablowa lub satelitarna	66,1	71,1	69,7	65,4	74,6
Dostęp do Internetu (na komputerze, telefonie itp.)	97,0	77,7	65,5	54,9	77,4
Pralka automatyczna	95,6	97,4	97,6	97,2	97,9
Kuchenka mikrofalowa	73,9	60,9	50,2	42,5	62,1
Zmywarka do naczyń	69,5	43,0	34,0	21,4	47,9
wieś					
Odbiornik telewizyjny	96,9	99,1	98,9	98,5	99,3
Telewizja kablowa lub satelitarna	59,0	54,2	43,3	34,2	50,6
Dostęp do Internetu (na komputerze, telefonie itp.)	95,9	80,5	50,0	35,8	62,9
Pralka automatyczna	96,8	97,0	96,1	94,8	97,2
Kuchenka mikrofalowa	80,8	69,6	53,0	42,2	63,0
Zmywarka do naczyń	69,4	47,4	30,8	16,2	44,6

Wyposażenie w wybrane dobra trwałego użytkowania kształtuje się podobnie lub nieco gorzej w przypadku gospodarstw złożonych wyłącznie z osób starszych. W 2023 r. odbiornik telewizyjny posiadało 98,2% z nich, 97,2% wyposażonych było w pralkę automatyczną, 50,9% w kuchenkę mikrofalową, a 33,2% w zmywarkę. Dostęp do Internetu posiadało 61,8% tych gospodarstw, a telewizję kablową lub satelitarną 63,3%.

Stopień wyposażenia we wspomniane dobra w przypadku gospodarstw domowych z przynajmniej jedną osobą w wieku 60 lat i więcej, jak również gospodarstw wyłącznie z osobami starszymi, nie jest istotnie zróżnicowany ze względu na miejsce zamieszkania gospodarstwa domowego. Znaczna różnica występuje w przypadku wyposażenia w telewizję kablową lub satelitarną, której posiadanie częściej deklarowały gospodarstwa w mieście niż na wsi.

Według subiektywnej oceny, 95,7% gospodarstw domowych z przynajmniej z jedną osobą w wieku 60 lat i więcej posiadało odpowiednie warunki techniczno-sanitarne. Większość gospodarstw domowych deklarowała, że ich mieszkanie jest odpowiednio ciepłe w zimie (96,7%) oraz odpowiednio chłodne w lecie (96,5%). Balkon (taras) bądź ogródek posiadało 83,5% gospodarstw z osobami starszymi. W 8,6% przypadków stwierdzono, że mieszkanie znajduje się w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu, natomiast 4,2% wskazało na lokalizację w rejonie o złej infrastrukturze. Należy podkreślić, że 24,5% gospodarstw z przynajmniej jedną osobą starszą znajdowało się w budynkach, w których występowały bariery architektoniczne. Wśród gospodarstw złożonych wyłącznie z osób starszych odsetek ten był wyższy i wyniósł 26,6%.

Porównując ocenę użytkowanego mieszkania gospodarstw osób starszych w miastach i na wsi, należy zauważyć, że w miastach częściej występują bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania. Problem taki wystąpił w 29,5% gospodarstw domowych z przynajmniej jedną osobą w wieku 60 lat i więcej w miastach oraz 15,5% takich gospodarstw na wsi. Na wsi natomiast częściej wskazywano, że mieszkanie położone jest w rejonie o złej infrastrukturze (9,1% gospodarstw z przynajmniej jedną osobą starszą na wsi wobec 1,5% w miastach). Inaczej kształtuje się ocena mieszkań ze względu na położenie w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem, w pobliżu melin. W 2023 r. problem ten rzadziej występował na wsi niż w mieście (0,5% wobec 2,0%).

Tablica 14. Subiektywna ocena użytkowanego mieszkania w 2023 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej	w tym	
				razem	1-osobowe
Ogółem					
Posiada odpowiednie warunki techniczno-sanitarne	96,7	95,7	95,7	94,3	97,4
Jest położone w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu	7,8	8,6	8,7	9,3	7,4
Jest położone w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem, w pobliżu melin	1,7	1,5	1,6	2,0	1,0
Jest położone w rejonie o złej infrastrukturze	3,3	4,2	2,7	2,6	3,0
Jest położone w rejonie o szczególnych zaletach	8,3	7,0	8,7	8,6	8,8
Posiada balkon (taras), ogródek	81,2	83,5	79,3	74,4	84,9
Jest wystarczająco ciepłe w zimie	97,3	96,7	96,0	94,9	97,5
Jest wystarczająco chłodne w lecie	96,5	96,5	95,9	95,2	96,8
Znajduje się w budynku posiadającym bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania	23,0	24,5	26,6	27,8	24,6
miasta					
Posiada odpowiednie warunki techniczno-sanitarne	96,8	96,2	96,8	96,0	97,8
Jest położone w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu	9,6	10,3	9,6	10,1	8,1
Jest położone w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem, w pobliżu melin	2,2	2,0	1,9	2,4	1,2
Jest położone w rejonie o złej infrastrukturze	1,4	1,5	1,0	0,9	1,1
Jest położone w rejonie o szczególnych zaletach	9,9	9,0	9,9	9,8	10,2
Posiada balkon (taras), ogródek	75,7	78,1	75,6	70,7	81,6
Jest wystarczająco ciepłe w zimie	96,9	96,4	96,2	95,3	97,5
Jest wystarczająco chłodne w lecie	95,7	95,8	95,6	95,0	96,4
Znajduje się w budynku posiadającym bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania	26,5	29,5	30,0	31,1	28,0
wieś					
Posiada odpowiednie warunki techniczno-sanitarne	96,6	94,9	92,2	88,3	96,4
Jest położone w hałaśliwym lub zanieczyszczonym otoczeniu	4,0	5,6	6,0	6,5	5,6
Jest położone w rejonie szczególnie zagrożonym przestępczością, przemocą, wandalizmem, w pobliżu melin	0,4	0,5	0,5	0,4	0,6
Jest położone w rejonie o złej infrastrukturze	7,4	9,1	8,1	8,3	7,9
Jest położone w rejonie o szczególnych zaletach	4,9	3,5	5,0	4,4	5,2
Posiada balkon (taras), ogródek	93,1	93,4	90,8	87,8	93,3
Jest wystarczająco ciepłe w zimie	98,2	97,2	95,6	93,5	97,5
Jest wystarczająco chłodne w lecie	98,2	97,7	96,9	96,0	97,8
Znajduje się w budynku posiadającym bariery architektoniczne utrudniające dostęp do mieszkania	15,5	15,5	15,9	15,9	15,7

2.4. Subiektywna ocena sytuacji materialnej

W 2023 r. w gospodarstwach domowych z osobami starszymi, podobnie jak w przypadku pozostałych gospodarstw, odnotowano poprawę subiektywnej oceny sytuacji materialnej. Nastąpił wzrost odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację jako dobrą lub raczej dobrą, przy jednoczesnym spadku ocen złych lub raczej złych. Nadal jednak oceny te są mniej optymistyczne niż w przypadku gospodarstwa bez osób starszych.

Dobłą lub raczej dobrą sytuację materialną zanotowano w 47,1% gospodarstw z osobami starszymi. W przypadku gospodarstw domowych wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej odsetek ten był niższy i wyniósł 42,1%. W porównaniu z rokiem poprzednim w obu przypadkach nastąpił wzrost tych wskaźników (odpowiednio o 4,5 p. proc. i 4,0 p. proc.). W 2023 r. wystąpił jednocześnie spadek odsetka gospodarstw domowych z osobami starszymi, które deklarowały złą lub raczej złą sytuację materialną (z 7,0% w 2022 r. do 5,7%). Wśród gospodarstw wyłącznie z osobami starszymi oceny negatywne występowały częściej, mimo że ich sytuacja również uległa poprawie. W 2023 r. 7,1% z nich określiło swoją sytuację jako złą lub raczej złą, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego o 1,4 p. proc.

Tablica 15. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2023 r.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe w % danej grupy gospodarstw				
	bez osób w wieku 60 lat i więcej	z przynajmniej 1 osobą w wieku 60 lat i więcej	wyłącznie z osobami w wieku 60 lat i więcej		
			razem	w tym	
			1-osobowe	2-osobowe	
Ogółem					
Dobra i raczej dobra	61,2	47,1	42,1	31,6	54,5
Przeciętna	34,8	47,2	50,8	57,8	42,5
Raczej zła i zła	4,0	5,7	7,1	10,6	3,0
miasta					
Dobra i raczej dobra	63,1	47,4	44,3	33,7	57,7
Przeciętna	33,3	46,9	49,2	56,5	40,1
Raczej zła i zła	3,6	5,7	6,5	9,8	2,2
wieś					
Dobra i raczej dobra	57,2	46,5	35,3	24,1	46,3
Przeciętna	38,0	47,8	55,6	62,5	48,6
Raczej zła i zła	4,8	5,7	9,1	13,4	5,1

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w znacznym stopniu zależy od ich lokalizacji. Mieszkańcy wsi, podobnie jak w latach poprzednich, gorzej oceniali swoją kondycję finansową niż mieszkańcy miast. W 2023 r. 47,4% gospodarstw z przynajmniej jedną osobą starszą w miastach wobec 46,5% na wsi oceniło ją jako dobrą lub bardzo dobrą, przy jednakowo często występujących ocenach złych lub raczej złych. Jeszcze większa różnica, na niekorzyść wsi, wystąpiła w przypadku gospodarstw domowych wyłącznie z osobami starszymi. Odsetek tych gospodarstw oceniających swoją sytuację jako dobrą lub raczej dobrą wyniósł 44,3% w mieście, a na wsi – 35,3%. Dodatkowo w gospodarstwach wyłącznie z osobami starszymi na wsi częściej niż w miastach występowały oceny złe lub raczej złe (9,1% gospodarstw na wsi wobec 6,5% w miastach).

Samoocena sytuacji materialnej seniorów różni się również w zależności od wielkości gospodarstwa domowego. W gospodarstwach 1-osobowych w porównaniu z gospodarstwami złożonymi z dwóch osób starszych, sytuacja znacznie rzadziej była oceniana jako dobra lub raczej dobra (odpowiednio 31,6% wobec 54,5%), a częściej – jako zła lub raczej zła (10,6% wobec 3,0%). Nadal szczególnie często negatywnie swoją kondycję finansową oceniali seniorzy mieszkający samotnie na wsi, chociaż w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpiła poprawa w tym zakresie. W 2023 r. na terenach wiejskich odsetek 1-osobowych gospodarstw osób starszych określających swoją sytuację jako złą lub raczej złą wyniósł 13,4% (tj. o 3,5 p. proc. mniej niż rok wcześniej). Najbardziej zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej, podobnie jak w latach poprzednich, byli seniorzy tworzący 2-osobowe gospodarstwa domowe w mieście. W analizowanym roku odsetek tych gospodarstw z dobrą lub raczej dobrą sytuacją materialną wyniósł 57,7% (wobec 52,2% w roku poprzednim).

Rozdział 3

Stan i ochrona zdrowia oraz pomoc społeczna – wybrane zagadnienia dotyczące osób starszych

3.1. Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje świadczenia udzielane w zakresie porad lekarskich podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz porad stomatologicznych, w przychodniach i w ramach praktyk lekarskich.

W końcu 2023 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej funkcjonowało 23,5 tys. przychodni oraz 0,6 tys. praktyk lekarskich i 2,6 tys. praktyk stomatologicznych, realizujących świadczenia finansowane ze środków publicznych. Zgodnie ze sprawozdawczością placówek ochrony zdrowia w 2023 r. udzielono 347,3 mln porad, w tym osobom w wieku 65 lat i więcej – 108,7 mln. Porady udzielone osobom w wieku 65 lat i więcej stanowiły 31,3% ogólnej ich liczby (w roku poprzednim było to 30,5%). Większość porad osobom starszym udzielono w miastach – 93,2 mln, podczas gdy na wsi było ich 15,5 mln. Wynika to z większej dostępności placówek w mieście niż na wsi.

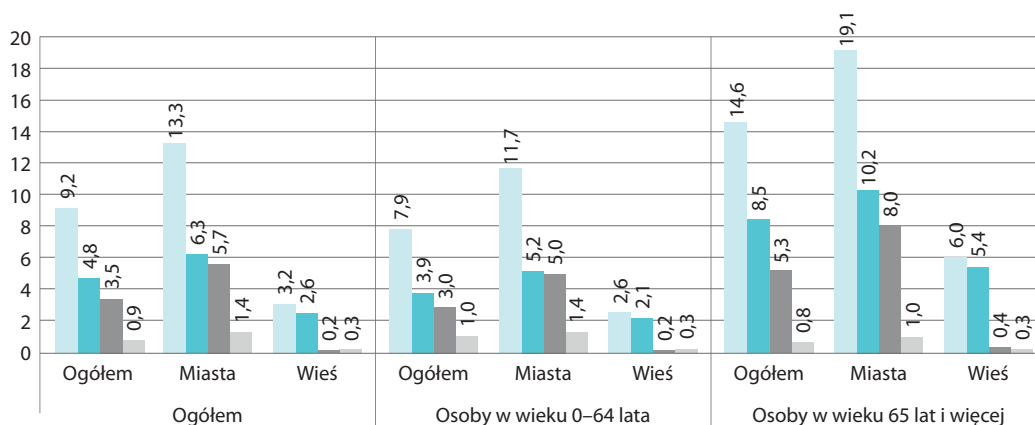
W podstawowej opiece zdrowotnej lekarze udzielili osobom w wieku 65 lat i więcej 63,4 mln porad, tj. ponad jedną trzecią ogólnej liczby porad tego rodzaju (35,0% wobec 33,9% w roku 2022). W opiece specjalistycznej odnotowano 39,7 mln porad udzielonych osobom we wskazanym wieku, tj. 30,3% wszystkich porad specjalistycznych (w poprzednim roku 29,6%). Lekarze dentyści udzielili tej grupie osób 5,6 mln porad, co stanowiło 16,1% wszystkich porad stomatologicznych (15,9% w roku poprzednim).

Tablica 16. Porady udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej^a w 2023 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Lekarskie		Stomatologiczne
		podstawowej opieki zdrowotnej	specjalistyczne	
	w tys.			
Ogółem	347254,5	181123,8	131219,4	34911,3
miasta	298823,1	140927,6	127517,7	30377,9
wieś	48431,4	40196,2	3701,8	4533,4
Osoby w wieku 0–64 lata	238524,2	117756,2	91492,1	29275,8
miasta	205610,6	91409,6	88759,8	25441,1
wieś	32913,6	26346,6	2732,3	3834,7
Osoby w wieku 65 lat i więcej	108730,4	63367,6	39727,4	5635,5
miasta	93212,6	49517,9	38757,9	4936,7
wieś	15517,8	13849,6	969,5	698,7

a łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej; bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych.

W 2023 r. przeciętna liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 9,2 porady. Osoby w wieku 65 lat i więcej korzystały z porad częściej niż osoby młodsze. W 2023 r. osoba starsza skorzystała średnio z 14,6 porady, tj. prawie z 2-krotnie większej liczby porad niż osoby w grupie wieku 0–64 lata.

Wykres 23. Przeciętna liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadająca na 1 mieszkańca w 2023 r.

Porady:

■ ogółem
 ■ podstawowej opieki zdrowotnej
 ■ specjalistyczne lekarskie
 ■ stomatologiczne

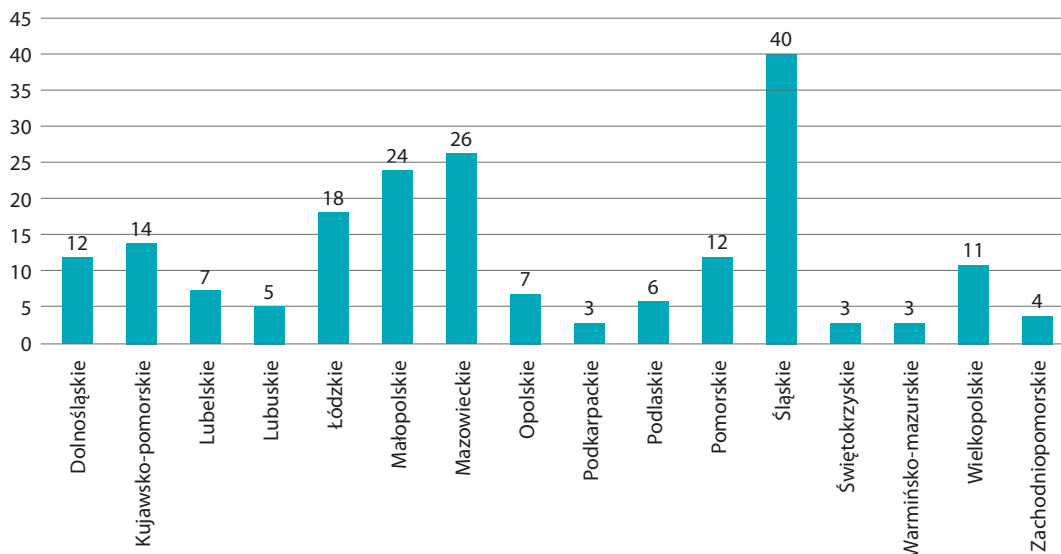
W strukturze porad udzielonych osobom w wieku 65 lat i więcej dominowały porady z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. W 2023 r. stanowiły one 58,3% udzielonych seniorom porad ambulatoryjnych. W przypadku porad udzielonych w miastach udział ten wyniósł 53,1%, natomiast na wsi – 89,2%.

Tablica 17. Struktura porad ambulatoryjnych udzielonych osobom w wieku 65 lat i więcej według rodzaju porad w 2023 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Lekarskie		Stomatologiczne
		podstawowej opieki zdrowotnej	specjalistyczne	
	w %			
Ogółem	100,0	58,3	36,5	5,2
Miasta	100,0	53,1	41,6	5,3
Wieś	100,0	89,2	6,2	4,5

W grudniu 2023 r. w Polsce działało 195 poradni geriatrycznych, tj. o 31 więcej niż rok wcześniej. Najwięcej z nich zlokalizowanych było w województwie śląskim – 40, kolejnymi województwami pod względem liczebności tego typu placówek były województwo mazowieckie (26 poradni) oraz małopolskie (24 poradnie). Najmniej poradni geriatrycznych funkcjonowało w województwach: podkarpackim, warmińsko-mazurskim oraz świętokrzyskim (po 3 poradnie). Biorąc pod uwagę liczbę ludności w wieku senioralnym przypadającą na jedną poradnię geriatryczną można stwierdzić, że najlepszą sytuacją w dostępie do tych poradni charakteryzowało się województwo śląskie – 30,2 tys. osób w wieku 60 lat i więcej na 1 poradnię geriatryczną i małopolskie – 34,6 tys., najgorszą zaś podkarpackie – 175,1 tys.

**Wykres 24. Poradnie geriatryczne według województw w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

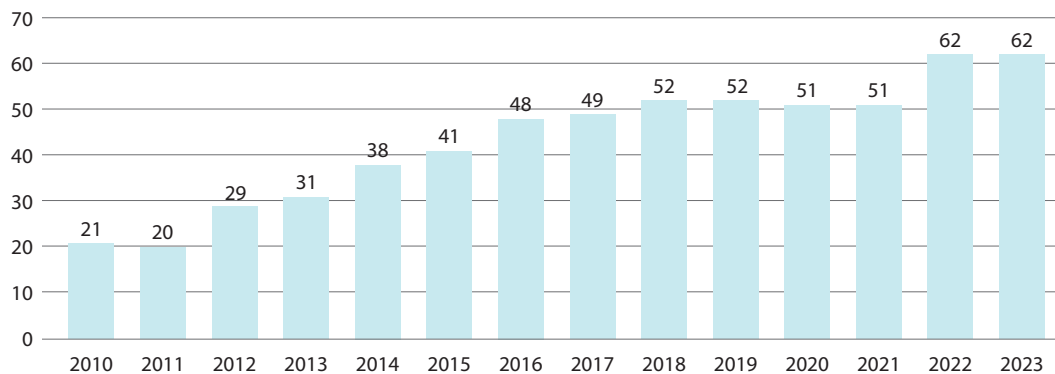

W 2023 r. w poradniach geriatrycznych udzielono łącznie 85,5 tys. porad lekarskich, w tym kobietom – 60,5 tys. (70,7%). Najwięcej porad odnotowano w województwie śląskim – 15,4 tys. oraz w województwie małopolskim – 13,4 tys. W dwóch województwach o najwyższej liczbie porad geriatrycznych udzielono łącznie 33,7% ich ogólnej liczby.

3.2. Stacjonarna i uzdrowiskowa opieka zdrowotna

Stacjonarną opiekę zdrowotną w Polsce w 2023 r. zapewniały 894 szpitale ogólne z liczbą łóżek wynoszącą 161207¹. W opiece stacjonarnej oddziałami szpitalnymi zapewniającymi kompleksową opiekę medyczną i usługi pielęgniarstwa osobom starszym są oddziały geriatryczne. Liczba tych oddziałów do 2018 r. systematycznie rosła. W 2010 r. w Polsce było 21 oddziałów geriatrycznych w szpitalach ogólnych. W 2023 r. liczba oddziałów ukształtowała się na poziomie 62, podobnie jak rok wcześniej.

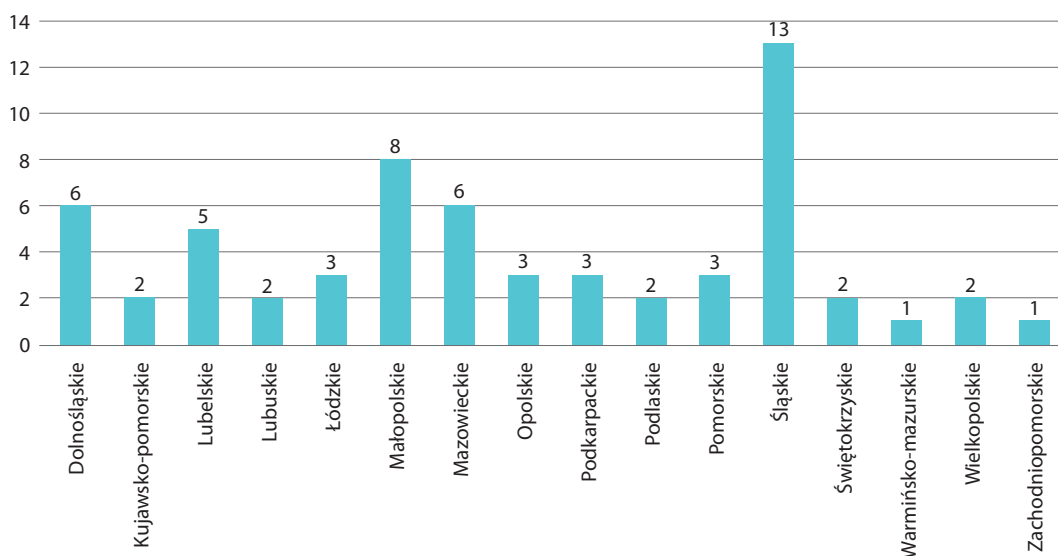
**Wykres 25. Oddziały geriatryczne
Stan w dniu 31 grudnia**

¹ Bez szpitali dziennych.

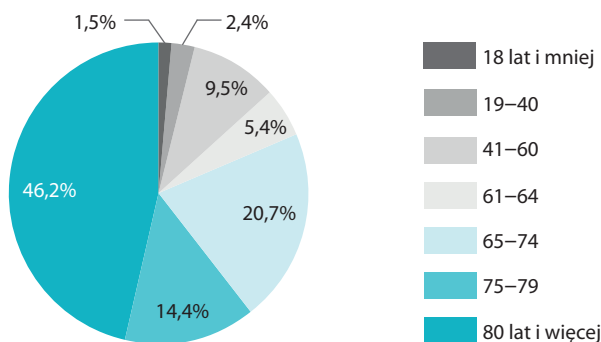
Na koniec 2023 r. oddziały geriatryczne dysponowały 1225 łózkami, na których w ciągu roku leczono 31,4 tys. osób. W stosunku do roku poprzedniego liczba łóżek na analizowanych oddziałach spadła o 0,2%, a liczba leczonych osób wzrosła o 14,4%. Najwięcej oddziałów geriatrycznych zlokalizowanych było w województwie śląskim – 13 oddziałów, co stanowiło 21,0% ogólnej liczby oddziałów geriatrycznych w Polsce. Drugim pod względem liczebności oddziałów geriatrycznych województwem było małopolskie, w którym usytuowanych było 8 z nich. W dwóch województwach – warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim funkcjonowało po 1 oddziale geriatrycznym.

Wykres 26. Oddziały geriatryczne według województw w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Do oddziałów, na których ze względu na swoją specyfikę leczone są przede wszystkim osoby w wieku senioralnym należą także oddziały długoterminowej i hospicyjno-paliatywnej stacjonarnej opieki zdrowotnej. Zalicza się do nich zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja i oddziały paliatywne. Na koniec 2023 r. w placówkach tych przebywało 39,0 tys. osób, z czego w wieku 61 lat i więcej było 33,8 tys. osób, tj. 86,6%. Największą liczbę pacjentów stanowiły osoby w wieku 80 lat i więcej – 18,0 tys., tj. 46,2% ogólnej liczby pacjentów. Analizując strukturę pacjentów według płci należy zauważyć, iż dominują kobiety. Wśród ogółu pacjentów ich odsetek osiągnął poziom 65,8% natomiast wśród osób starszych 70,1%.

Wykres 27. Struktura pacjentów zakładów^a opieki długoterminowej według grup wieku w 2023 r.

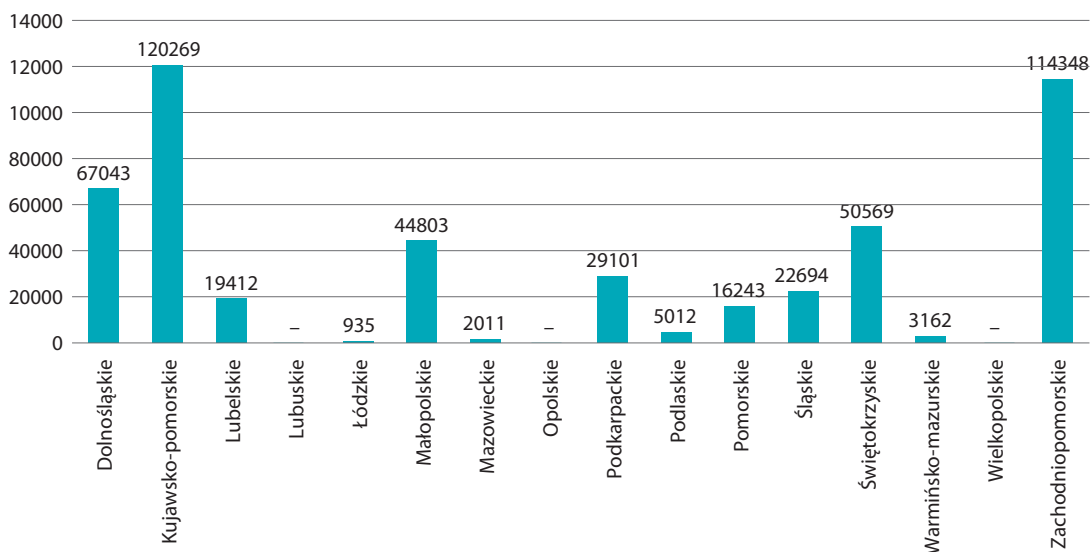

a łącznie z zakładami opiekuńczo-leczniczymi i pielęgnacyjno-opiekuńczymi typu psychiatrycznego, hospicjami oraz oddziałami opieki paliatywnej.

Seniorzy częściej niż młodsze osoby korzystają z lecznictwa uzdrowiskowego. W 2023 r. odnotowano 495,6 tys. kuracjuszy lecznictwa uzdrowiskowego w wieku 65 lat i więcej, którzy stanowili 54,8% ogółu kuracjuszy. W 2023 r. w stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost liczby kuracjuszy w tym wieku o 10,7%. Po odliczeniu cudzoziemców leczonych stacjonarnie, liczba kuracjuszy w wieku 65 lat i więcej ukształtowała się na poziomie 471,2 tys. Odsetek osób korzystających z uzdrowisk w populacji osób starszych wyniósł 6,3%, natomiast wśród osób młodszych – 1,3%.

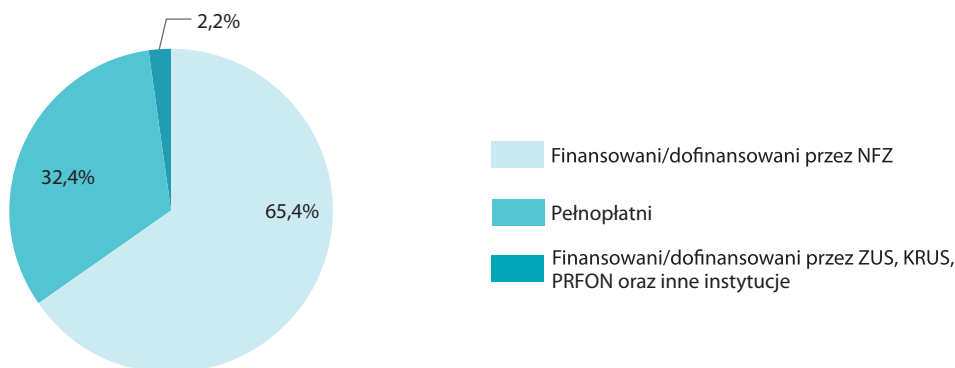
Najwięcej osób w wieku 65 lat i więcej korzystało z lecznictwa uzdrowiskowego w województwie kujawsko-pomorskim – 24,3% oraz zachodniopomorskim – 23,1% ogólnej ich liczby, najmniej zaś w województwie łódzkim – 0,2%. W trzech województwach: lubuskim, opolskim oraz wielkopolskim nie było zlokalizowanego żadnego zakładu uzdrowiskowego.

Wykres 28. Kuracjusze zakładów uzdrowiskowych w wieku 65 lat i więcej według województw w 2023 r.

Większość kuracjuszy opieki uzdrowiskowej leczonych jest w trybie stacjonarnym. W 2023 r. takich pacjentów w wieku 65 lat i więcej było 459,5 tys., co stanowiło 92,7% ogólnej liczby kuracjuszy w tym wieku. W trybie ambulatoryjnym leczonych było 36,1 tys. osób w wieku 65 lat i więcej (7,3% ogólnej liczby pacjentów w tym wieku).

Wykres 29. Struktura kuracjuszy zakładów uzdrowiskowych w wieku 65 lat i więcej w opiece stacjonarnej według sposobu finansowania w 2023 r.

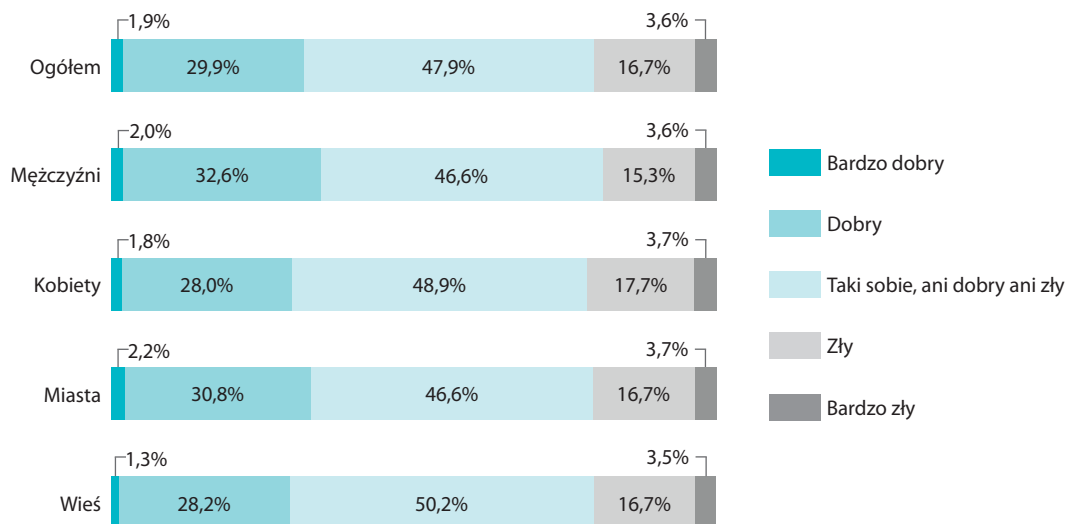

W 2023 r. 65,4% kuracjuszy w wieku 65 lat i więcej korzystało z finansowania lub dofinansowania NFZ, a 32,4% osób samodzielnie opłacało swoje leczenie. Pozostałe 2,2% seniorów korzystało z finansowania lub dofinansowania pobytu przez ZUS, KRUS, PFRON lub inne instytucje.

3.3. Samoocena stanu zdrowia

Znaczna część seniorów ocenia ogólnie swoje zdrowie „tak sobie, ani dobrze ani źle”. W 2023 r. w ten sposób określili swoje zdrowie 47,9% osób w wieku 60 lat i więcej (wobec 48,2% w roku poprzednim). W analizowanym roku 29,9% seniorów oceniło swoje zdrowie "dobrze", co oznacza wzrost o 1,0 pkt. proc. w stosunku do roku 2022. Odsetek osób starszych oceniających swoje zdrowie jako "bardzo dobre" wyniósł 1,9% i nie zmienił się w porównaniu z rokiem poprzednim. Wśród seniorów lepiej swój stan zdrowia oceniają mężczyźni niż kobiety. Dobry lub bardzo dobry stan zdrowia według własnej oceny miało 34,5% mężczyzn i 29,8% kobiet. Znaczne różnice w samoocenie zdrowia osób w wieku 60 lat i więcej można również dostrzec biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania. Dobrze lub bardzo dobrze swoje zdrowie oceniało 33,1% mieszkańców miast oraz 29,5% mieszkańców wsi.

Wykres 30. Samoocena stanu zdrowia osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.

W 2023 r., na długotrwałe problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe trwające przez 6 miesięcy lub dłużej (lub przewidywane, że będą tyle trwały) uskarżało się blisko 35,9% osób w wieku 16 lat i więcej. Wśród osób w wieku senioralnym na tego rodzaju dolegliwości wskazało aż 63,2% (wobec 64,5% w roku 2022). Kobiety częściej niż mężczyźni sygnalizowały tego typu problemy (odpowiednio 64,9% i 60,6%). Natomiast biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania osób starszych można stwierdzić, że częściej takie problemy wskazywali mieszkańcy miast (63,9%) niż wsi (61,9%).

Ograniczoną zdolność wykonywania czynności z powodu problemów zdrowotnych, trwającą co najmniej ostatnie 6 miesięcy miała w 2023 r. ponad jedna czwarta mieszkańców Polski w wieku 16 lat i więcej. Wśród osób starszych odsetek ten był prawie 2-krotnie wyższy i wyniósł 45,1%. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano nieznaczny jego spadek.

W 2023 r. poważnie ograniczona zdolność wykonywania czynności dotyczyła 13,6% seniorów, natomiast ograniczona, ale niezbyt poważnie – 31,5%. Brak ograniczeń wskazywało 54,9% osób w wieku senioralnym. Lepiej swoją sprawność oceniali mężczyźni niż kobiety w wieku 60 lat i więcej. Wśród mężczyzn odsetek wskazujących na brak ograniczeń w wykonywaniu czynności wyniósł 57,5%, natomiast wśród kobiet – 53,1%.

Porównując ograniczoną zdolność wykonywania czynności wśród mieszkańców miast i wsi, zauważa się wyższy odsetek osób z poważnie ograniczoną zdolnością do wykonywania czynności wśród seniorów mieszkających w mieście (14,0%) niż na wsi (12,9%). Na wsi odsetek osób z ograniczoną, ale niezbyt poważnie zdolnością wykonywania czynności wśród seniorów w 2023 r. był wyższy (32,8%) niż w mieście (30,7%).

Tablica 18. Zdolność wykonywania czynności według rodzaju/stopnia ograniczeń w 2023 r.

Wyszczególnienie	Zdolność wykonywania czynności		Brak ograniczeń
	poważnie ograniczona	ograniczona, ale niezbyt poważnie	
	w % danej grupy		
Osoby w wieku 16 lat i więcej			
Ogółem	7,0	17,3	75,6
Osoby w wieku 60 lat i więcej			
Razem	13,6	31,5	54,9
mężczyźni	12,5	30,0	57,5
kobiety	14,4	32,5	53,1
Miasta	14,0	30,7	55,2
Wieś	12,9	32,8	54,4

W 2023 r. potrzebę skorzystania z leczenia lub badania w ostatnich 12 miesiącach miało 80,5% osób w wieku 60 lat i więcej, tj. o 0,5 p. proc mniej niż rok wcześniej. Częściej potrzebę tego typu zgłaszały kobiety (82 na 100) niż mężczyźni (78 na 100). W przypadku mieszkańców miast 82,0% osób w wieku senioralnym chciało skorzystać z leczenia lub badania, podczas gdy wśród mieszkańców wsi odsetek ten ukształtował się na poziomie 78,0%.

Osoby zgłaszające chęć skorzystania z leczenia lub badania zwykle za każdym razem miały taką możliwość. W przypadku osób w wieku senioralnym 91,6% seniorów skorzystało z badania lub leczenia za każdym razem kiedy była taka potrzeba. Zaspokojenie tych potrzeb było nieznacznie wyższe w przypadku seniorów mieszkających w miastach niż na wsi (odpowiednie 92,0% wobec 91,0%). Nie odnotowano znaczących różnic w zakresie zaspokojenia potrzeb w zakresie leczenia lub badania wśród mężczyzn (91,7%) i kobiet (91,6%).

Tablica 19. Niezaspokojone potrzeby w zakresie leczenia lub badania według przyczyn w 2023 r.

Wyszczególnienie	Zbyt długa lista/kolejka oczekujących	Nie było mnie na to stać (wizyta była zbyt droga lub nieobjęta ubezpieczeniem zdrowotnym)	Chciałem(-am) poczekać i zobaczyć czy problem sam minie	Zbyt duża odległość, brak środka transportu	Lęk przed lekarzem, szpitalami, badaniem lub leczeniem	Pozostałe powody
	w % danej grupy					
Osoby w wieku 16 lat i więcej						
Ogółem	47,7	10,4	18,3	3,1	2,3	18,3
Osoby w wieku 60 lat i więcej						
Razem	52,7	12,2	15,3	6,7	2,8^a	10,4
mężczyźni	51,7	10,3	17,3	4,3 ^a	.	12,9 ^a
kobiety	53,3	13,5	13,9	8,2 ^a	.	8,7
Miasta	54,7	11,9	16,4	5,5	.	9,3
Wieś	49,5	12,7	13,4	8,5 ^a	.	12,1 ^a

a Zjawisko istniało, w wielkości większej lub równej 20 przypadków z próby, ale mniejszej niż 50.

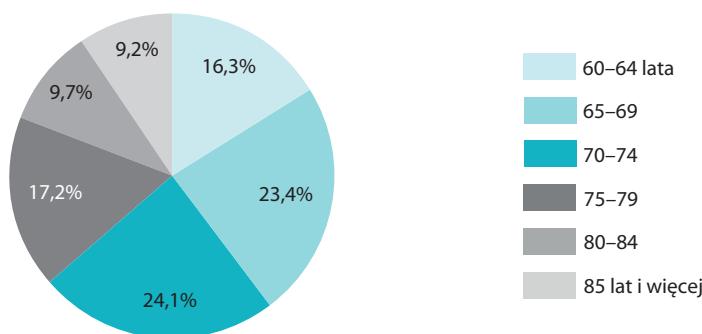
Jako główna przyczyna niezaspokojonych potrzeb w zakresie badania lub leczenia wskazywana była najczęściej zbyt długa kolejka oczekujących. W 2023 r. przyczyna ta dotyczyła 52,7% osób w wieku senioralnym, które musiały zrezygnować z leczenia lub badania. Kolejnymi wskazywanymi przyczynami była chęć poczekania i sprawdzenia czy problem sam minie oraz brak środków finansowych na leczenie. Przyczyny te były wskazane przez odpowiednio 15,3% oraz 12,2% osób w wieku 60 lat i więcej, które musiały zrezygnować z leczenia lub badania.

3.4. Wydatki publiczne na ochronę zdrowia

Wydatki publiczne na ochronę zdrowia obejmują wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia, budżetu państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. W strukturze tych wydatków dominują wydatki NFZ. Według danych ze sprawozdania finansowego NFZ koszty świadczeń zdrowotnych w 2023 r. wyniosły 155,9 mld zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosły o 29,0 mld zł, tj. o 22,9%.

Znaczną część wydatków na opiekę zdrowotną stanowią wydatki ponoszone na rzecz osób w wieku 60 lat i więcej. W strukturze kosztów świadczeń zdrowotnych najwyższy udział mają koszty leczenia szpitalnego. Według danych NFZ w 2023 r. koszty refundacji świadczeń leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej stanowiły 55,6% ogólnej kwoty refundacji tych świadczeń.

Wykres 31. Struktura kosztów refundacji leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 r.

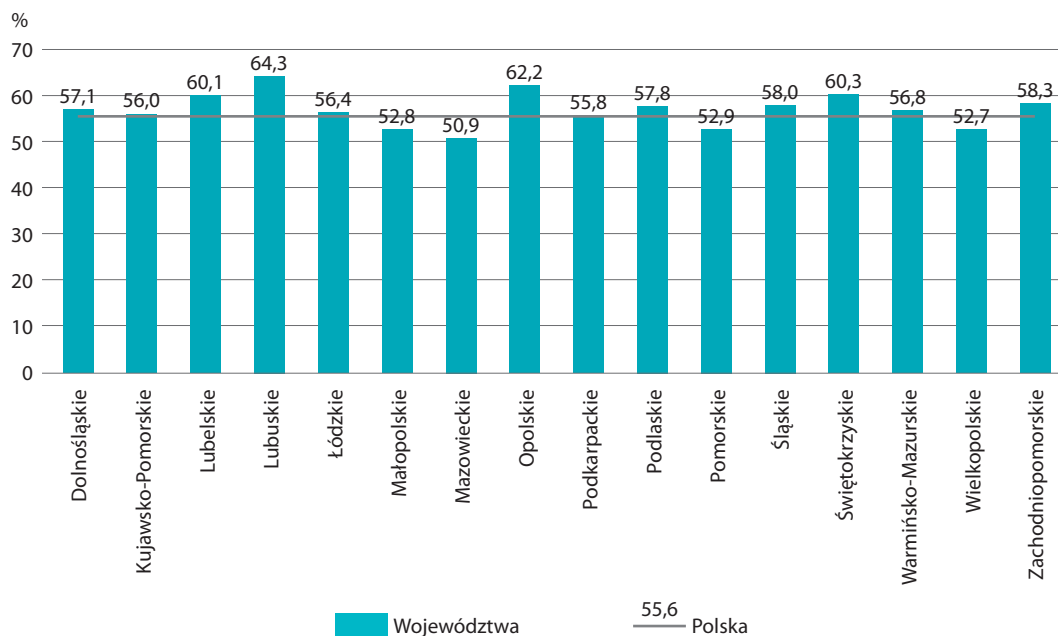

Analizując refundację kosztów leczenia szpitalnego osób starszych należy zauważyć, że wśród nich dominowały koszty osób w wieku 70–74 lata, których udział w 2023 r. wyniósł 24,1%, najmniejszy zaś udział miały koszty dotyczące osób z grupy wieku 85 lat i więcej z udziałem na poziomie 9,2%.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie międzywojewódzkie można zaobserwować, że najwyższy udział wydatków na refundację leczenia szpitalnego osób starszych odnotowano w województwie lubuskim, w którym wyniósł on 64,3%, a najniższy w województwie mazowieckim – 50,9%.

W 2023 r. najwyższe wydatki NFZ na refundację leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej były ponoszone na leczenie w oddziałach kardiologicznych i chorób wewnętrznych. Stanowiły one odpowiednio 77,9% i 79,6% ogólnej kwoty refundacji świadczeń na tych oddziałach, a w odniesieniu do ogólnej wartości refundacji leczenia szpitalnego seniorów – 13,5% i 10,1%. Wartość refundacji leczenia szpitalnego osób starszych na oddziale geriatrycznym ukształtowała się na poziomie 260,1 mln zł, co stanowiło 0,6% ogólnej kwoty refundacji leczenia szpitalnego osób w wieku senioralnym.

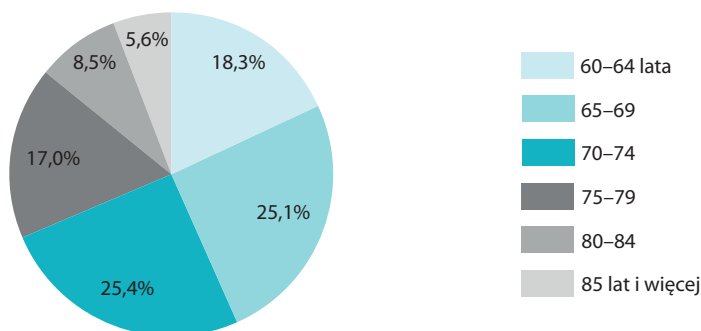
Wykres 32. Udział kosztów refundacji leczenia szpitalnego osób w wieku 60 lat i więcej w kosztach refundacji leczenia szpitalnego ogółem według województw w 2023 r.

Źródło: dane NFZ.

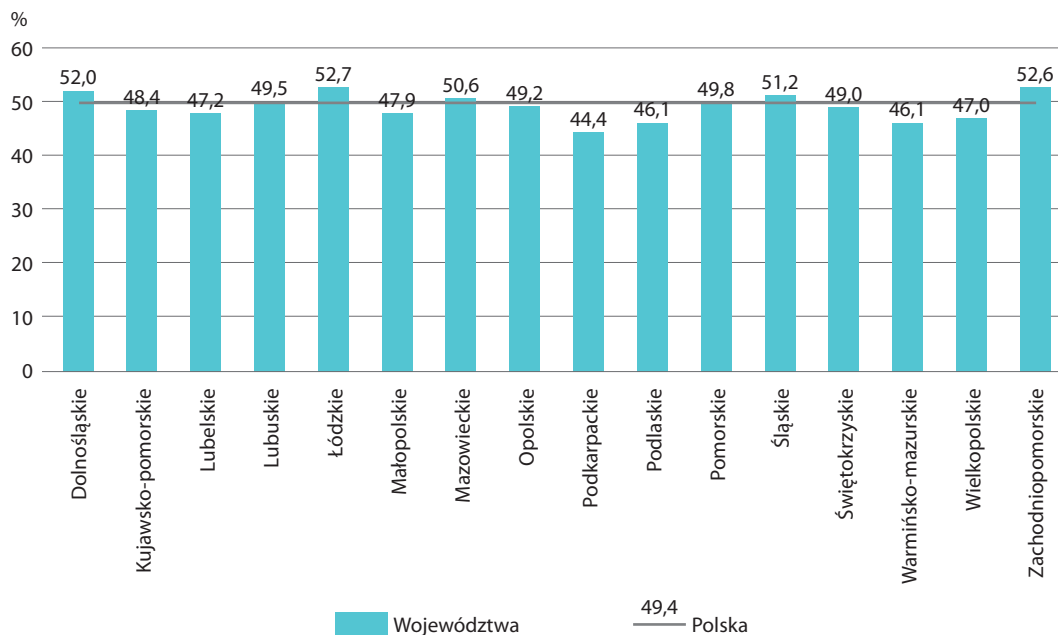
Wartość ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych udzielonych osobom w wieku 60 lat i więcej stanowiła 49,4% ogólnej kwoty refundacji tego typu świadczeń. Dominowały w nich koszty świadczeń dla osób w wieku w wieku 70–74 lata, których udział w 2023 r. wyniósł 25,4%, najmniejszy udział miały koszty świadczeń poniesione na rzecz osób w wieku 85 lat i więcej (5,6%).

Wykres 33. Struktura kosztów refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych udzielonych osobom w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 r.

Najwyższy udział kosztów ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych osób starszych w ogólnej wartości tych świadczeń obserwowany był w województwie łódzkim – 52,7%, a najniższy w województwie podkarpackim – 44,4%.

Wykres 34. Udział kosztów refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych udzielonych osobom w wieku 60 lat i więcej w kosztach refundacji ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych ogółem według województw w 2023 r.

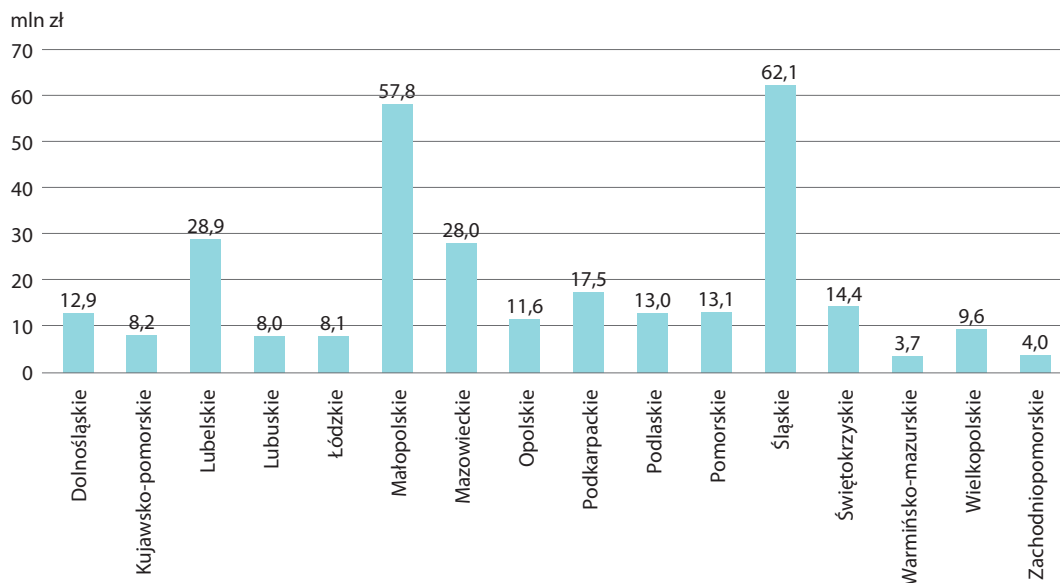

Źródło: dane NFZ.

Koszty leczenia osób w wieku 60 lat i więcej w podstawowej opiece zdrowotnej, refundowane przez NFZ, generowały 39,8% ogólnej kwoty tego typu świadczeń. Biorąc pod uwagę refundację kosztów podstawowej opieki zdrowotnej osób starszych należy zauważyć, że wśród nich dominowały koszty osób w wieku 65–69 lat, których udział wyniósł 25,2%. Najniższy udział świadczeń dotyczył osób w wieku 80–84 lata, wynosząc 10,1%.

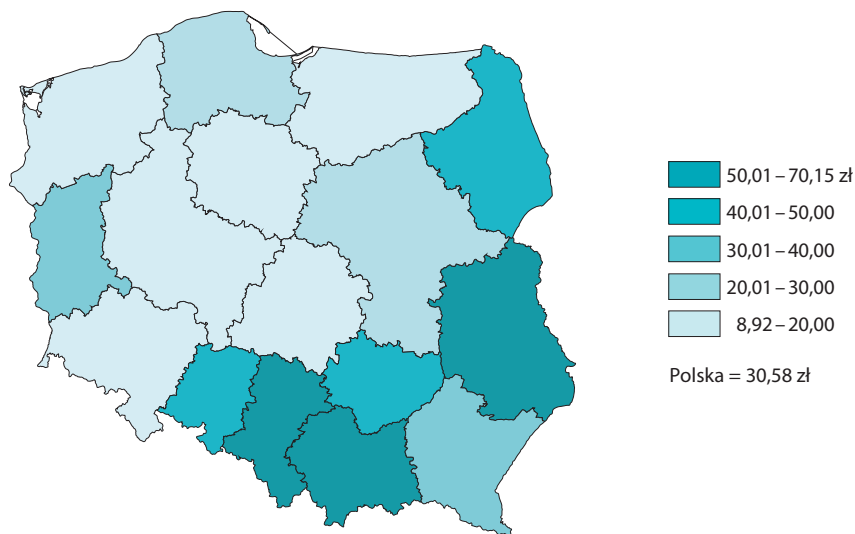
Analizując różnice regionalne należy zauważyć, iż największy udział tych kosztów obserwowany był w województwie świętokrzyskim, w którym ukształtował się na poziomie 43,7%, najniższy w województwie pomorskim – 37,0%.

Środki finansowe przeznaczone na realizację świadczeń w zakresie geriatry w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i leczenia szpitalnego, poniesione przez NFZ, w 2023 r. wyniosły 300,9 mln zł, z czego na szpitalną opiekę geriatryczną przeznaczono 97,0% tej kwoty. Wydatki te były znacznie zróżnicowane regionalnie. Najwięcej środków wydatkowano w województwie śląskim – 62,1 mln zł oraz małopolskim – 57,8 mln zł. Najmniej na świadczenia geriatryczne wydatkowano w województwie warmińsko-mazurskim – jedynie 3,7 mln zł.

Wykres 35. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatryi według województw w 2023 r.

Źródło: dane NFZ.

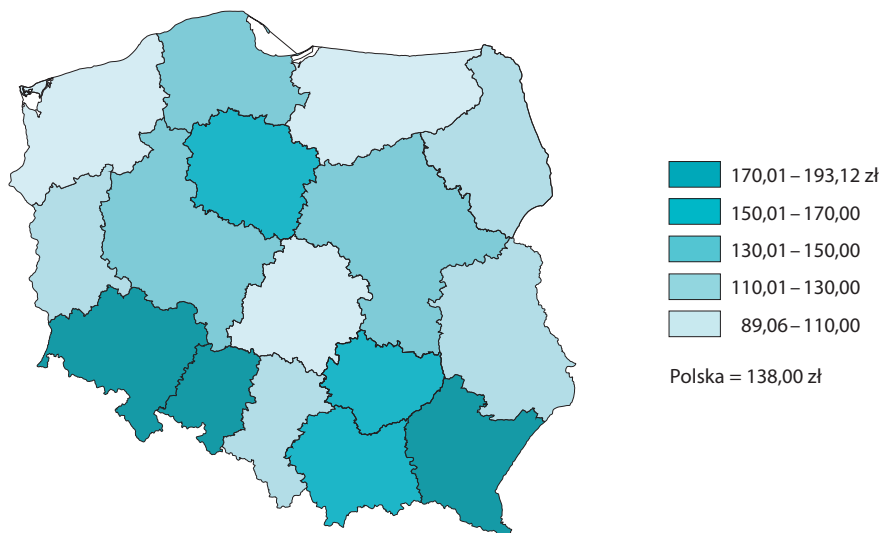
Na realizację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatryi, NFZ wydatkował w 2023 r. przeciętnie 30,58 zł na 1 mieszkańca w wieku 60 lat i więcej, najczęściej w województwie małopolskim – 70,15 zł, najmniej w województwie zachodniopomorskim – zaledwie 8,92 zł.

Mapa 12. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie geriatryi na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.

Źródło: dane NFZ.

W przypadku osób starszych istotna jest opieka hospicyjna i paliatywna. W 2023 r. 81,7% kosztów tego rodzaju świadczeń, refundowanych przez NFZ, dotyczyło osób w wieku 60 lat i więcej. Przeciętnie na jedną osobę w wieku 60 lat i więcej NFZ wydatkował 138,00 zł. Najwięcej środków na ten cel przeznaczono w województwie opolskim – 193,12 zł, najmniej w województwie zachodniopomorskim – 89,06 zł.

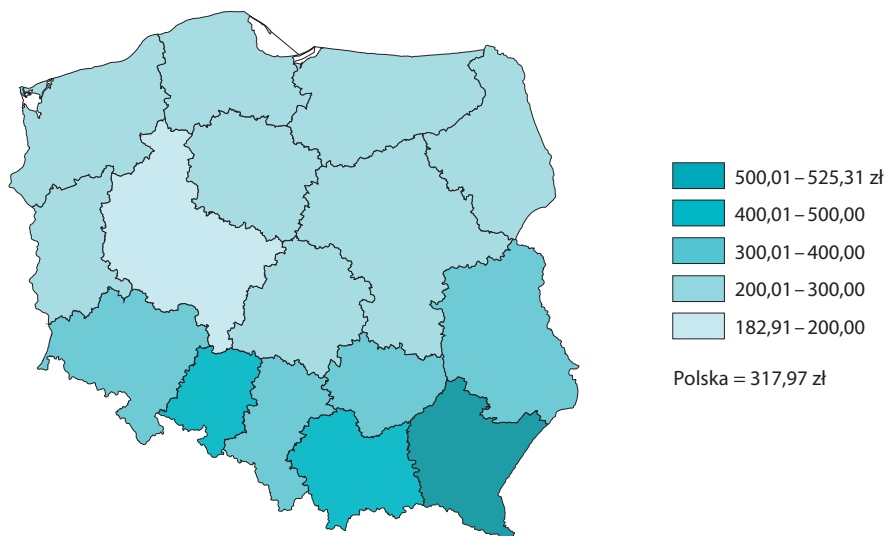
Mapa 13. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń opieki hospicyjnej i paliatywnej na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.

Źródło: dane NFZ.

Wśród kosztów świadczeń z zakresu opieki hospicyjno-paliatywnej udzielonych osobom w wieku senioralnym najwyższy udział miały koszty świadczeń w oddziałach medycyny paliatywnej/hospicjum stacjonarnym – 55,8% oraz w hospicjum domowym – 43,9%. Porady w poradniach medycyny paliatywnej generowały 0,3% kosztów refundacji.

Mapa 14. Wydatki Narodowego Funduszu Zdrowia na refundację świadczeń pielęgnacyjno-opiekuńczych na 1 osobę w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.

Źródło: dane NFZ.

Równie ważne z punktu widzenia osób starszych są świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze. W 2023 r. 86,0% kosztów tego rodzaju świadczeń, refundowanych przez NFZ, dotyczyło osób w wieku 60 lat i więcej. Przeciętnie na jedną osobę w wieku 60 lat i więcej NFZ wydatkował 317,97 zł. Najwięcej środków na ten cel na jednego seniora przeznaczono w województwie podkarpackim – 525,31 zł, najmniej w województwie wielkopolskim – 182,91 zł.

Wśród kosztów świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych udzielonych osobom starszym znaczną część stanowiły świadczenia realizowane w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych/opiekuńczo-leczniczych – 65,8% oraz świadczenia w pielęgniarstwie w opiece długoterminowej domowej – 22,5%. Świadczenia zespołu długoterminowej opieki domowej – dla pacjentów wentylowanych mechanicznie generowały 8,7% kosztów, natomiast świadczenia w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym/opiekuńczo-leczniczym dla pacjentów wentylowanych mechanicznie – 3,0%.

Według danych NFZ w 2023 r. na refundację leków aptecznych¹ osób w wieku 60 lat i więcej przeznaczono 7,4 mld zł, tj. prawie 65% ogółu kosztów refundacji leków w Polsce. Wielkość wydatków na refundację leków osobom starszym jest zróżnicowana przestrzennie i bezpośrednio powiązana z wielkością populacji osób starszych w poszczególnych województwach. Najwięcej środków na ten cel zostało przeznaczonych w województwie mazowieckim – 1031,3 mln zł oraz śląskim – 909,9 mln zł, natomiast najmniej w województwach lubuskim i opolskim – odpowiednio 174,1 mln zł i 179,1 mln zł.

3.5. Pomoc społeczna

W starzejącym się społeczeństwie obserwuje się częstsze występowanie chorób przewlekłych i niepełnosprawności. Wiąże się to ze znacznym wzrostem wydatków na zaspokojenie rosnących potrzeb ludności związanych ze zdrowiem, jak też zapewnieniem usług opiekuńczych osobom potrzebującym opieki.

Pod koniec 2023 r. w Polsce funkcjonowało 2138 stacjonarnych zakładów pomocy społecznej (o 56 placówek więcej niż w 2022 r.), wśród których były 904 domy pomocy społecznej oraz 652 placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Najwięcej zakładów stacjonarnych pomocy społecznej zlokalizowanych było w województwie mazowieckim – 321 oraz w województwie śląskim – 268, czyli w dwóch województwach o największej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej. Najmniej znajdowało się w województwie lubuskim – 55 oraz podlaskim – 69.

Tablica 20. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Województwa	Ogółem	W tym	
		domy pomocy społecznej	placówki zapewniające całodobową opiekę ^a
Polska	2138	904	652
Dolnośląskie	145	67	45
Kujawsko-pomorskie	97	49	23
Lubelskie	89	45	19
Lubuskie	55	23	12
Łódzkie	122	67	27
Małopolskie	180	95	48
Mazowieckie	321	109	142
Opolskie	76	29	28
Podkarpackie	99	54	16

¹ Wartość refundowanych recept w ramach refundacji aptecznej leków, środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych dostępnych w aptece na receptę.

**Tablica 20. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej w 2023 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

Województwa	Ogółem	W tym	
		domy pomocy społecznej	placówki zapewniające całodobową opiekę ^a
Polska (dok.)			
Podlaskie	69	22	24
Pomorskie	161	46	75
Śląskie	268	103	89
Świętokrzyskie	88	41	17
Warmińsko-mazurskie	105	48	19
Wielkopolskie	169	68	45
Zachodniopomorskie	94	38	23

a Osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.

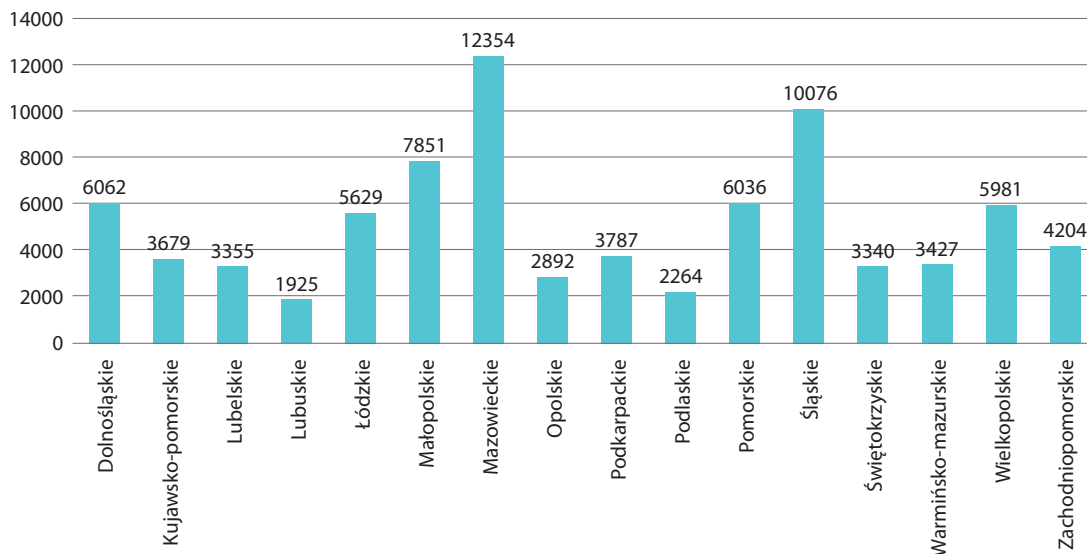
W końcu 2023 r. zakłady stacjonarne pomocy społecznej dysponowały liczbą miejsc wynoszącą 132,6 tys., co oznacza ich wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 1,1 tys., tj. o 0,8%. Podobnie, jak w 2022 r. najwięcej miejsc było w domach pomocy społecznej (84,6 tys.). Analizując rozkład miejsc w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej w ujęciu wojewódzkim można zauważyć, iż największa ich liczba była w województwie mazowieckim – 18,9 tys. oraz śląskim – 15,7 tys. Najmniejszą liczbą miejsc dysponowały zakłady w województwach lubuskim – 3,2 tys. oraz podlaskim – 4,0 tys. W Polsce przeciętnie na jedno miejsce w stacjonarnych zakładach pomocy społecznej przypadało 75 osób w wieku 60 lat i więcej. Najlepszą sytuacją w zakresie dostępności zakładów stacjonarnych pomocy społecznej charakteryzowało się województwo opolskie, w którym na jedno miejsce w tych placówkach przypadały 53 osoby starsze. Najmniejsza dostępność miejsc w tego typu placówkach wystąpiła w województwie lubelskim, w którym wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 94.

**Tablica 21. Miejsca w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Województwa	Ogółem	W tym	
		domy pomocy społecznej	placówki zapewniające całodobową opiekę ^a
Polska	132634	84584	27068
Dolnośląskie	9648	6201	1899
Kujawsko-pomorskie	6058	4129	798
Lubelskie	5867	4547	631
Lubuskie	3165	2236	337
Łódzkie	8796	6586	980
Małopolskie	11790	8293	2355
Mazowieckie	18904	10060	6329
Opolskie	4914	3082	1050
Podkarpackie	6742	4899	852
Podlaskie	4001	2361	973
Pomorskie	9216	4406	2827
Śląskie	15738	9008	3819
Świętokrzyskie	5433	3870	791
Warmińsko-mazurskie	5777	4082	698
Wielkopolskie	10051	6519	1660
Zachodniopomorskie	6534	4305	1069

a Osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.

Wykres 36. Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej według województw w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

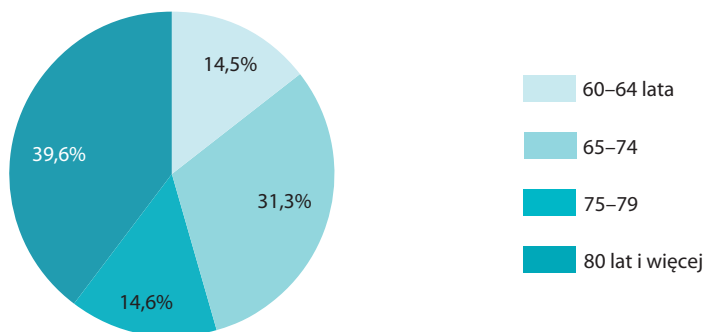

W końcu 2023 r. w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej przebywało blisko 121,9 tys. osób, w tym w wieku 60 lat i więcej – 82,9 tys., co stanowiło 68,0% ogólnej liczby mieszkańców tych placówek. W roku 2022 było to odpowiednio 118,8 i 80,1 tys. osób. W stosunku do roku poprzedniego odsetek osób starszych wśród mieszkańców stacjonarnych zakładów pomocy społecznej zwiększył się o 0,6 p. proc.

Regionalne zróżnicowanie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze wynika przede wszystkim z liczebności osób starszych w poszczególnych województwach. Najwięcej osób w wieku senioralnym korzystających z zakładów stacjonarnych pomocy społecznej odnotowano w województwie mazowieckim – 12,4 tys. osób oraz śląskim – 10,1 tys. osób. Województwami o najmniejszej liczbie osób starszych przebywających w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej były województwa lubuskie – 1,9 tys. osób oraz podlaskie – 2,3 tys. osób.

Na koniec 2023 r., podobnie jak rok wcześniej, z zakładów stacjonarnych pomocy społecznej korzystało 8 osób w wieku senioralnym na 1000 ludności w tym wieku. Współczynnik ten jest najwyższy w województwie opolskim (ponad 11 osób na 1000), a najniższy w województwie lubelskim – ponad 6 osób na 1000.

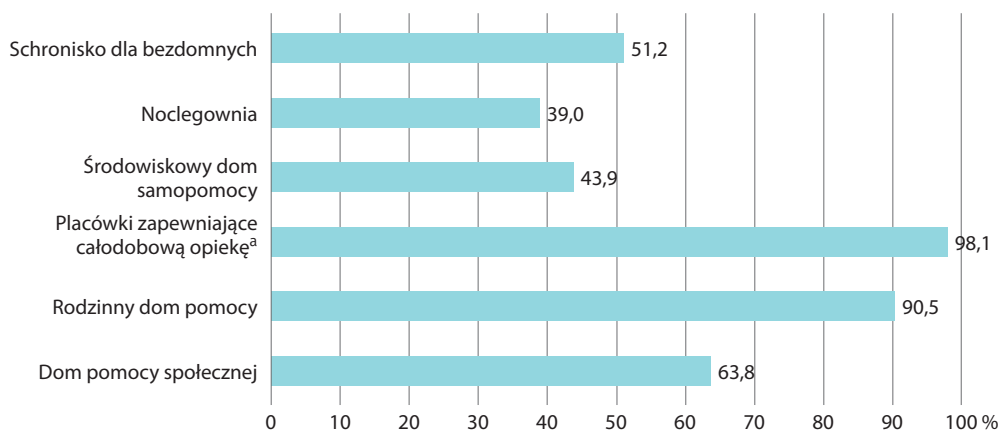
Wykres 37. Struktura mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej według grup wieku w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

W strukturze mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej dominowały osoby z najstarszej grupy wieku, tj. 80 lat i więcej. Ich udział w 2023 r. wyniósł 39,6%. Udział ten wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 0,3 p. proc.

Najwyższy udział osób starszych wśród mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej wystąpił w 2023 r. w placówkach zapewniających całodobowe wsparcie (98,1% wobec 98,0% w roku 2022) oraz w rodzinnych domach pomocy (90,5% wobec 88,4% w roku poprzednim). Niepokojącym zjawiskiem jest wysoki udział osób starszych w liczbie mieszkańców schronisk dla bezdomnych – 51,2% (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 1,1 p. proc.) oraz noclegowni 39,0% (spadek o 1,2 p. proc. w porównaniu z rokiem 2022).

Wykres 38. Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie mieszkańców wybranych typów zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w 2022 r. Stan w dniu 31 grudnia

a Osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.

W 2023 r. 82,6 tys. seniorów skorzystało z usług opiekuńczych. Było to o 4,5% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim. Na 1000 osób w wieku 60 lat i więcej z usług opiekuńczych skorzystało ponad 8 osób. Wartość usług opiekuńczych, z których skorzystali seniorzy wyniosła 656,0 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 12,7%. Średnia kwota świadczeń opiekuńczych na jedną osobę w wieku 60 lat i więcej, korzystającą z tego rodzaju wsparcia, wyniosła 7944 zł i była o 18,0% wyższa niż w roku 2022.

Tablica 22. Usługi opiekuńcze^a dla osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r.

Województwa	Osoby korzystające z usług opiekuńczych	Wartość usług opiekuńczych w tys. zł	Średnia wartość usług opiekuńczych na 1 osobę korzystającą ze wsparcia w zł
Polska	82575	655982,4	7944
Dolnośląskie	4888	29539,3	6043
Kujawsko-pomorskie	6483	53931,3	8319
Lubelskie	4112	38432,6	9346
Lubuskie	1994	11548,0	5791
Łódzkie	5531	36083,1	6524
Małopolskie	5687	49731,7	8745
Mazowieckie	8622	55467,4	6433
Opolskie	1993	14903,4	7478
Podkarpackie	4321	41729,0	9657
Podlaskie	1688	15263,3	9042

Tablica 22. Usługi opiekuńcze^a dla osób w wieku 60 lat i więcej w 2023 r. (dok.)

Województwa	Osoby korzystające z usług opiekuńczych	Wartość usług opiekuńczych w tys. zł	Średnia wartość usług opiekuńczych na 1 osobę korzystającą ze wsparcia w zł
Polska (dok.)			
Pomorskie	5679	45216,3	7962
Śląskie	9462	49266,5	5207
Świętokrzyskie	3927	44130,1	11238
Warmińsko-mazurskie	3017	24923,7	8261
Wielkopolskie	10272	100985,3	9831
Zachodniopomorskie	4899	44831,3	9151

a Z wyłączeniem usług opiekuńczych realizowanych w ramach programu Opieka 75+.

Z usług opiekuńczych skorzystało najwięcej seniorów z województwa wielkopolskiego (10,3 tys. osób w wieku 60 lat i więcej) oraz śląskiego (9,5 tys.), najmniej zaś z województwa podlaskiego (1,7 tys.). Najwyższa przeciętna wartość usług opiekuńczych przypadająca na jednego beneficjenta w wieku 60 lat i więcej wystąpiła w województwie świętokrzyskim i była o 41,4% wyższa od średniego wsparcia w Polsce, najniższa zaś w województwie śląskim (tj. 65,5% przeciętnego poziomu w Polsce).

Rozdział 4

Aktywność osób starszych

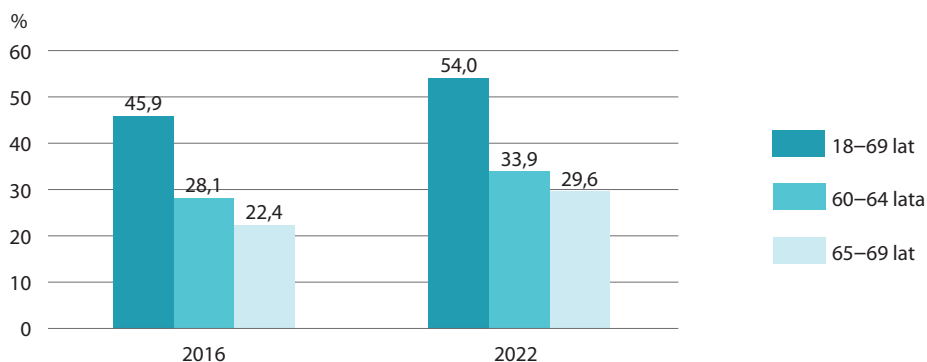
4.1. Uczestnictwo w edukacji

W 2023 r. zrealizowano kolejną edycję badania „Uczenie się osób dorosłych”, którego głównym celem było dostarczenie danych dotyczących edukacji osób dorosłych. Badanie umożliwiło określenie udziału osób w wieku 18–69 lat uczestniczących w edukacji formalnej, pozaformalnej oraz uczeniu się nieformalnym oraz znajomości języków obcych.

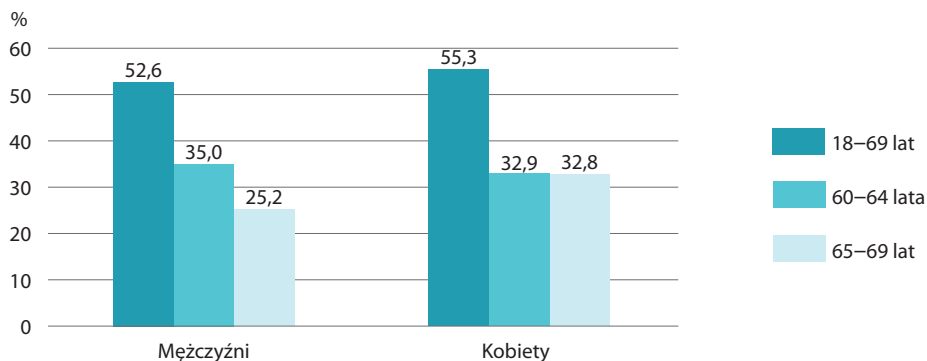
W Polsce 54,0% osób w wieku 18–69 lat zadeklarowało, że w 2022 r. zdobywało wiedzę w różnych formach (tj. w edukacji formalnej, pozaformalnej oraz uczeniu się nieformalnym). Wśród osób w wieku 60–69 lat wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 31,7%, co wskazuje na zainteresowanie edukacją także w późniejszym okresie życia. W grupie wieku 60–64 lata odsetek osób angażujących się w zdobywanie wiedzy osiągnął poziom 33,9%, a w grupie 65–69 lat – 29,6%.

W ostatnich latach zaobserwowano wzrost ogólnej aktywności edukacyjnej wśród osób starszych, podobnie jak w przypadku pozostałych osób dorosłych. W porównaniu z rokiem 2016, w grupie wieku 60–64 lata odsetek osób uczestniczących w jakiegokolwiek formie kształcenia wzrósł o 5,8 p. proc., natomiast wśród osób w wieku 65–69 lat nastąpił wzrost o 7,2 p. proc.

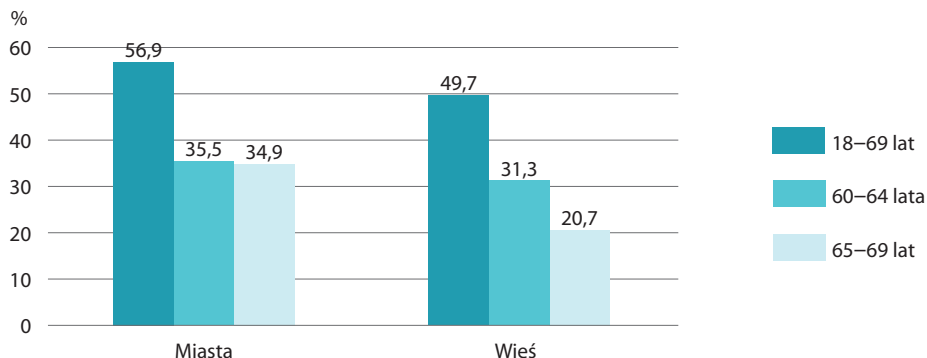
Wykres 39. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku

Wskaźnik uczestnictwa w jakiegokolwiek formie uczenia się w 2022 r. był nieco wyższy dla kobiet niż dla mężczyzn. W grupie kobiet w wieku 60–69 lat 32,9% deklaroowało zaangażowanie w różne formy zdobywania wiedzy, podczas gdy wśród mężczyzn odsetek ten wynosił 30,2%. Wśród mężczyzn w wieku 60–64 lata wskaźnik uczestnictwa w uczeniu się wyniósł 35,0%, natomiast w grupie wieku 65–69 lat był znacznie niższy, osiągając poziom 25,2%. W przypadku kobiet, odsetek osób uczestniczących w uczeniu się w obu analizowanych grupach wieku był zbliżony i wyniósł odpowiednio 32,9% i 32,8%.

Wykres 40. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku według płci w 2022 r.

Cechą różnicującą uczestnictwo w uczeniu się było miejsce zamieszkania, które zwłaszcza w przypadku osób w wieku 65–69 lat, miało znaczący wpływ. W 2022 r. 35,2% mieszkańców miast oraz 26,0% mieszkańców wsi w wieku 60–69 lat podjęło bądź kontynuowało jakąkolwiek formę uczenia się. W grupie wieku 60–64 lata różnica w wysokości tego wskaźnika między mieszkańcami miast a wsią wyniosła 4,2 p. proc., podczas gdy wśród osób w wieku 65–69 lat osiągnęła poziom 14,2 p. proc.

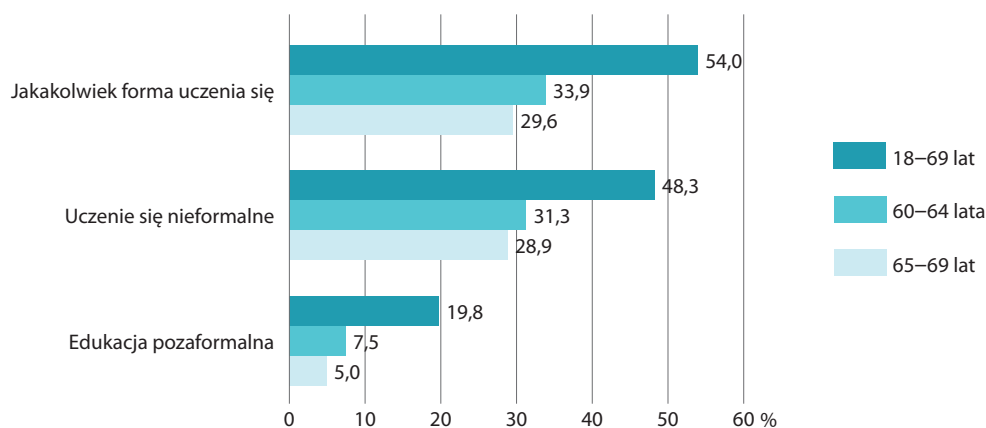
Wykres 41. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku według miejsca zamieszkania w 2022 r.

Wśród osób starszych najpopularniejszą formą zdobywania wiedzy jest uczenie się nieformalne, które polega na zdobywaniu wiedzy od współpracowników, kolegów, członków rodziny lub samodzielnej nauce. Zdecydowanie mniejsze znaczenie ma edukacja pozaformalna realizowana na kursach, szkoleniach oraz w podobnych formach. Natomiast edukacja formalna, w systemie szkolnym lub na studiach wyższych, odgrywa marginalne znaczenie.

W 2022 r. w uczeniu się nieformalnym uczestniczyło 30,1% osób w wieku 60–69 lat. W grupie wieku 60–64 lata wskaźnik ten wyniósł 31,3%, a wśród osób w wieku 65–69 lat – 28,9%. Z kolei udział w edukacji pozaformalnej zadeklarowało 6,2% osób w wieku 60–69 lat, przy czym w grupie wieku 60–64 lata wskaźnik ten wyniósł 7,5%, a wśród osób w wieku 65–69 lat – 5,0%.

W przypadku osób starszych, podobnie jak w pozostałych grupach wieku, najczęściej wybraną metodą uczenia się nieformalnego było korzystanie z różnego rodzaju urządzeń elektronicznych i Internetu. W 2022 r. z tego sposobu nauki korzystało 67,3% osób w wieku 60–69 lat uczących się nieformalnie. Metodę tę częściej wybierali mężczyźni (68,8%) niż kobiety (66,1%) oraz mieszkańcy miast (69,9%) niż wsi (61,7%). W grupie wieku 60–64 lata z urządzeń elektronicznych i Internetu w zdobywaniu wiedzy korzystało 74,7% osób uczestniczących w uczeniu się nieformalnym, a w grupie 65–69 lat – 59,7%.

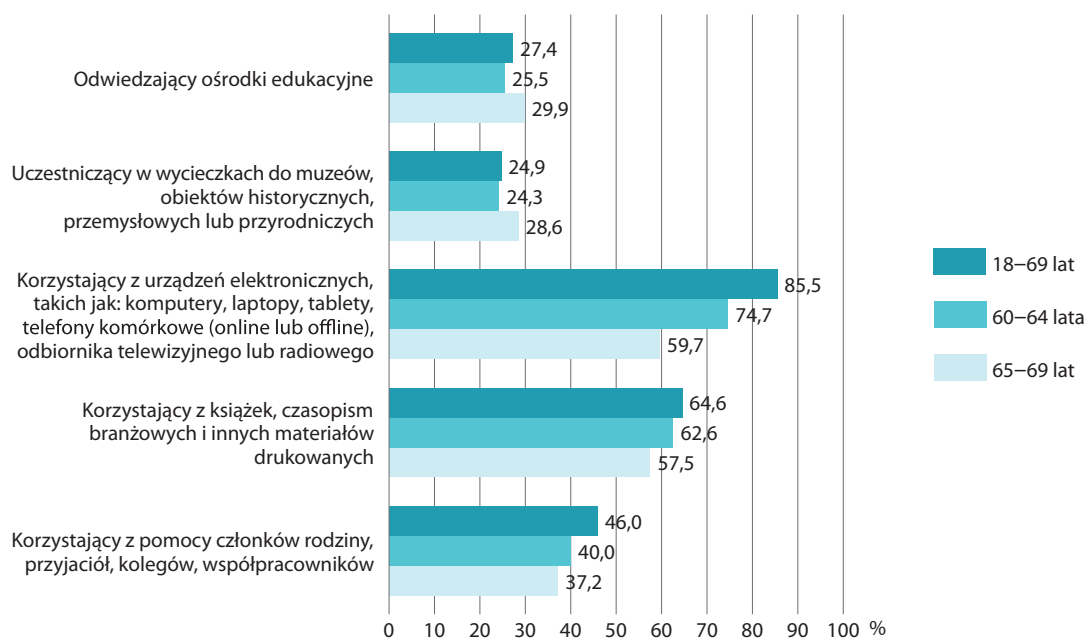
Wykres 42. Udział osób uczestniczących w różnych formach uczenia się w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku według form uczenia się^a w 2022 r.

a Jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz, jeśli uczestniczyła w różnych formach uczenia się.

Drugim pod względem popularności źródłem wiedzy były książki, czasopisma branżowe i inne materiały drukowane, z których korzystało 60,1% uczących się nieformalnie osób w wieku 60–69 lat (62,6% osób w wieku 60–64 lata i 57,5% osób w wieku 64–69 lat). Mniej, bo 38,6% osób wieku 60–69 lat czerpało wiedzę od członków rodziny, przyjaciół i współpracowników. Najmniej popularnymi metodami uczenia się nieformalnego były odwiedziny w ośrodkach edukacyjnych, w tym w bibliotekach (27,7% osób uczących się nieformalnie), a także wycieczki do muzeów, obiektów historycznych, przemysłowych lub przyrodniczych (26,4%).

Wykres 43. Udział osób korzystających z wybranych sposobów nauki w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku uczestniczących w uczeniu się nieformalnym w 2022 r.

W 2022 r. ponad połowa osób w wieku 60–69 lat potrafiła posługiwać się co najmniej jednym językiem obcym. W grupie wieku 60–64 lata znajomość języków obcych zadeklarowało 57,1% osób, a wśród osób w wieku 65–69 lat – 55,1%. Analiza danych potwierdziła tendencję, że im wyższy wiek respondentów, tym niższy odsetek osób deklaruujących znajomości języków obcych. Dla porównania, najwyższy odsetek osób posługujących się przynajmniej jednym językiem obcym odnotowano w grupie wieku 18–24 lata, w której wyniósł on 89,8%.

Tablica 23. Udział osób znających języki obce^a w ogólnej liczbie osób danej grupy wieku według liczby znanych języków obcych w 2022 r.

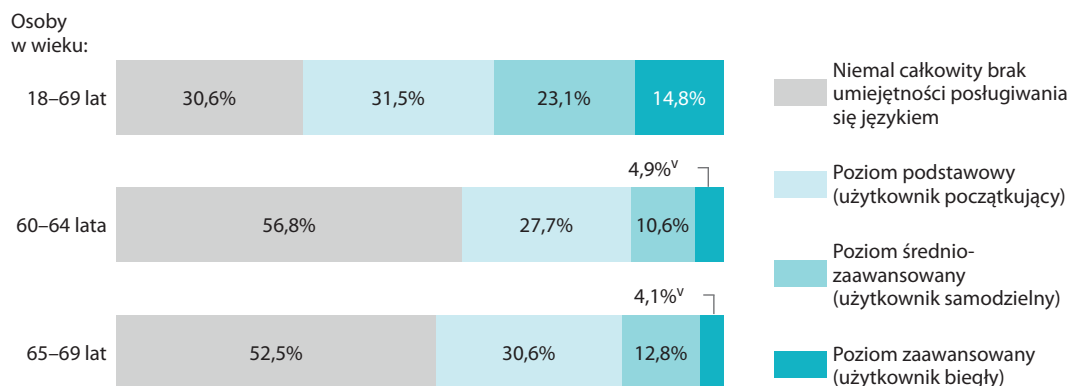
Wyszczególnienie	Osoby potrafiące posługiwać się co najmniej jednym językiem obcym	W tym osoby potrafiące posługiwać się językiem obcym		
		jednym	dwoma	trzema lub więcej
w %				
Osoby w wieku 18–69 lat	72,8	45,8	21,7	5,3
w tym w wieku:				
60–64 lata	57,1	40,0	13,2	3,9
65–69 lat	55,1	35,7	15,0	4,4

a Nie uwzględniono osób, które nie odpowiedziały na pytanie.

Najwięcej osób starszych zadeklarowało znajomość tylko jednego języka obcego – 40,0% osób w wieku 60–64 lata oraz 35,7% osób w wieku 65–69 lat. Więcej niż jednym językiem obcym posługiwało się 17,1% osób w wieku 60–64 lata i 19,4% osób w wieku 65–69 lat. Udział osób, które nie znały żadnego języka obcego wyniósł 42,9% w grupie 60–64 lata oraz 44,9% w grupie 65–69 lat. Zdecydowanie najwięcej osób starszych deklaruowało, że zna i potrafi posługiwać się językiem rosyjskim. Na drugim miejscu znalazł się język angielski, trzeci w kolejności był język niemiecki.

Wśród starszych uczestników badania znających jeden język obcy odsetek osób, które zadeklarowały jego biegłą znajomość nie przekroczył 5%. Najwięcej osób starszych, charakteryzowało się niemal całkowitym brakiem umiejętności posługiwania się językiem obcym, czyli rozumiało i potrafiło używać zaledwie kilka słów i wyrażen (56,8% w grupie wieku 60–64 lata i 52,5% w grupie 65–69 lat).

Wykres 44. Struktura osób posługujących się jednym językiem obcym według poziomu biegłości językowej^a w 2022 r.

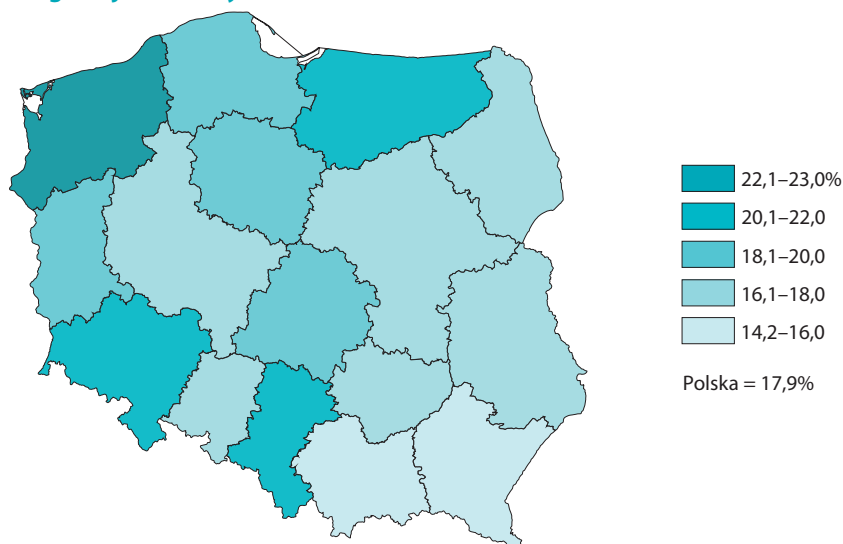
a Nie uwzględniono osób, które nie odpowiedziały na pytanie.

4.2. Aktywność społeczno-kulturalna – wybrane zagadnienia

W 2023 r. w bibliotekach publicznych zarejestrowanych było 949,5 tys. czytelników powyżej 60 roku życia, tj. o 6,8% więcej niż rok wcześniej. Obserwuje się sukcesywny wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie czytelników bibliotek publicznych, który w 2023 r. wyniósł 17,9% wobec 17,5% w roku poprzednim.

Najwyższy odsetek osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie czytelników, podobnie jak w roku poprzednim, odnotowano w województwie zachodniopomorskim (23,0%). Kolejne pod tym względem było województwo dolnośląskie, z udziałem wynoszącym 20,2%. Najniższy odsetek osób starszych w gronie czytelników bibliotek publicznych wystąpił w województwach małopolskim (14,2%) i podkarpackim (14,8%). W porównaniu z rokiem poprzednim w większości województw nastąpił wzrost odsetka osób starszych w gronie czytelników, jedynie w województwach łódzkim i pomorskim odnotowano jego niewielki spadek.

Mapa 15. Udział czytelników powyżej 60 roku życia zarejestrowanych w bibliotekach publicznych w ogólnej liczbie czytelników w 2023 r.

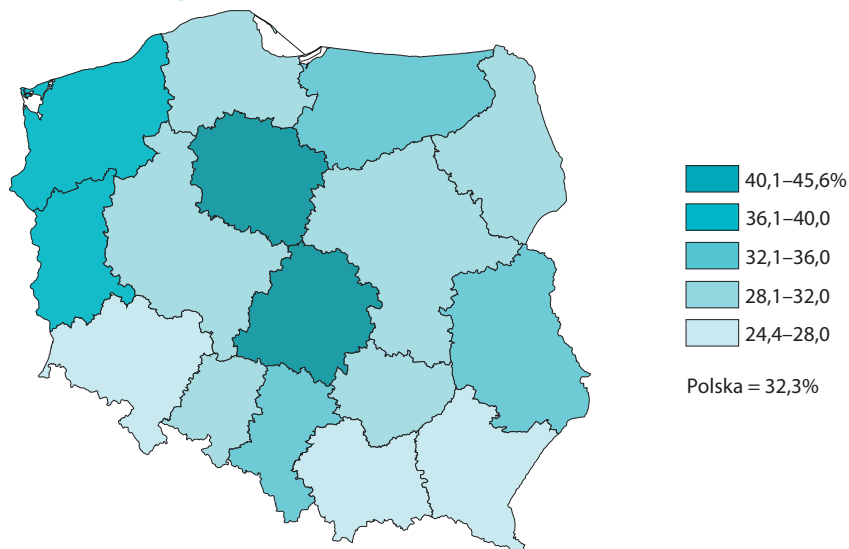
Osoby starsze korzystają z różnych działań organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice. Instytucje te zlokalizowane są praktycznie w każdej gminie. Oferują zajęcia i wydarzenia kulturalne skierowane do ludzi w różnym wieku, w tym również do osób starszych. Poprzez swoją szeroką ofertę aktywizują seniorów, rozwijają więzi społeczne oraz integrują lokalną społeczność.

W 2023 r. w Polsce funkcjonowało 3961 centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, w których działało 25,0 tys. różnego rodzaju kół (klubów lub sekcji) oferujących systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym. Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. koła (kluby lub sekcje) zrzeszały 504,8 tys. członków, z czego 162,9 tys. to osoby w wieku powyżej 60 roku życia (tj. 32,3%). W miastach odsetek ten był wyższy niż na wsi, osiągając 33,3% w stosunku do 29,4% wśród mieszkańców wsi.

W porównaniu z rokiem poprzednim liczba seniorów uczestniczących w zajęciach organizowanych przez koła (kluby lub sekcje) w centrach, domach i ośrodkach kultury oraz klubach i świetlicach wzrosła o 7,8%. Wyższy wzrost odnotowano na wsi (o 11,6%) niż w miastach (o 6,7%). Jednocześnie udział seniorów w ogólnej liczbie członków tych organizacji zmniejszył się o 0,9 p. proc.

Odsetek osób starszych wśród uczestników kół, klubów, sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach jest zróżnicowany regionalnie. W 2023 r. najwyższy jego poziom odnotowano w województwach kujawsko-pomorskim (45,6%) i łódzkim (44,7%), najniższy zaś – w województwie małopolskim (24,4%).

Mapa 16. Udział osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie członków kół, klubów, sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

W 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej osób starszych było uczestnikami klubów seniora/universytetów trzeciego wieku, prowadzonych przez wyżej wspomniane instytucje. Stanowili oni 62,0% ogółu członków kół, klubów, sekcji w wieku powyżej 60 lat. Dużą popularnością wśród seniorów cieszą się również zajęcia turystyczne i sportowo-rekreacyjne, na które w 2023 r. uczęszczało 11,2% osób spośród ogółu członków tych instytucji w analizowanym wieku.

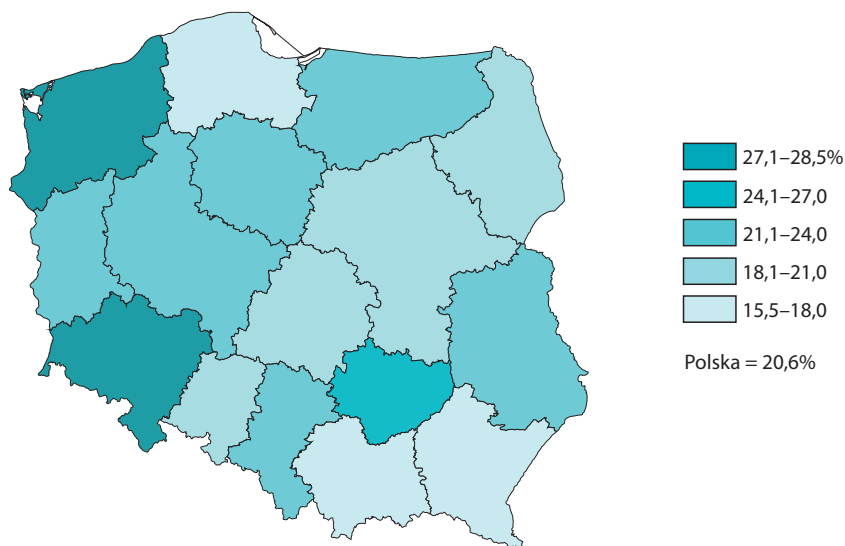
Tablica 24. Członkowie kół, klubów lub sekcji w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Wyszczególnienie	Ogółem	Miasta	Wieś	Z liczby ogółem powyżej 60 roku życia		
				razem	miasta	wieś
Ogółem	504774	372057	132717	162888	123837	39051
w tym:						
Plastycznych/technicznych	116122	82097	34025	12013	8945	3068
Tanecznych	77830	59397	18433	5733	4908	825
Muzycznych	45912	32481	13431	3930	2882	1048
Informatycznych	4570	3328	1242	1100	1008	92
Fotograficznych i filmowych	5394	4618	776	1016	919	97
Teatralnych	12091	9018	3073	1518	1076	442
Turystycznych i sportowo-rekreacyjnych	64259	46566	17693	18312	15051	3261
Seniora/Uniwersytetów Trzeciego Wieku	106802	78642	28160	100915	74107	26808
Dyskusyjnych klubów filmowych	7614	7045	569	2025	1756	269
Literackich	3884	2882	1002	1706	1260	446

W 2023 r. we wszystkich centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach działało 14,3 tys. grup artystycznych, zrzeszających łącznie 250,3 tys. członków, z czego 51,6 tys. stanowiły osoby powyżej 60 roku życia. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba seniorów wzrosła o 2,3%, a ich udział w ogólnej liczbie członków grup artystycznych wyniósł 20,6%, tj. o 0,3 p. proc. mniej niż rok wcześniej.

Najwyższy udział osób powyżej 60 roku życia wśród członków grup artystycznych wystąpił w województwie dolnośląskim (28,5%). Drugie pod tym względem było województwo zachodniopomorskie (28,2%). Najniższy odsetek odnotowano w województwach małopolskim i podkarpackim (15,5%).

Mapa 17. Udział osób powyżej 60 roku życia w ogólnej liczbie członków grup artystycznych w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

W 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej wybierane przez seniorów były aktywności związane z uczestnictwem w grupach wokalnych i chórach oraz w zespołach folklorystycznych. W miastach, wśród seniorów należących do grup artystycznych, najwięcej uczestniczyło w zajęciach wokalnych i chórach (43,1%). Na wsi zaś największą popularnością cieszyły się grupy folklorystyczne, do których należało 48,2% członków grup artystycznych w wieku powyżej 60 lat.

Tablica 25. Członkowie grup artystycznych w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

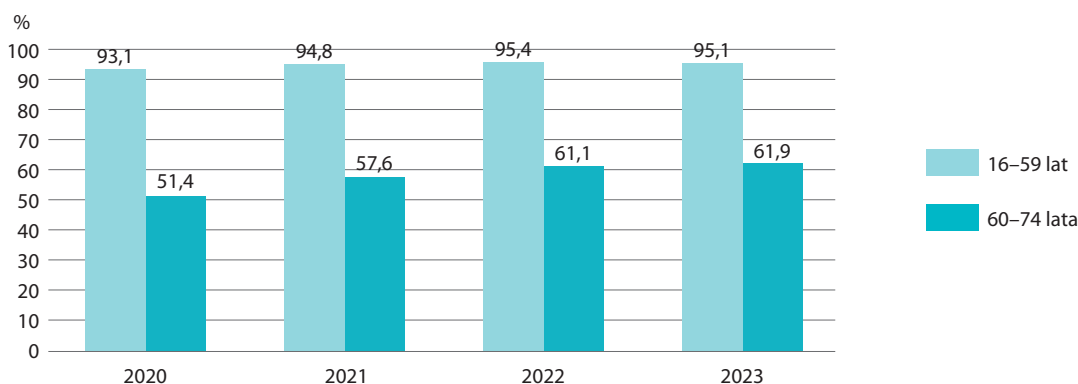
Wyszczególnienie	Ogółem	Miasta	Wieś	Z liczby ogółem powyżej 60 roku życia		
				razem	miasta	wieś
Ogółem	250264	152216	98048	51626	29874	21752
w tym grup:						
Teatralnych	23864	15979	7885	4158	2609	1549
Muzyczno-instrumentalnych	36895	19899	16996	4143	2435	1708
Wokalnych i chórów	48190	31466	16724	19511	12880	6631
Folklorystycznych	51715	23101	28614	17528	7045	10483
Tanecznych	76044	52744	23300	3754	3111	643

Domy, ośrodki, centra kultury, kluby i świetlice prowadzą również różnego rodzaju kursy. W 2023 r. skończyło z nich 9,9 tys. osób w wieku powyżej 60 lat, tj. o 1,1% mniej niż rok wcześniej. Seniorzy stanowili 13,5% wszystkich absolwentów tych kursów. W analizowanym roku największą popularnością wśród osób starszych cieszyły się kursy języków obcych oraz kursy komputerowe, które ukończyło odpowiednio 2,0 tys. i 1,9 tys. osób powyżej 60 lat. Na kolejnych miejscach znalazły się kursy plastyczne i taneczne, z liczbą absolwentów w analizowanym wieku wynoszącą odpowiednio 1,6 tys. i 1,2 tys.

4.3. Korzystanie z Internetu

Wśród osób starszych dostrzega się systematyczny wzrost udziału osób korzystających z Internetu. Zgodnie z wynikami Badania wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (ITC) w gospodarstwach domowych, w 2023 r. w ciągu ostatnich trzech miesięcy poprzedzających badanie z Internetu korzystało 61,9% osób w wieku 60–74 lata (63,8 % kobiet i 59,4 % mężczyzn). W stosunku do roku poprzedniego oznacza to wzrost udziału użytkowników sieci Internet w analizowanej grupie wieku o 0,8 p. proc. Udział ten kształtuje się nadal na dużo niższym poziomie w porównaniu z osobami młodszymi (w wieku 16–59 lat), wśród których z Internetu korzystało 95,1%.

Wykres 45. Udział osób korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy w liczbie osób danej grupy wieku

W grupie wieku 60–74 lata regularnie (co najmniej raz w tygodniu) z Internetu korzystało 59,2% osób, tj. o 0,4 p. proc. więcej niż rok wcześniej. Odsetek regularnych użytkowników Internetu w analizowanej grupie wieku ukształtował się w 2023 r. na wyższym poziomie wśród kobiet niż wśród mężczyzn (61,4% wobec 56,4%). Częstotliwość korzystania z sieci internetowej zależy istotnie od poziomu wykształcenia. W 2023 r. wśród osób w wieku 60–74 lata z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym odsetek seniorów regularnie użytkujących Internet osiągnął poziom 24,3%, podczas gdy w gronie osób z wykształceniem średnim wyniósł 56,4%, a wyższym – 93,1%.

Tablica 26. Udział osób korzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy w liczbie osób danej grupy wieku według częstotliwości korzystania w 2023 r.

Wyszczególnienie	Osoby w wieku 16–59 lat	Osoby w wieku 60–74 lata	
		ogółem	w tym w wieku 65–74 lata
	w %		
Ogółem	95,1	61,9	54,7
kilka razy dziennie	74,4	27,9	22,5
raz dziennie lub prawie codziennie	16,4	19,7	18,2
przynajmniej raz w tygodniu, ale nie każdego dnia	3,8	11,6	11,2
rzadziej niż raz w tygodniu	0,5 ^V	2,6	2,9
W tym regularnie (co najmniej raz w tygodniu)	94,6	59,2	51,9

Odsetek osób w wieku 60–74 lata, które nigdy nie korzystały z Internetu zmalał w 2023 r. do 29,3% (z 29,9% w roku poprzednim). Odsetek ten nieznacznie różni się w grupie kobiet i mężczyzn (28,1% wobec 30,8%). Jego duże zróżnicowanie obserwuje się biorąc pod uwagę wykształcenie. W grupie osób w wieku 60–74 lata z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym aż 64,7% osób nigdy nie korzystało z Internetu. Odsetek seniorów niekorzystających z Internetu z wykształceniem średnim wyniósł 30,3%, a z wykształceniem wyższym – 3,0%^v.

Do łączenia się z Internetem (w ciągu ostatnich 3 miesięcy) osoby starsze najczęściej używały smartfonów i laptopów. Urządzenia te były wykorzystywane odpowiednio przez 55,3% i 30,8% osób w wieku 60–74 lata. Podczas użytkowania Internetu w sprawach prywatnych najczęściej wykonywanymi czynnościami przez osoby starsze było czytanie on-line wiadomości, gazet lub czasopism (50,5% osób w wieku 60–74 lata), wyszukiwanie informacji na temat zdrowia własnego lub bliskich (39,8%) oraz informacji o towarach lub usługach (37,2%), a także wysyłanie i odbieranie poczty elektronicznej (34,2%) oraz korzystanie z komunikatorów (32,9%).

Tablica 27. Udział osób korzystających z Internetu w sprawach prywatnych w ciągu ostatnich 3 miesięcy w liczbie osób danej grupy wieku według wybranych celów

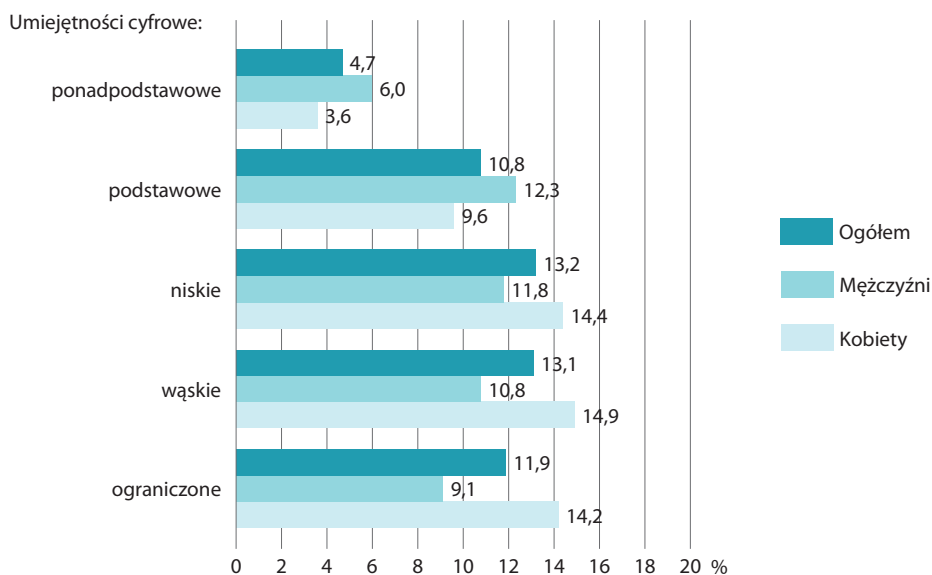
Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
	osoby w wieku 16–59 lat				osoby w wieku 60–74 lata			
	w %							
Korzystanie z poczty elektronicznej	77,5	80,2	80,7	78,6	28,4	33,3	34,3	34,2
Wykonywanie rozmów głosowych lub wideo przez Internet	64,6	66,8	64,2	65,7	24,0	25,9	26,0	28,9
Korzystanie z serwisów społecznościowych	66,6	68,6	72,4	75,1	16,8	21,9	24,6	26,4
Korzystanie z komunikatorów	64,2	69,5	75,4	75,7	18,7	26,0	31,9	32,9
Czytanie online wiadomości, gazet lub czasopism	73,4	77,1	70,6	76,0	39,6	46,4	44,8	50,5
Wyszukiwanie informacji o towarach i usługach	72,5	74,9	83,2	74,1	31,2	38,2	46,7	37,2
Słuchanie muzyki pobranej lub w formie streamingu	50,3	54,3	57,6	59,2	12,2	14,5	14,8	15,9
Oglądanie nagrań wideo z serwisów tworzonych przez użytkowników (np. YouTube)	50,2	51,2	57,1	56,9	13,2	16,3	19,5	17,6
Wyszukiwanie informacji na temat zdrowia własnego lub bliskich osób	47,1	51,0	56,7	57,6	28,9	34,6	37,7	39,8
Korzystanie z usług bankowych	57,9	61,5	64,7	68,9	22,4	24,8	27,5	31,4

W 2023 r. w grupie wieku 60–74 lata 31,1% osób korzystało ze stron internetowych lub aplikacji jednostek administracji publicznej (w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem), tj. o 3,2 p. proc. więcej niż rok wcześniej. Analogiczny odsetek dla osób w wieku 16–59 lat był ponad 2-krotnie wyższy i wyniósł 68,3%. Wśród osób w wieku 60–74 lata 17,7% uzyskiwało dostęp do informacji osobistych przechowywanych przez jednostki administracji publicznej, a 17,0% wyszukiwało informacje na stronach administracji publicznej. Z wysyłania wypełnionych deklaracji podatkowych korzystało 14,8% seniorów, z otrzymywania urzędowej korespondencji lub dokumentów na swoje konto – 13,3%, a z pobierania lub drukowania formularzy urzędowych – 13,1%.

Osoby starsze znacznie rzadziej, niż osoby młodsze, korzystają z możliwości dokonywania zakupów przez Internet. W 2023 r. zakupy przez Internet (w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie) dokonywało 27,6% osób w wieku 60–74 lata, co oznacza wzrost o 0,4 p. proc. w stosunku do roku poprzedniego. W ciągu ostatnich 3 miesięcy przed badaniem towary lub usługi przez Internet kupowało 18,7% osób w wieku 60–74 lata (wobec 18,9% w roku 2022). Seniorzy najczęściej zamawiali odzież, obuwie i dodatki (10,2% osób w wieku 60–74 lata), kosmetyki, produkty do pielęgnacji zdrowia i urody (5,6%), a także meble, artykuły dekoracyjne i produkty do ogrodu (4,5%).

Wśród osób w wieku 60–74 lata odsetek osób korzystających z Internetu, które posiadają co najmniej podstawowe ogólne umiejętności cyfrowe, wyniósł 15,4%. Dla porównania, w grupie osób w wieku 16–59 lat odsetek ten wyniósł 54,6%. Seniorzy, którzy posiadali podstawowy poziom takich umiejętności stanowili 10,8%, natomiast ponadpodstawowy – 4,7%. Osoby w wieku 60–74 lata posiadające niskie ogólne umiejętności cyfrowe stanowiły 13,2% tej populacji, a nieposiadające żadnych ogólnych umiejętności cyfrowych – 8,2%.

Wykres 46. Udział osób w wieku 60–74 lata posiadających ogólne umiejętności cyfrowe^a w liczbie ludności ogółem w tym wieku według poziomu umiejętności i płci w 2023 r.

a Ogólne umiejętności cyfrowe obejmują umiejętności z zakresu: korzystania z informacji i danych, komunikacji i współpracy, tworzenia treści cyfrowych, bezpieczeństwa, rozwiązywania problemów. Osoby posiadające umiejętności ograniczone posiadają 2 rodzaje umiejętności z wyżej wymienionych zakresów, wąskie – 3, niskie – 4, podstawowe – wszystkie (ale co najmniej jedną na poziomie podstawowym), ponadpodstawowe – każdy rodzaj.

Poziom ogólnych umiejętności cyfrowych jest nieznacznie zróżnicowany w podziale na płeć. Mężczyźni częściej niż kobiety posiadali umiejętności cyfrowe na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym. Kobiety częściej od mężczyzn charakteryzowały się natomiast umiejętnościami na poziomie niskim, wąskim i ograniczonym.

Uwagi ogólne

1. Osoby starsze, stosownie do uregulowań ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych, to osoby w wieku 60 lat i więcej. W przypadku braku możliwości wyodrębnienia danych dla tej grupy wieku, prezentowane są wyniki badań obejmujące najbliższą dostępną grupę wieku. Dla lepszego zobrazowania sytuacji omawianej zbiorowości, informacje przedstawiono na tle populacji ogółem bądź zestawiono je z danymi dotyczącymi osób młodszych. W niektórych przypadkach w grupie osób starszych wyodrębniono dodatkowe kategorie wieku.
2. Podstawowym źródłem informacji prezentowanych w publikacji są wyniki badań statystycznych prowadzonych zgodnie z Programem badań statystycznych statystyki publicznej, zarówno przez Główny Urząd Statystyczny, jak i w ramach statystyki resortowej. Wykorzystano również wyniki prac eksperymentalnych GUS. Źródłem uzupełniającym są dane administracyjne i opracowania zbiorcze pozyskane z Narodowego Funduszu Zdrowia i Biura Informacji Kredytowej. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza statystyki publicznej opatrzone odpowiednimi notkami.
3. W opracowaniu prezentowane są koszty świadczeń zdrowotnych ponoszone przez NFZ, które w przypadku świadczeń szpitalnych i specjalistycznych można w sposób bezpośredni, a w przypadku podstawowej opieki zdrowotnej, w sposób pośredni przypisać do świadczeniobiorcy.
4. Ze względu na charakter publikacji (analiza wielod dziedzinowa) oraz wtórne wykorzystanie danych, nie są prezentowane wyjaśnienia metodologiczne, ani objaśniane stosowane pojęcia. Informacje, definicje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodologiczne dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki prezentowanych w niniejszej publikacji znajdują się w publikacjach tematycznych GUS oraz w zeszytach metodologicznych (m. in. „Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności”, „Badanie budżetów gospodarstw domowych”, „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej”, „Statystyka kultury”, „Ruch naturalny. Bilanse ludności”, „Statystyka rynku pracy i wynagrodzeń”, „Statystyka zdrowia i ochrony zdrowia – sprawozdawczość GUS”, „Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego Badania wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych”, „Pracujący w gospodarce narodowej według źródeł administracyjnych”).
5. Wartości względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
6. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.
7. Do przeliczeń na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 czerwca.